

T.C
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKÖĞRETİM 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER
DERSİNDE OLUŞTURULAN
HEDEF- DAVRANIŞLARIN ERİŞİ DÜZEYİ

121765

HAZIRLAYAN
HASAN KARAKAŞ

DANIŞMAN
YARD.DOÇ.DR. ŞEREF TAN

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

MANİSA
2002

T 121765

ÜKSEK ÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

AZARIN

ÖYADI: **KARAKAŞ**
ADI: **HASAN**

Kayıt No:

EZİN ADI

Örnekçe: İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Oluşturulan Hedef- Davranışların Erişi Düzeyi.

abancı Dil: The Achievement Level Of Behavioral Objectives Which Have Been Constituted In Social Sciences Lesson Of Primary School 5th Class.

EZİN TÜRÜ

Üksek Lisans

☐

Doktora

☐

Doçentlik

☐

Tıpta Uzmanlık

☐

Sanatta Yeterlik

☐

EZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite

:Celal Bayar Üniversitesi

Enstitü

:Sosyal Bilimler Enstitüsü

Enstitü

:

İlgili Kuruluşlar

:

Tarih

:

EZ YAYINLANMIŞSA

YAYINLAYAN

:

YAYIN YERİ

:

YAYIN TARİHİ

:

ISBN

:

EZ YÖNETİCİSİNİN

ÖYADI,ADI

:TAN Şeref

İN VANI

:Yard.Doç.Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL: TÜRKÇE	TEZİN SAYFA SAYISI: 146
TEZİN KONUSU İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Oluşturulan Hedef- Davranışların Erişim Düzeyi	
TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER Sosyal Bilgiler, Hedef, Davranış.	
İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER Social Sciences, The Level of Performance, Objective.	
1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum. ☐	
2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümün fotokopisi alınabilir. ☐	
3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezin tamamının fotokopisi alınabilir. ☐	
Yazarın imzası:	Tarih: / / 2002

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
İÇİNDEKİLER	i
TABLOLAR LİSTESİ.....	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vi
TEŞEKKÜR	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	ix

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
Problem	1
Alt Problemler.....	1
Sayıtlar	2
Sınırlılıklar	2
Kısaltmalar	3
Tanımlar	3
Eğitim ve Türk Milli Eğitimi	4
Türk Eğitiminin Amaçları	5
Temel Eğitim (İlköğretim)	6
Orta Öğretim	6
İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı	8
Programın Uygulanması İle İlgili Açıklamalar	11
Milli Eğitim Şuralarında Türk Milli Eğitiminin Amaçlarına İlişkin Alınan	
Kararlar	17
ÖĞRETİM MODELLERİ	22
Öğretim ve Öğretim Modelleri	22

	<u>Sayfa</u>
Programlı Öğretim Modeli	22
Buluş Yoluyla Öğretim	24
Sunuş Yoluyla Öğretim	26
Gagne' nin Öğretim Durumları Modelleri.....	27
Glaser' in Temel Öğrenme Modeli	31
Caroll' un Okulda Öğrenme Modeli	33
Bloom' un Tam Öğrenme Modeli	35
HEDEFLER	41
Hedeflerin Sınıflandırılması	43
Bilişsel Alan	43
Duyuşsal Alan	45
Devinişsel Alan	46

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	49
---------------------------	----

BÖLÜM III

YÖNTEM	60
Araştırma Yöntemi	60
Evren	60
Örneklem	61
Verilerin Toplanması	61
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	62

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM	64
Vatan ve millet Ünitesine Ait Hedef- Davranışlar	68
Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk Ünitesi 1. Bölümüne Ait Hedef- Davranışlar ...	74
Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk Ünitesi 2. Bölümüne Ait Hedef- Davranışlar ...	86
Öğrencilerin Okul Dışı Yardım Görme Durumları.....	101

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER	110
Sonuçlar	110
Sonuçların Benzer Araştırmalarla Karşılaştırılması	111
Öneriler	113
EKLER	114
KAYNAKÇA	140

TABLOLAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa</u>
1. Gagne' nin Öğrenme Aşamaları	28
2. Glaser' in Temel Öğrenme Modelinin Öğeleri	32
3. Bloom' un Tam Öğrenme Modeli	37
4. Araştırma Yapılan Okulların 5. Sınıflarındaki Toplam Öğrenci Sayıları	60
5. Araştırmaya Katılan Öğrenci Sayıları	61
6. İzleme Testiyle İlgili KR 20 Güvenirlik Sonuçları	63
7. Vatan ve Millet Ünitesi Hedef-Davranışlarının İl-İlçe Okulları Bazında Karşılaştırılması	68
8. Vatan ve Millet Ünitesi Hedef-Davranışlarının İlçe-Köy Okulları Bazında Karşılaştırılması	69
9. Vatan ve Millet Ünitesi Hedef-Davranışlarının İl-Köy Okulları Bazında Karşılaştırılması	69
10. Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk Ünitesi 1. Bölümüne Ait Hedef-Davranışların İl - İlçe Okulları Bazında Karşılaştırılması	74
11. Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk Ünitesi 1. Bölümüne Ait Hedef-Davranışların İl-Köy Okulları Bazında Karşılaştırılması	75
12. Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk Ünitesi 1. Bölümüne Ait Hedef-Davranışların İlçe-Köy Okulları Bazında Karşılaştırılması	76
13. Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk Ünitesi 2. Bölümüne Ait Hedef-Davranışların İl- İlçe Okulları Bazında Karşılaştırılması	87
14. Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk Ünitesi 2. Bölümüne Ait Hedef-Davranışların İlçe-Köy Okulları Bazında Karşılaştırılması	88
15. Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk Ünitesi 2. Bölümüne Ait Hedef-Davranışların İlçe-Köy Okulları Bazında Karşılaştırılması	89
16. Öğrencilerin babalarının öğrenim durumlarıyla ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları	101
17. Öğrencilerin annelerinin öğrenim durumlarıyla ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları.....	101
18. Öğrencilerin abla/ ağabeylerinin öğrenim durumlarıyla ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları.....	102

Tablo No**Sayfa**

19.Öğrencilerin babalarının mesleki durumlarıyla ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları	102
20. Öğrencilerin annelerinin mesleki durumlarıyla ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları	103
21. Öğrencilerin çevrelerinden derslerine yönelik yardım alma durumlarıyla ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları	103
22. Öğrencilerin derslerine yardım eden kişilerin öğrenim durumlarıyla ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları	104
23. Öğrencilerin derslerine hangi sıklıkta yardım edildiği ile ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları	105
24. Öğrencilerin derslerine yapılan yardımın günlük ortalama süresi ile ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları	105
25. Öğrencilere göre derslerine yapılan yardımın yararı ile ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları	106
26. Öğrencilerin ilköğretim okulunu bitirdikten sonra hangi öğretim kurumuna devam etmek istedikleriyle ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları	107
27. Öğrencilerin en çok ilgi duydukları dersler ile ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları	107
28. Öğrencilerin 4. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi notları ile ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları	108
29. Vatan ve Millet Ünitesinin Okul Türlerine Göre Erişi Düzeyleri	136
30. Cumhuriyet Ünitesi 1. Bölümünün Okul Türlerine Göre Erişi Düzeyleri	137
31. Cumhuriyet Ünitesi 2. Bölümünün Okul Türlerine Göre Erişi Düzeyleri	138
32. Üç İzleme Testi Sonucunda Farklı Okul Türlerinde Ulaşılan Ortalama Erişi Düzeyleri.....	139

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil No:

Sayfa

1. Vatan ve Millet Ünitesi Hedef- Davranışlarının Erişi Düzeylerinin İl, İlçe ve Köy Okulları Bazında Karşılaştırılması. 64
2. Cumhuriyet Nasıl Kavuştuk Ünitesi 1. Bölümünün Hedef-Davranışlarının Erişi Düzeylerinin İl, İlçe ve Köy Okulları Bazında Karşılaştırılması..... 65
3. Cumhuriyet Nasıl Kavuştuk Ünitesi 2. Bölümünün Hedef-Davranışlarının Erişi Düzeylerinin İl, İlçe ve Köy Okulları Bazında Karşılaştırılması..... 66
4. Üç İzleme Testi Sonucunda Farklı Okul Türlerinde Ulaşılan Ortalama Erişi Düzeyleri..... 67

TEŞEKKÜR

İzleme testlerinin ve anketlerin uygulanmasındaki yardımlarından dolayı, Reşat Nuri Güntekin İlköğretim Okulu sınıf öğretmeni Halil KOÇER' e, Cengiz Topel İlköğretim Okulu Müdürü Muzaffer KAYA' ya, Derbent İlköğretim Okulu sınıf öğretmeni Sibel GÖRER' e ; tez çalışmam süresince yardımlarından dolayı Yard. Doç. Dr. Saadet TEKİN' e ve tez danışmanım Yard. Doç. Dr. Şeref TAN' a teşekkürlerimi sunarım.

Hasan KARAKAŞ

ÖZET

Bu araştırmada, 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi Vatan ve Millet ünitesi ile Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk ünitelerine ait hedef davranışların farklı sosyo- kültürel düzey okullarında gerçekleşme düzeyleri üzerinde durulmuştur. Araştırmada 5. Sınıf öğrencileri denek olarak alınmıştır. İzmir Bornova Reşat Nuri Güntekin İlköğretim Okulu üst sosyo- kültürel düzey okulu; Manisa Demirci Cengiz Topel İlköğretim Okulu orta sosyo- kültürel düzey okulu ve Manisa Derbent İlköğretim Okulu alt sosyo- kültürel düzey okulu olarak kabul edilmiştir.

Araştırma verilerinin toplanmasında izleme testleri ve anket formu kullanılmıştır. Ölçme araçları araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Üç farklı sosyo- kültürel düzey okulunun 5. Sınıf ilk iki ünitesi için belirlenen hedef- davranışlara erişim düzeyleri karşılaştırılmıştır. İlk ünitenin erişim düzeyi bir, ikinci ünitenin erişim düzeyi iki izleme testi ile test edilmiştir.

Birinci ünite ile ilgili izleme testinde üç okul türü birbirine yakın erişim düzeylerine ulaşmıştır. 10 hedef-davranışın 6 tanesinde üst sosyo- kültürel düzey okulu, 2 tanesinde orta sosyo- kültürel düzey okulu, ve diğer 2 tanesinde de alt sosyo- kültürel düzey okulu en yüksek erişim düzeyine ulaşmıştır. Bu izleme testinde hedef-davranışlara ulaşma yüzdeleri; üst sosyo- kültürel düzey okulu % 63, orta sosyo- kültürel düzey okulu % 62 ve alt sosyo- kültürel düzey okulu % 58 olarak tespit edilmiştir. Okulların erişim düzeylerinin karşılaştırılması sonucu, il- köy okulları arasında il okulu lehine ve ilçe- köy okulları arasında ilçe okulu lehine anlamlı farklılıklar bulunurken, il- ilçe okulları arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

İkinci ünitenin birinci bölümü ile ilgili izleme testinde 30 hedef- davranışın 14 tanesinde il okulu , 8 tanesinde ilçe okulu ve yine 8 tanesinde köy okulu en yüksek erişim düzeyine ulaşmıştır. Bu izleme testinde hedef- davranışlara ulaşma yüzdeleri; üst sosyo- kültürel düzey okulu % 53, orta sosyo- kültürel düzey okulu % 52 ve alt sosyo- kültürel düzey okulu % 51 olarak tespit edilmiştir. Okulların erişim düzeylerinin karşılaştırılması sonucu, il- ilçe okulları arasında il okulu lehine, il- köy okulları arasında üç madde il okulu lehine, üç madde de köy okulu lehine ve ilçe- köy okulları arasında ilçe okulu lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

İkinci ünitenin ikinci bölümü ile ilgili izleme testinde ise 33 hedef- davranışın 20 tanesinde il okulu , 9 tanesinde ilçe okulu, 4 tanesinde il ve ilçe okulu eşit olarak en yüksek erişim düzeyine ulaşmışlardır. Bu izleme testinde köy okulu hiçbir hedef davranışın erişim düzeyinde diğer iki okulu geçememiştir. Bu izleme testinde hedef-davranışlara ulaşma yüzdeleri; üst sosyo- kültürel düzey okulu % 58, orta sosyo- kültürel düzey okulu % 55 ve alt sosyo- kültürel düzey okulu % 44 olarak tespit edilmiştir. Okulların erişim düzeylerinin karşılaştırılması sonucu, il- ilçe okulları arasında il okulu lehine, il- köy okulları arasında il okulu lehine, ve ilçe- köy okulları arasında ilçe okulu lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Üç izleme testi sonucunda da üst sosyo- kültürel düzey okulu en yüksek erişime ulaşmıştır. Bu sonucun başlıca sebeplerinin, öğrencilerin okul dışı zamanlarında dersleriyle ilgili akrabalarından aldıkları yardım, aileleri ve yakın çevresindekilerin eğitim durumları, okul dışında derslerine ayırdıkları zaman gibi değişkenler olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin okul dışındaki zamanlarında akrabalarından aldıkları dersleriyle ilgili yardım arttıkça Sosyal Bilgiler dersi hedef davranışlarının gerçekleşme düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir. Bu sebeple öğrencilerin mutlaka okul dışı zamanlarında ailelerinden dersleriyle ilgili yardım almaları gerekliliği sonucuna varılmıştır.

ABSTRACT

In this research, the practising level of the behavioural objectives that are related to "The Native Country and Nationality" and "How We Reached Republic" units of 5th class Social Science lesson have been emphasized on the level of different social- cultural schools. Students of the 5th class have been taken as the subjects of the research. Izmir Bornova Reşat Nuri Güntekin Primary School have been accepted as the upper social- cultural level school; Manisa Demirci Cengiz Topel Primary School have been accepted as the middle social- cultural level school and Manisa Derbent Primary School have been accepted as the lower social- cultural level school.

Formative tests and questionnaires have been used to collect the data. The measurement tools have been prepared by the researcher. The achievement levels of the behavioural objectives that are related to first two units of 5th class of these three different social- cultural schools, have been compared. The achievement level of the first unit has been tested by one formative test and the second unit by two formative tests.

The three schools have reached similar achievement levels in the formative test of the first unit. Upper social- cultural level school has reached the highest achievement level among the three schools, six tenth of behavioural objectives, the middle social- cultural level school and the lower social- cultural level school have reached the highest achievement level two tenth of behavioural objectives. In this formative test percentages of achievement level of behavioural objectives have been determined as the following; for upper social- cultural level school % 63, middle social- cultural level school % 62 and the lower social- cultural level school % 58. It has been exposed that there were significant differences between province and village schools in favour of the province school and between administrative district and village schools in favour of administrative district school, whereas there were no significant differences between province and administrative district schools.

The province school has reached the highest achievement level about the formative test the related to second unit' s first part fourteen thirtieth of behavioural objectives, and the administrative district and village schools have reached the highest achievement level about it eight thirtieth of behavioural objectives. The percentages of achievement level of the behavioural objectives in this formative test have been determined as the following; for upper social- cultural level school % 53, middle social- cultural level school % 52 and the lower social- cultural level school % 51. The significant differences have been found between the province and the administrative district schools in favour of the province school, between the province and the the village schools in favour of both of them about three items, and between the administrative district and village schools in favour of administrative district as a result of comparison achievement levels of these schools.

The province school has reached the highest achievement level among the three schools, twenty thirty-third, the administrative school nine thirty-third and both the province and administrative schools have reached the highest achievement level four thirty-third equally in the formative test which is about the the second unit' s second part. The village school couldn' t keep up with the other two schools on the level of achievement in this formative test. The percentages of achievement level of behavioural objectives have been determined as the following; for upper social- cultural level school % 58, middle social- cultural level school % 55 and the lower social- cultural level school % 44. There have been found out significant differences between the province and the administrative district schools in favour of the province

school, between the province and the village schools in favour of the province and between the administrative district and the village schools in favour of the administrative district school as a result of the comparison achievement levels of these schools. The upper social- cultural school has the highest achievement level in the result of all the three formative tests. Some variables like the help that students receive from their relatives about their classes in their out of the school time, the educational situations of their families and the people close to them and the time which they study outside the school have been found out as the main reasons of this result. It has been shown that when students get help from their relatives their practising level of behavioural objectives of Social Science lesson increases. Therefore, it has been concluded that the students should absolutely need help from their families for their class assignments.

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Oluşturulan Hedef- Davranışların Erişi Düzeyi “ adlı çalışmanın tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara ait atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2002

HASAN KARAKAŞ

TUTANAK

Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü' nün/...../2002 tarih ve sayılı toplantısının oluşturulan Jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği' nin 8. Maddesine göre İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı yüksek lisans öğrencisi Hasan KARAKAŞ' ın “ **İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Oluşturulan Hedef- Davranışların Erişi Düzeyi** “ konulu tezi incelenmiş ve aday/...../2002 tarihinde saat jüri önünde tez savunması alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan Ana Bilim dallarından jüri üyelerince sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin..... olduğuna oy ile karar verildi.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem, alt problemler, sayılı ve sınırlamalar ile ilgili bilgiler verilmiştir.

PROBLEM

İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi, 1. ve 2. üniteleri için hazırlanan hedef-davranışların, 2000-2001 öğretim yılında farklı sosyo- kültürel düzeylerdeki okullar için erişim düzeyleri nedir?

ALT PROBLEMLER:

Üç farklı sosyo - kültürel düzeyde okulun ele alındığı bu çalışmada İzmir Bornova Reşat Nuri Güntekin İlköğretim Okulu üst düzey okulunu, Demirci Cengiz Topel İlköğretim Okulu orta düzey okulunu ve Derbent İlköğretim Okulu alt düzey okulunu temsil etmektedir.

İzmir Bornova Reşat Nuri Güntekin İlköğretim Okulu, Manisa Demirci Cengiz Topel İlköğretim Okulu ve Manisa Turgutlu Derbent Köyü İlköğretim Okulu 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi için;

1. 1. Üniteye ait hedef-davranışların erişim düzeylerinde okullar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

a)Reşat Nuri Güntekin İlköğretim Okulu ile Cengiz Topel İlköğretim Okulu' nun erişim düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

b)Reşat Nuri Güntekin İlköğretim Okulu ile Derbent İlköğretim Okulu' nun erişim düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

c)Cengiz Topel İlköğretim Okulu ile Derbent İlköğretim Okulu' nun erişim düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. 2. Ünitenin 1. bölümüne ait hedeflerin erişim düzeylerinde okullar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

a)Reşat Nuri Güntekin İlköğretim Okulu ile Cengiz Topel İlköğretim Okulu' nun erişim düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

b)Reşat Nuri Güntekin İlköğretim Okulu ile Derbent İlköğretim Okulu' nun erişim düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

c)Cengiz Topel İlköğretim Okulu ile Derbent İlköğretim Okulu' nun erişti düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. 2. Ünitenin 2. bölümüne ait hedeflerin erişti düzeylerinde okullar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

a)Reşat Nuri Güntekin İlköğretim Okulu ile Cengiz Topel İlköğretim Okulu' nun erişti düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

b)Reşat Nuri Güntekin İlköğretim Okulu ile Derbent İlköğretim Okulu' nun erişti düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

c)Cengiz Topel İlköğretim Okulu ile Derbent İlköğretim Okulu' nun erişti düzeylerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. Öğrencilere yapılan okul dışı yardımın erişti düzeylerine etkisi var mıdır?

SAYILTILAR

1. Öğretmenler konularla ilgili hedef- davranışların kazandırılması için yeterli performansı göstermişlerdir.

2. Öğrenciler anket sorularını içtenlikle yanıtlamışlardır.

3. İzmir Bornova Reşat Nuri Güntekin İlköğretim Okulu' nun üst sosyo-kültürel düzey okulunu, Demirci Cengiz Topel İlköğretim Okulu' nun orta sosyo-kültürel düzey okulunu, Manisa Turgutlu Derbent Köyü İlköğretim Okulu' nun alt sosyo- kültürel düzey okulunu temsil ettiği varsayılmıştır.

SINIRLAMALAR

1.Araştırma, İzmir Bornova Reşat Nuri Güntekin İlköğretim Okulu 5.Sınıflarının bir şubesi ile Manisa Turgutlu Derbent Köyü İlköğretim Okulu ve Manisa Demirci Cengiz Topel İlköğretim Okulu 5. Sınıflarının tüm şubelerinden olmak üzere toplam 119 tane öğrenci üzerinde yapılan gözlemler sonucu ve 2000-2001 öğretim yılında toplanan verilerle sınırlıdır.

2.Araştırma, 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi 1. Dönem üniteleri olan "Vatan ve Millet" ünitesi ile "Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk" ünitesi ile sınırlıdır.

KISALTMALAR

Arit. Ort. : Aritmetik Ortalama

Bl. : Bölüm

h.d. : Hedef- Davranış

Üni. : Ünite

Yük. Lis. : Yüksek Lisans

TANIMLAR

Araştırmada kullanılan başlıca tanımlar şunlardır:

Sosyal Bilgiler: Sosyal bilim alanlarını, insan şeref ve haysiyetini korumak amacıyla oluşturulan demokratik bir toplumda bireyin rolünü inceleyen, sosyal olayları ve insan ilişkilerini irdeleyen faaliyet alanları.

Sosyal bilgiler fen bilgisi dışında kalan ve insan faaliyetlerini kapsayan tüm disiplinlerden bir bileşkedir.

Sosyal bilgiler insan ilişkileri göz önünde tutularak insanların kendileri sosyal ve fiziksel çevreleriyle olan ilişkilerini kapsayan bir bilimdir. (Taşlı, s.3, 2000)

Hedef: Bir öğrencinin planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde kazanması kararlaştırılan ve davranış değişikliği ya da davranış olarak ifade edilmeye elverişli olan bir özellik. (Erden, s.24, 1993)

Erişi: Hedef- davranışları gerçekleştirme derecesi.

Erişi Değerlendirmesi: Yeni bir programın, projenin ya da yeni öğretim yöntem ve araçlarının kullanılması ya da bitişi sonunda yapılan türden değerlendirme. (Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü s.434, 2000)

Eğitim ve Türk Milli Eğitimi

Bir ülkenin gelişmişlik düzeyi ve refahı, eğitime verdiği önemle doğru orantılıdır. Bilim ve teknolojiadaki gelişmelere paralel olarak sürekli değişen ve gelişen zamanı yakalamak günümüz toplumlarında bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu durumda etkin eğitime duyulan gereksinim oldukça önemlidir. Teknoloji çağı diyebileceğimiz 21. yüzyılda toplumun ihtiyaç duyduğu belli bir potansiyele ulaşmış bireylerin yetişmesinde en önemli görev eğitim bilimine düşmektedir. Ülkelerin toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasal olarak gelişme göstermeleri eğitim alanında başarıya ulaşmalarına bağlıdır.

Eğitim kelimesinin Türkçe’de birbirinden farklı en azından şu altı anlamı ifade edecek biçimde kullanıldığı görülmektedir: (1) Disiplin, (2) Sosyal hizmet, (3) İstendik davranışların kazanımı, (4) Öğretim, (5) Sosyal kurum ve (6) Kasıtlı kültürlenme süreci (Ertürk, s.9, 1975) .

Varış, eğitimi “ kişilik, zeka, ilgi ve yaşantılar gibi kuvvetlerin etkileşmesi” olarak değerlendirir, bu etkileşme sonucunda kişinin amaçları, bilgileri, davranışları, tutumları ve ahlak ölçüleri değişir (Varış, s. 8, 1985).

Akyüz de kişinin bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve toplumsal yeteneklerini, davranışlarını istenilen doğrultuda geliştirmesi ya da ona bir takım hedeflere dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümünü eğitim olarak değerlendirmektedir (Akyüz, s.2, 1994).

Tezcan’ a (Tezcan, s.4, 1991) göre eğitim “ Bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır. “

Eğitimi; Smith, Stanley ve Shores (1957), “geniş anlamda, bireylerin toplumun standartlarını, inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçler”,

Good (1959), “seçilmiş ve kontrollü bir çevrenin (özellikle okulun) etkisi altında sosyal yeterlik ve optimum bireysel gelişmeyi sağlayan sosyal bir süreç”,

Oğuzkan (1974), “önceden saptanmış esaslara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesi” olarak tanımlamışlardır (Fidan ve diğerleri s.19, 1993).

Eğitim tanımları içinde en yaygın olanı ise Ertürk' ün tanımıdır. Ertürk' e göre eğitim “ bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, s.12, 1975).

Eğitim tanımlarına bakıldığında eğitimcilerin bazılarının eğitimin planlı bir süreç içinde gerçekleştiği görüşünde oldukları görülmektedir. Bir amaç ve önceden hazırlanmış bir program rehberliğinde yürütülen eğitim “formal eğitimidir”. Okullarda sürdürülen eğitim, formal eğitime bir örnektir.

İnformal eğitim ise, bir amaç olmaksızın kendiliğinden oluşagelen bir süreçtir. Arkadaş grupları içinde, aile içinde, işyerlerinde kısaca hayatın doğal akışı içinde informal eğitimin önemli bir yeri vardır.

Türk Milli Eğitiminin Amaçları

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu' nun 2. maddesinin son fıkrasında Türk Milli Eğitiminin uzak hedefleri şu şekilde belirtilmiştir:

“ Bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal kültürel kalkınmayı desteklemek, hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı,yaratıcı ve seçkin ortağı yapmak.”

Yine aynı maddede Türk Milli Eğitiminin genel amacı da açıklanmıştır:

1-Atatürk İnkılaplarına ve anayasanın başlangıcında ifadesini bulan Türk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan milli, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti' ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2- Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3-İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışları ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak.” (24.06.1973 tarih ve 14574 sayılı Resmi Gazete)

Bu genel amaçların davranışa dönüşebilmesi için genel amaçlara paralel olacak biçimde – farklı okul türlerine göre- okulların amaçları, derslerin amaçları, ders konularının amaçları ve bu amaçların davranışları geliştirilmelidir.

Milli Eğitim Temel Kanunu’ nun ikinci kısmının ikinci bölümünde Okul Öncesi Eğitimi, Temel Eğitim, Orta Öğretim ve Yüksek Öğretim kademelerinin hedefleri belirlenmiştir. Bu hedeflerden Temel Eğitim ve Orta Öğretim kademelerinin hedefleri şu şekilde belirtilmiştir:

Temel Eğitim (İlköğretim)

Madde 23- Temel Eğitimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

1- Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek;

2- Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır.

Orta Öğretim

Madde 28- Orta Öğretimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

1- Bütün öğrencilere orta öğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak;

2-Öğrencileri çeşitli program ve okullara ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yüksek öğretime veya hem mesleğe hem de

yüksek öğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır. (24.06.1973 tarih ve 14574 sayılı Resmi Gazete)

Ülkemizde, 1939 yılından bu yana çeşitli aralıklarla yapılan eğitim şuralarında milli eğitim sistemiyle alakalı sorunlar, konular, öneriler görüşülmüş ve uygulamaya konması gerekli görülen bir takım kararlara varılmıştır. Bu bölümde alınan kararlar içinde ilköğretim ile ilgili olanlar kısaca ele alınacaktır.

İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca 2.4.1998 tarih ve 62 sayılı kararla kabul edilen İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi programı şu şekildedir:

GENEL AMAÇLAR

Öğrenciler bu derste:

A. Vatandaşlık görevleri ve sorumlulukları yönünden;

1. Ailesine, milletine, vatanına, Atatürk inkılap ve ilkelerine bağlı, çalışkan, araştırmacı, özverili, erdemli, girişimci, iyi insan, iyi vatandaş olarak yetişirler.

2. Türk milletinin dünya tarihindeki önemini, milletler ailesi içindeki onurlu geçmişini ve yerini, insanlığa yaptığı hizmetleri kavrayarak büyük bir milletin evlatları olduklarını anlar, milletin geleceğine olan güvenlerini artırır ve Türk milletinin ülküsünü geliştirmek için her fedakarlığı göze alabilecek bir karakter kazanırlar.

3. Türkiye Cumhuriyeti' nin insan haklarına dayanan milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğunu bilir; cumhuriyet rejiminin özelliklerini ve önemini kavrarlar.

4. Topluluk halinde yaşamının bir zaruret olduğunu, millet kavramını ve Türk milletinin karakterini kavrar; Türk milletine, Türk bayrağına, Türk askerine ve ordusuna sevgi, saygı ve güven duygularını kuvvetlendirirler.

5. Türk milletinin zeka ve kabiliyetini, çalışkanlığını, ilim ve sanat severliğini, estetik zevkini, insanlık duygusunun yüceliğini benimseyerek bu üstün özellikleri davranış haline getirirler.

6. Millet ve yurt işlerini her şeyin üstünde tutarak milleti ve yurdu için canla başla hizmet etmeyi alışkanlık ve ilke haline getirirler.

7. Tarihte milletimize ve insanlığa hizmet etmiş olan Türk büyüklerini tanır; tarihi olaylara yön veren kişilerin yerinde ve zamanında gösterdikleri ileri görüşlülük, yüksek kavrayış, cesaret, fedakarlık ve kahramanlıklarının tarihin akışını nasıl etkilediğini kavrarlar.

8. Toplumu yönlendiren Mustafa Kemal Atatürk ve diğer Türk büyüklerinin sadece milli değil, evrensel yönlerini de kavrayarak ve takdir ederek; milletimize de düşen insanlık görevleri bulunduğunu görür, insanlığa sevgi, saygı ve hizmet verme bilincine varırlar.

9. Türk inkılabının anlamını, ayrı ayrı yönlerden önemini , Türkiye' nin refah ve mutluluğuna yaptığı ve ülkenin geleceğine yapacağı etkiyi kavrar; Türk inkılabının değerlerine bağlı ve bunları her zaman korumaya hazır, fedakar birer Türk evladı olarak yetişirler.

10. Bugünkü uygarlığın uzun bir geçmişin eseri olduğunu kavrar; bu uygarlıkta Türk milletinin hizmetini ve payını anlayarak Atatürk' ün direktifleri uyarınca "milli kültürümüzü çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarma" yolunda her fedakarlığı göze alabilme bilincini kazanırlar.

11. Bugünü daha iyi değerlendirebilmeleri için geçmiş çağlardaki sosyal, ekonomik ve siyasi olayların neden ve sonuçlarını günümüzle kıyaslama yaparak düşünme, araştırma ve akıl yürütme yeteneğini geliştirirler.

12. Her yerde görev ve sorumluluk alabilecek hale gelir, aile bütünlüğüne bağlılık kazanır, ailenin refah ve mutluluğu için sorumluluk ve görev duygularını geliştirirler.

13. Kanun kavramını benimser, kanunlara ve devlet otoritesine uyma duygusunu ve alışkanlığını kazanırlar.

14. Çevresindeki eski, yeni sanat ve kültür eserlerini, müze ve anıtlar gibi milli değerlerimizi tanır; onları korumak gerektiğini öğrenirler.

B. Toplumda insanların birbirleriyle olan ilişkileri yönünden;

1. İnsanların birbirlerine muhtaç olduklarını anlar; grup faaliyetlerine katılmanın başkalarına yardım etmenin önemini takdir eder ve bunu uygulayabilir hale gelirler.

2. insanların karşılıklı hak ve sorumluluklar taşıdığını ve birbirlerinin görüş ve inanışlarını saygı ve hoşgörüyle karşılamaları gerektiğini benimserler.

3. Beraber çalışma, sorumluluk alma, yardımlaşma ve karar verme kurallarını uygulamayı öğrenirler.

4. Bütün çalışmalarını demokratik yaşayışın kurallarına göre düzenlemeyi öğrenirler.

5. Aile, okul ve toplum hayatının dayandığı temel ilkeleri ve topluluk halinde yaşamamanın zorunluluğunu kavrarlar.

6. Trafik kurallarına uymayı alışkanlık haline getirirler.

C. Çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yetenekleri yönünden;

1. Yurdumuzun, dünya üzerindeki yerinin önemini kavrar, ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygularını geliştirirler.

2. Türkiye' nin, yakın ve uzak komşu ülkeler ve diğer dünya ülkeleriyle olan ilişkileri hakkında genel bilgi kazanırlar.

3. Türklerin yaşadığı diğer ülke ve bölgelerin coğrafi özelliklerini öğrenirler, Türklerin geniş bir alanda yaşayan büyük bir millet olduğunu kavrarlar.

4. İnsanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleriyle karşılıklı etkilerini, insan topluluklarının yaşama şekillerini ve geçinme yollarını inceler; yurdun ekonomik kalkınmasında bilgili ve etkili birer vatandaş olarak yetişirler.

5. Plan, kroki, harita ve grafik bilgileri kazanarak onlardan yararlanabilir hale gelirler.

6. Çevreyi korumanın günümüz ve gelecek yıllar için önemini kavrarlar.

7. Yaşanabilir bir çevrenin temel insan hakkı olduğunu kavrarlar.

Ç. Ekonomik yaşama fikrini ve yeteneklerini geliştirmek yönünden;

1. Yakın çevrenin ekonomik değerleriyle milli kaynaklarımızı tanır ve bunları korumanın bir ödev olduğunu kavrarlar.

2. Kendi eşyasını, okulunu, okul eşya ve araçlarını dikkatli kullanma ve koruma alışkanlığını kazanırlar.

3. Tutumlu olma ve planlı çalışma alışkanlığını elde ederler.

4. Üretim, tüketim ve dağıtım ile ilgili temel bilgileri öğrenirler.

5. İnsan topluluklarının yaşama şekillerini ve geçinme yollarını inceler ve bunlar arasındaki ekonomik ilişkileri öğrenirler.

6. Turizmin anlamını, özellikle yurdumuz için önemini kavrarlar.

7. Nüfus artış hızının eğitime ve ekonomiye olan etkisini kavrarlar.

Genel amaçlar; Talim Terbiye Kurulu başkanlığınca 2.4.1998 tarih ve 62 sayılı kararla kabul edilen ilköğretim Sosyal Bilgiler dersi programından değişiklik yapılmadan aynen alınmıştır.

PROGRAMIN UYGULANMASI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

Bu dersin eğitim ve öğretiminde;

1. Öğrencilerin Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, laik, demokratik ve çağdaş değerleri benimseyen ve koruyan bireyler olarak yetişmeleri sağlanır.

2. Öğrencilere, Atatürk' ün " milli kültürümüzü çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarma" idealini geliştirmek gerektiği bilinci kazandırılır.

3. Her fırsattan yararlanarak öğrencilere, Atatürk' ün " Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesinin ve devletin bağımsızlığının, yurt ve millet bütünlüğünün ancak güçlü olmakla sürdürülebileceği bilinci kazandırılır.

4. Toplumun bireyi olan öğrencilerin güven duygularını kuvvetlendirmek için Atatürk' ün " Türk, övün, çalış, güven! " ve " Ne mutlu Türk' üm diyene! " sözleri temel alınır.

5. Öğrencilerin; Türk milletine, Türk bayrağına, Türk ordusuna ve vatanına hizmet eden kişilere karşı sevgi, saygı, güven duyguları kuvvetlendirilir; milli ve birlik ve dayanışmanın anlam ve önemi kavratılır.

6. Konular tarih, coğrafya, vatandaşlık, ekonomi, psikoloji, sosyoloji, antropoloji, hukuk ve eğitim alanlarıyla ilişkili olmak üzere çok yönlü bir bütün olarak işlenir.

7. Konuların işlenişinde programdaki sıraya uymak esas olmakla birlikte öğretmen ünitelere çevre özelliklerini de dikkate alarak Türk milli eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun yeni konular ekleyebilir veya verilmiş olan konuların yerlerini değiştirebilir.

8. Öğrencilere, demokrasinin çağımızın en güzel yaşam tarzı olduğu kavratılır, demokrasimizin korunması ve geliştirilmesi gerektiği bilinci kazandırılır.

Türkiye Cumhuriyeti' nin demokratik olduğu, cumhuriyetin demokrasiyle bütünleştiği belirtilir, vatan ve cumhuriyet sevgisi telkin edilir.

9. Öğrencilere, çoğulcu demokratik rejimin, başka rejimlerden üstünlüğü tarihten örnekler vererek kavratılır. Demokratik bir toplum hayatının gerektirdiği duyuş, düşünüş ve davranışları kazanabilmelerini sağlamak için okul içi eğitici faaliyetlerden yararlanılır. Özellikle, sınıf ve eğitici kol temsilcilerine aday olmada, çeşitli iş ve grup çalışmalarında öğrenciler cesaretlendirilir.

10. Öğrencilere, vatandaşlık hak ve görevleri ile sorumlulukları kavratılır, yasalara uyma alışkanlığı kazandırılır.

11. Öğrencilere, topluluk halinde yaşayan insanların sevgi, saygı ve anlayış duyguları içinde işbirliği yapmaları, birbirlerinin görüş ve düşüncelerine saygı göstermeleri ve başarılarını takdir etmeleri gerektiği benimsetilir.

12. Milli bilince sahip, bilimsel düşünmeye açık, sorumluluk almaya istekli bireylerin yetiştirilmesi esas alınır.

13. Öğrencilere, insan ve toplum hayatının sürekli bir değişme ve gelişme içinde olduğu, insanların ihtiyaçlarının yaşadıkları zaman ve ortama göre farklılıklar ve gelişmeler gösterdiği belirtilir; teknolojinin getirdiği yeniliklerin, insanların yaşam tarzlarını etkilediği veya değiştirdiği, geçmişten ve günümüzden verilecek örneklerle açıklanır.

14. Toplum hayatında insan zekasının ve gücünün; insana daha rahat, daha mutlu bir yaşam sağlaması için kullanıldığı, elde edilen her başarının birbiri ardından gelen kuşakların çalışmalarının bir sonucu olduğu vurgulanır.

15. İlköğretim okulunu bitirecek öğrencilerden bazılarının bir mesleğe yönelecekleri göz önüne alınarak istihdam alanı çok olan meslekler hakkında bilgiler verilir, bu mesleklerle ilgili iş yerlerine ziyaretler yapılarak bunları tanımaları sağlanır.

Bir meslek sahibi olmanın birey ve vatandaş olarak gerekliliği üzerinde durulur, iş sahibi olmayan bir kişinin toplum içinde yararlı bir birey olamayacağı, onlara her mesleğin kutsal olduğu ve hangi meslekten olursa olsun işini gereğince yapan herkesin saygıdeğer bir insan olacağı düşüncesi benimsetilir.

16. Öğrencilere, Anadolu uygarlıklarına ait tarihi eserlerin ve anıtların tarihin bir belgesi olduğu kavratılır, bunları yıkılmaktan, bozulmaktan ve yabancı ellere geçmekten korumanın, bakım ve temizliklerine önem vermenin milli bir görev olduğu belirtilir.

17. Öğretmen, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk' ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, Kurtuluş Savaşındaki bir zaferin veya Türk inkılapları ile ilgili herhangi önemli bir olayın yıldönümü, Türkiye Büyük Millet Meclisi' nin açılması, geçit töreni gibi fırsatlardan yararlanarak Sosyal Bilgiler konularına karşı öğrencilerin ilgisini uyandırır ve bu konuların canlandırılmasına çalışır. Ayrıca gazetelerde, dergilerde çıkan seviyeye uygun yazı ve resimlerle öğrencilerin dikkatini çeker.

18. Öğretmen, tarihi bir olay Kurtuluş Savaşı veya Türk inkılaplarının herhangi bir yönü üzerinde dururken, bu olayların çevredeki izlerini araştırır ve çocukların dikkatini bunlar üzerine çeker. Atatürk, hayatının herhangi bir safhasında okulun bulunduğu yerde bulunmuş, oradan geçmiş ve orada bir kongre toplamış, bir beyanname yayınlamış, bir nutuk söylemiş veya Türk inkılaplarının önemli bir safhasını başlatmış ise okulun bulunduğu yerde onun adına bir anıt varsa bir binaya, bir caddeye, bir meydana adı verilmiş ise bunlar üzerinde durur.

19. Öğretmen, Osmanlı Devleti' nin son yıllarında ülkenin nasıl geri kaldığını, parçalanıp yok olma durumuna geldiğini ve bu şartlarda Atatürk' ün önderliğinde Türkiye Cumhuriyeti' nin nasıl kurulduğunu, geliştiğini öğrencilere kavratır; bu maksatla Atatürk ilke ve inkılapları üzerinde önemle durur.

20. Konuların işlenişinde kavramlar, ilgili olduğu konu ile birlikte verilir.

21. Konularda olayların geçtiği yer, zaman, devlet yada ilgili kişi (padişah, sadrazam, devlet adamı, bilim adamı , komutan, vb.) adları belirtilir.

22. Tarihi olaylara yön veren kişilerin yerinde ve zamanında gösterdikleri ileri görüşlülük, yüksek kavrayış, cesaret, fedakarlık ve kahramanlıkları örnek olaylarla kavratılır.

23. Öğretmen, tarih konularını işlerken olayların seyrinden çok neden – sonuç ilişkisi üzerinde durur, varsa günümüze etkilerinden söz eder, ayrıntı sayılabilecek tarih, yer ve kişi isimlerini ezberletmez.

Aynı şekilde öğretmen, coğrafya konularını işlerken, ayrıntılı sayılabilecek yer adları ve devamlı değişen istatistik verileri ezberletmek yerine, coğrafi olayların neden ve sonuç analizlerini yapar, insanla doğal ortamın etkileşimi üzerinde durur, sözü edilen olayların farklı dağılış nedenlerini açıklar. Gerekli olan yer adları ve istatistiklerin en tipik olanlarını seçer, istatistikleri grafikler şeklinde sunarak dersi sevimli hale getirir ve öğrenmeyi kolaylaştırır.

24. Öğrencilere, yurdumuzun doğal kaynaklarının (tarım toprakları, madenler, enerji kaynakları, akarsular, göller, denizler, ormanlar, çayır ve meralar, vb.) tükenmez olmadığı, bunlardan gelecek nesillerin de yararlanacağı, dolayısıyla bunların korunması ve verimli kullanılması gerektiği bilinci kazandırılır.

25. Türkiye'nin coğrafi bölgeleri işlenirken;

a. Karadeniz Bölgesi konusunda, Atatürk' ün 19 Mayıs 1919' da Samsun' a çıkışı ile Milli Mücadelemizin başlamış olduğu vurgulanır, Amasya Genelgesi' nin kapsam ve sonuçlarına değinilir, Kastamonu' dan bahsederken şapka ve dolayısıyla Kılık Kıyafet İnkılabından bahsedilir.

b. Marmara Bölgesi konusunda, boğazların önemine ve Lozan Antlaşması' nın bu konudaki sonuçları ile daha sonra boğazlara yeni bir statü getiren Montrö Sözleşmesine de yer verilir.

c. Ege Bölgesi işlenirken, Milli Mücadele yıllarında bu bölgede yapılan savaşlar ve sonuçlarından bahsedilir.

ç. İç Anadolu Bölgesi konusunda, Sivas Kongresi ve önemi, Atatürk' ün Ankara' ya gelişi, Sakarya Meydan Muharebesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi' nin açılışı ve Ankara' nın başkent oluşunun coğrafi nedenleri üzerinde durulur.

d. Akdeniz Bölgesi konusunda, Atatürk' ün Hatay' ın anavatanına katılmasına verdiği önemden söz edilir.

e. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri konularında, Erzurum Kongresi ile bu kongrede alınan kararların önem ve sonuçlarına yer verilir;

ayrıca bölgeler incelenirken bu bölge halkının, Milli Mücadele sırasındaki kahramanlıkları (Gaziantep, Şanlıurfa ve Kahramanmaraş örnekleri ile) açıklanır.

26. Yurdumuzun jeopolitik konumunun önemi ve bunun doğurduğu sonuçlar üzerinde özellikle durulur.

27. Türkiye' de nüfus konusu işlenirken; Atatürk' ün eğitime ve öğretime verdiği önem, yeni Türk alfabesinin kabul edilmesi ve okuma yazma seferberliği üzerinde önemle durulur.

28. Türkiye ekonomisi konusu işlenirken, Lozan Barış Antlaşması ile kapitülasyonların kaldırılması ve bunun ekonomik yönden sonuçları açıklanır. Atatürk' ün tarım, endüstri ve madencilik alanlarında yapılması gerekenler konusundaki görüşleri belirtilir.

29. Konuların işlenişinde, yalnız ders kitapları ile yetinilmez, öğrencinin seviyesine uygun çeşitli kaynaklardan da yararlanılır. Böylece, öğrencinin araştırma yapması ve bunu alışkanlık haline getirmesi sağlanır.

30. Konuların işlenişinde, yalnız anlatım ve soru - cevap teknikleriyle yetinilmeyip konuların özelliğine göre münazara, örnek olay incelemesi, problem çözme gibi öğrenciyi aktif kılan, onu araştırmaya ve incelemeye sevk eden tekniklere de başvurulur.

31. Öğrencilerin, çalışma ortamları - yalnız derslikler değil – aile, okul, çeşitli topluluklar, kitaplıklar, müzeler, sergiler vb. yerleri de kapsar. Öğrencilere bu yerlerde incelemeler, gezi, gözlem ve ilgili kişilerle görüşmeler de yaptırılır.

32. . Öğretmenin belirleyeceği bazı ünitelerde küme çalışması yöntemi uygulanır. Bu suretle öğrencilerin; çeşitli kaynaklardan bilgi elde etme ve bilgilerini başkalarına sunma yolları, yardımlaşma, iş birliği yapma, birlikte çalışma, eleştirel düşünme, başkalarının görüşlerine saygı duyma, gruba katılma, grubu yönetme, kendine güvenme, sorumluluk alma, topluluk karşısında konuşabilme... becerileri geliştirilir.

33. Konulardaki önemli tarihi olaylar, öğrencilerle birlikte tarih şeridinde işlenerek onlarda zaman kavramı geliştirilir.

34. Tarihi tablolar, resimler, kartpostallar, incelenip bunlarla konular somutlaştırılır. Resimler, ünite köşelerinde veya okulun çeşitli yerlerinde sergilenir ve gelecek yıllarda da kullanılabilecek albüm haline getirilir.

35. Programda araç listesinde belirtilen harita, yerküre, video kaset, film, film şeridi, slaytlar vb. eğitim araçları donatım merkez müdürlükleri ile Film - Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığından sağlanarak konuların işlenişi sırasında yeri geldikçe etkili bir şekilde kullanılır. Konularla ilgili bulunabilen eğitim araç ve gereçlerinden bilgisayar, CD ve disketlerden yararlanılır.

36. Konuların işlenişinde, " yakından uzağa, somuttan soyuta, basitten karmaşığa " ilkesi uygulanır.

37. Konuların özelliklerine göre ilgili haritalar ve atlaslar üzerinde gerekli çalışmalar yapılır. Ayrıca gerekli bilgiler, dilsiz haritalar üzerinde işlenir.

38. Ders kitaplarında yer alan istatistiki bilgiler ile bunlara dayalı olarak hazırlanan harita, grafik ve şemaların en son verileri içermesine dikkat edilir ve çalışmalar buna göre yapılır.

39. Öğretmen, ders kitabında yer alan milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti' ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici ve bu değerlerle ilgili ders konularını sevdirci okuma parçalarından (her ünite de en çok iki okuma parçası) derslerin işlenişi sırasında araç olarak yararlanır.

40. Öğretmen, geçmiş uygarlıkları anlatıp tarihi kalıntılar üzerinde dururken öğrencilere, o devirden kalan yurda ve insanlığa hizmet etmiş, orada doğmuş ve orada yaşamış Türk büyüklerinin müzelerde korunan yazılı ve yazısız eserleri ile araç- gereçleri incelettirir.

41. Öğrencilerin davranışlarındaki gelişmeler ve edindikleri alışkanlıklar gözlenir, kazandıkları bilgiler, çeşitli teknikler ve ölçme araçları ile ölçülüp değerlendirilir.

42. 19.06.1995 tarih ve 2433 sayılı Tebliğler Dergisi ile 15.07.1996 tarih ve 2457 sayılı Tebliğler Dergisi' nde yer alan " Atatürkçülük ile ilgili konular ", bütünüyle ve bütün yönleriyle (açıklamalar, hedefler ve davranışlar) 4,5,6,7.

Sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programı içinde aynen geçerlidir. Bu konuların işleneceği üniteler, öğretim programının sonundaki tabloda belirtilmiştir.

Milli Eğitim Şuralarında Türk Milli Eğitiminin Amaçlarına İlişkin Alınan Kararlar:

İlk Milli Eğitim Şurasında (1939), köy ilkokullarının üç yıldan beş yıla çıkarılması sonucuna varılmıştır.

2. Milli Eğitim Şurasında (1943), ana dilin daha etkin düzeyde öğretilmesi ile bazı derslerin programları ve ders kitaplarının yeniden yazılması kararı alınmıştır.

İlköğretimin sekiz yıla çıkarılması hakkında öneriler ilk kez 3. Milli Eğitim Şurasında (1946) görüşülmüş fakat sonuç alınamamıştır.

4. Milli Eğitim Şurasında (1949), ilkokul ikinci devresinde okutulan Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi derslerinin birleştirilmesi kararı alınmıştır.

5. Milli Eğitim Şurasında ilkokul programının amaçlarıyla içeriğinin tutarlı bir hale getirilmesi kararı alınmıştır. Ayrıca 1961 yılında yasallaşacak olan İlköğretim Kanun Taslağı üzerinde görüşmeler yapılmıştır.

6. Milli Eğitim Şurasında (1957), mesleki eğitim ile halk eğitim merkezlerinin yaygınlaştırılması ve etkinleştirilmesi konuları görüşülmüştür.

7. Milli Eğitim Şurasında (1962), eğitimin tüm yurdu kapsayacak biçimde yaygınlaştırılması kararlaştırılmıştır. Eğitimin etkinleştirilmesi için planlama yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

8. Milli Eğitim Şurasında (1970), eğitimin genel sorunları görüşülmüştür. Ülkenin ekonomik, sosyal kalkınmasına faydalı olacak bir eğitim sistemine ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmış, ilköğretim 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile düzenlenen şekliyle benimsenmiştir.

9. Milli Eğitim Şurasında (1974), ilköğretimin ikinci kademesi hakkında sorunlar gündeme getirilmiştir.

10. Milli Eğitim Şurasında (1981), okul sisteminin yapısı, sistemin bütünleştirilmesine yönelik programın esaslarını kapsayan Türk Milli Eğitim Sistemi ile ilgili bir model önerilmiştir.

10. Milli Eğitim Şurasında, “Temel Eğitim Okulu “ eğitim sisteminde temel birim olarak görülmüştür. Ana sınıfının önemli bir basamak olduğu ve ilerleyen yıllarda zorunlu olması gündeme getirilmiştir. Zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılması ve bu zorunlu eğitimin öğrencilerin bir mesleğe yönelimi ile bir üst kademedeki eğitim basamağına hazır bir seviyeye getirilmesi amaçlarına hizmet etmesi gerektiği görüşülmüştür. Zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılmasının faydalı olacağı görüşüne dair bir sorun olmamasına karşın o tarihte zorunlu eğitim 8 yıla çıkarılamamıştır. 12. Milli Eğitim Şurasında, bu durumun nedeni olarak şu sebepler sıralanmıştır:

1-Sekiz yıllık zorunlu eğitim için finans sağlanamamıştır.

2-Öğretmen temin edilememiştir.

3-Bu okul mezunlarının hayata ve ekonomiye uyum sağlamaları konusunda somut bir görüş getirilememiştir. (12. Milli Eğitim Şurası, MEB Basımevi Ank. 1989, s. 27)

10. Milli Eğitim Şurasında, Türk Milli Eğitim sistemi, bu sistemin bütünlüğü içinde eğitim programları konuları ele alınmış ve bu konularla ilgili çalışmalar sonunda ana sınıfı temel eğitim, orta eğitim programlarının amaçları diğer bir deyişle bu eğitim kademelerinin genel hedefleri de daha ayrıntılı bir biçimde belirlenmiştir (Özçelik, s.14, 1989).

Biz bu bölümde sadece ilköğretimi kapsayan “Temel Eğitimin Amaçları” üzerinde duracağız.

Temel Eğitimin Amaçları

Temel Eğitimi bitiren yurttaş;

a. Şerefli bir tarihe sahip büyük bir milletin evladı olmanın gururunu duyar.

b. Atatürk devrimlerine bağlıdır. Kurtuluş Savaşının ve Atatürk Devrimlerinin anlamının ve değerini kavramıştır. Devrimlerin yerleşmesine ve yayılmasına istekle katkıda bulunur.

c. Türk Milli tarihinden kendisine ulaşan insani, milli ve ahlaki değerleri kavrar ve bunları davranışlarında gösterir.

ç. Toplumun devamlı olarak değiştiğini kavrar; bu değişmeyi gelişme haline getirme sorumluluğuna erişmiştir.

d. Demokrasi anlayışını okul içinde ve dışında yaşayarak özümlemiştir.

e. Yurttaşlık görev ve sorumluluklarının neler olduğunu bilir ve bunları günlük yaşayışında uygular.

f. Bilim ve teknolojinin toplumsal ilerleme ve uygarlık alanındaki rolünü kavrar.

g. Bilimsel düşünme yeteneği gelişmiştir.

ğ. Dünya ülkeleri arasındaki münasebetlerin barış ve refah sağlayacak yönde yürütülmesine inanır. Atatürk' ün koyduğu "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesine bağlıdır.

h. Beden ve ruh sağlığını koruyucu tedbirleri bilir ve bunları kullanma alışkanlığına sahiptir.

i. Yetenek ve istidatlarının seviye ve yönünü deneyerek değerlendirir.

j. Davranışlarını, istek ve ideallerini kendi yeteneklerine göre değerlendirir.

k. Türkçe'yi etkili bir biçimde kullanır.

l. Sağlıklı düşünme doğru yargıda bulunma ve karar verme yeteneğini kazanır.

m. Sanat ve estetik alanında kültür ve anlayış kazanır.

n. Ahlaki değer ve davranışlar kazanır.

o. Ekonomik problemlerin özelliklerini bilir ve bunların diğer yaşama alanlarıyla bağlantılarını kavrar.

ö. Bir çalışma alanına yönelerek topluma hizmet eder.

p. İş hayatına kolayca uyum yapabilecek bilgi ve becerileri kazanmıştır.

r. İyi bir tüketici olmanın ülke ekonomisindeki önemini kavrar.

s. Yurdun, doğal ve insanlar tarafından yapılan her türlü zenginlik kaynaklarını korur, değerlendirir ve geliştirir.

ş. Başkalarıyla birlikte uyumlu yaşama ve çalışmayı alışkanlık haline getirir.

t. İnsanlar arasındaki görüş ve duyuş farklılıklarını hoşgörü ile karşılar. Toplumun bütünlüğünü bozmayan farklı duyuş ve görüşlerin toplumun yaratıcı gücünü zenginleştirdiğine inanır.

u. İyi bir aile hayatının dayandığı ilkeleri kavramış, payına düşen görev ve sorumlulukları öğrenmiş ve benimsemiştir:

ü. Çağdaş uygarlık düzeyini aşma idealini gerçekleştirmeye çalışır.

10. Milli Eğitim Şurasında, Temel Eğitimin genel nitelikleri şu şekilde belirtilmiştir:

1- Temel Eğitim bir bütündür.

2- Temel Eğitim süresi boyunca eğitilenlerin yeteneklerinin tanınması üst öğrenime ve bir öğretime yöneltilmesi için gereklidir.

3- Eğitilenler, Temel Eğitim boyunca değişik alanlarda kendilerini deneyerek tanıyabilmelidir. Bu yüzden Temel Eğitim programlarının zenginleştirilmesi ve türlendirilmesi gerekli görülmektedir.

4- Özel öğretim görececek öğrenciler için bir okulda değişik programlar uygulayan bir kademe uygun görülmüştür.

5-Temel Eğitim Okulunda, bir üst kademedeki eğitim basamağına devam edemeyecek öğrenciler için mesleğe hazırlık amacı güden kurslar düzenlenmelidir.

5- Temel Eğitim Okulu çevresinin eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve çevresiyle bütünleşebilmelidir.(10. Milli Eğitim Şurası MEB Basımevi, Ank. 1981 s. 62).

11. Milli Eğitim Şurasında (1982), öğretmen ve eğitim uzmanlarını yetiştirilmesi konusunda yapılması gerekenler görüşülmüştür.

12. Milli Eğitim Şurasında (1988), okulda verilen eğitimle ilgili önemli bir sorun gündeme getirilmiştir; öğrenci bir çok bilgi yığını bir şekilde öğrenmektedir fakat, bu bilgiler kendi hayatında kullanılacak ve davranışa dönüştürülecek bilgiler olmaktan uzaktır. İşte, ilköğretimde verilen bilgiler çocuğun hayatında davranışa dönüştürebileceği türden olmalıdır.

12. Milli Eğitim Şurasında alınan kararlardan bazıları şunlardır:

1- Okullar yeterli araç ve gereçle donatılmalıdır.

2- Okullarda mevcut laboratuvarlara işlerlik kazandırılmalıdır.

3- Okullarda tabiat kolleksiyonları, müzeler, sergiler, seralar, hayvan yerleştirme yerleri kurulmalı, öğrenciler gözlem, araştırma, uygulamalar yapmaya teşvik edilmeli, çevrede bulunan müzeler ve benzeri yerler gezdirilmelidir.

4- Öğretmenler gözlem, deney, araştırma yapabilecek yeterlikte ve yapmaya istekli biçimde yetiştirilmelidir (12. Milli Eğitim Şurası MEB Basımevi, Ank. 1989, s. 87).

Ayrıca 6. plan dönemine kadar sekiz yıllık uygulamanın yaygınlaştırılması ilkokul ve ortaokul farklılığının ortadan kaldırılarak, ortak bir program hazırlanması kararları alınmıştır (a.g.e. s.193).

Eğitim şuralarında, milli eğitimin temel sorunları tespit edilmesine rağmen bu sorunların çözümünde istikrar sağlanamamıştır. Alınan kararların etkili ve istikrarlı bir çalışma ile somut ürünler veremediğini söyleyebiliriz.

ÖĞRETİM MODELLERİ

Bireyler toplumu oluşturan yapı taşlarıdır. Her bireyin iyi bir eğitimden geçerek olumlu yönde davranışlar kazanması içinde yaşadığı toplumun gelişmesini sağlayacaktır. Kalifiye insan yetiştirmek, ülkenin toplumsal, siyasal ve ekonomik alanlarda hedeflenen seviyeye gelebilmesi açısından önemlidir.

Birey ilk olarak ailesinde ve doğal çevresinde eğitilir. Okula başlamasıyla birlikte bireyin eğitim süreci bilimsel bir nitelik kazanır. Okullarda bilginin öğrencilere aktarımı kullanılan öğretim modelleriyle sağlanır. Öğretim modellerinin etkin bir biçimde kullanımı, eğitim alanında ulaşılacak istenen hedeflerin gerçekleşmesi ile doğrudan alakalıdır. Bu yüzden başlıca öğretim modelleri üzerinde durmak gerekmektedir.

Öğretim ve Öğretim Modelleri

Toplumsal yaşantı içinde bireye öğretme etkinliği sunan kişi, kurum ve gruplar vardır. Bunlar çoğunlukla bireye kendi doğrularını öğretmeye çalışırlar. Öğretme faaliyetlerinin önceden belirlenen hedefler doğrultusunda istenilen davranışların kazandırılması amacıyla düzenlendiği yerler eğitim kurumlarıdır. Okullarda gerçekleştirilen planlı, kontrollü ve örgütlenmiş öğretme etkinlikleri öğretim olarak adlandırılmıştır. (Erden ve Akman s.162, 1996)

1. Programlı Öğretim Modeli

Programlı öğretim, davranışçı kuramcılardan Skinner tarafından geliştirilen edimsel koşullanmanın öğretime uygulanması sonucu ortaya çıkan bir öğretim modelidir. İlk kez 1954 yılında Skinner tarafından geliştirilen bu model 1960' lı yıllarda Amerika' da popüler olmuş ve etkililiği üzerinde bir çok araştırma yapılarak geliştirilmiştir. 1980' li yıllarda bilgisayarların yaygınlaşması ve eğitime girmesinden sonra, bilgisayar destekli öğretimde, eğitim yazılımlarının hazırlanmasında programlı öğretim tekrar önem kazanmaya başlamıştır. Skinner' e göre davranışların öğrenilmesinde pekiştirmenin önemli bir yeri vardır. Ancak sınıf ortamında öğretim grupla yapıldığı için pekiştireçlerle davranışların değiştirilmesinde iki temel sorun vardır. Bu sorunlardan ilki, grupla

öğretimde tüm öğrencilerin istedik davranışları göstermesi ve tek tek pekiştirilmesinin mümkün olmamasıdır. İkinci sorun ise öğrencilerin bireysel farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Her öğrencinin öğrenme hızı birbirinden farklıdır. Öğrenciler davranışları farklı zamanlarda kazandıkları için, pekiştiricilerin de öğrencilere ayrı ayrı zamanlarda verilmesi gerekmektedir. Bu iki sorunun aşılması için öğretimin bireyselleştirilmesi gerekmektedir. (Erden ve Akman s.163, 1996)

Programlı öğretimin temel özellikleri şunlardır (Senemoğlu s.433, 1988):

1. Küçük Adımlar:

Öğrenilecek konu küçük bilgi birimlerine ayrılıp, bilgi birimleri, biri öğrenildikten sonra diğerine geçilecek biçimde sıralanmaktadır.

2. Açık Tepki:

Öğrenci kendinden beklenen tepkiyi, davranışı açık olarak göstermelidir. Böylece açık olarak gösterilen tepki doğru ise pekiştirilir ya da tepki yanlış ise düzeltilmesi mümkün olur.

3. Anında Dönüt:

Öğrenci tepkiyi gösterir göstermez tepkisinin doğruluğu ya da yanlışlığı hakkında anında bilgilendirilmelidir.

4. Kendi Hızıyla İlerleme:

Öğrenci tüm program boyunca kendi hızıyla ilerlemelidir. Bir öğrenme birimini tam olarak öğrenmeden diğerine geçmemelidir.

Programlı Öğretimin Olumlu Yönleri ve Sınırlılıkları şunlardır (Erden ve Akman s.163, 1996):

A. Olumlu Yönleri

1. Programlı öğretim, öğrencilerin kendi hızlarıyla öğrenmelerine olanak sağlar. Böylece bütün öğrencilere başarılı olma fırsatı verir. Her öğrenci kendi hatalarını görür ve anında dönüt, düzeltme alabilir.

2. Programlı öğretim materyalleri öğretmenlerin boş zaman kazanmalarına ve öğrencilerine daha rahat rehberlik etmelerine olanak tanır.

3. Programlı öğretim materyalleri ile ders dışında öğrencilerin öğrenme eksiklikleri tamamlanabilir.

B. Sınırlılıkları

1. Programlı öğretim materyali hazırlanması uzmanlık gerektiren güç bir iştir.
2. Programlı öğretim materyali iyi hazırlanmazsa, öğrenciler için sıkıcı olabilir.
3. Okul öğrenmelerinde kazandırılmak istenen tüm davranışların adım adım öğretilmesi mümkün değildir. Özellikle üst düzey ve karmaşık davranışların öğretiminde programlı öğretim materyallerinden yararlanmak oldukça güçtür.
4. Programlı öğretim materyalleri bireysel çalışmayı gerektirdiği için, çok sık kullanıldığı zaman, öğrenciler arasındaki etkileşimi azaltıp, toplumsal davranışların gelişmesini olumsuz yönde etkileyebilir.

2. Buluş Yoluyla Öğretim Modeli

Buluş yoluyla öğretim modeli S. Bruner tarafından geliştirilmiştir. Bu model ilk ortaya atıldığı 1960 ' lı yılların başından günümüze değin dünyanın pek çok ülkesinde uygulanmıştır. Ülkemizde de Bruner' in yaklaşımının etkileri 1968 yılında hazırlanan ilkökul programlarında görülmektedir.

Bruner' e göre bilişsel gelişiminin temel amacı bireye dünyanın ve gerçeğin bir modelini sağlamaktır. Bu model, bireyin çevresindeki nesneler ,kişiler, sözcükler ve fikirlerle etkileşim kurarak geçirdiği yaşantılar sonucu bilgilerin belleğe depolanmasıyla oluşur. Modeller bireyin yaşamında karşılaştığı problemleri çözmesine yardımcı olur (Erden ve Akman s.172, 1996).Buluş yoluyla öğrenmede öğretmen, örnekleri sunar ve öğrenci konunun yapısını; fikirler arasındaki temel ilişkileri, özellikleri keşfedinceye kadar örneklerle çalışır. Bu nedenle Bruner, sınıftaki öğrenmenin tümevarım yoluyla oluştuğunu savunmaktadır. Özel örnekler kullanılarak genel ilkeler formüle edilmektedir. Örneğin; yeterince dörtgen örnekleri ve dörtgen olmayan örnekler verilerek öğrencilerin dörtgenlerin özelliklerini bulmaları sağlanabilir. Tümevarım yoluyla öğrenmeyi teşvik eden bu yaklaşıma örnek-kural yöntemi adı da verilmektedir (Senemoğlu s.473, 1988).

Bruner' in buluş yoluyla öğrenme modelinde öğretmen, öğrencilerin kendi aktif katılımıyla öğrenmeleri için sınıfı organize eder. Buluş yoluyla öğrenmede iki yaklaşım vardır. Bunlardan birinde öğrenci büyük ölçüde kendi çalışmasını kendisi başlatıp yönlendirir. Diğerinde ise öğretmen öğrenciye bazı yönergeler ve ipuçları verir.

1. Yapılandırılmamış Buluş

Yapılandırılmamış buluş, planlanmamış, doğal bir ortamda kavramları, ilkeleri, bir problemin çözümünü bireyin kendi kendine bulmasıdır. Yapılandırılmamış buluş, bir bilim adamının tesadüfen herhangi bir ilkeyi, kavramı bulması gibidir.

Yapılandırılmamış buluş etkinliklerinin yönetimi zor olduğu gibi, sonuç elde edilemeyebilir. Bu nedenle ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde yapılandırılmış buluş tercih edilir.

2. Yapılandırılmış Buluş

Öğretmen kazandırılacak hedef ve davranışları belirler. Bulunması gereken ilke, kavram ya da çözümle ilgili verileri, örnekleri organize eder. Sorular sorarak öğrencilerin ellerindeki verileri analiz etmelerine ve sonuca ulaşmalarına yardım eder (Senemoğlu s.474,1988).

Buluş yoluyla öğrenme sınıfta uygulanırken öğretilecek kavramlarla ilgili örnekler ve örnek olmayanlar öğrenciye birlikte verilmelidir. Örneğin üçgen öğretilirken, üçgen şekliyle birlikte kare, çember gibi şekillerde verilmeli ve öğrencilerin şekiller arasındaki farklılığı ve benzerliği sezmeleri sağlanmalıdır.

Buluş Yoluyla Öğretimin Olumlu Yönleri ve Sınırlılıkları Şunlardır:
(Erden ve Akman s.173, 1996)

Öğrenciler kendi buldukları bilgileri daha önemli gördükleri için buluş yoluyla öğretimin kalıcı olması beklenir. Bu yöntem öğrencilerde problem çözme becerisini geliştirdiği, öğrencileri araştırma yapmaya teşvik ettiği ve öğrencileri güdülediği için bazı durumlarda tercih edilmelidir.

Buluş yoluyla öğretimin en önemli sınırlılığı ise, bu yolla öğrenmenin çok zaman alması, bu yöntemi çok iyi bilen kişiler tarafından yürütülebilmesi ve çok sayıda araç gereç gerektirdiği için, maliyetinin yüksek olmasıdır.

3. Sunuş Yoluyla Öğretim Modeli

Ausubel, Bruner' in buluş yoluyla öğrenme yaklaşımına alternatif olarak sunuş yoluyla öğrenme modelini önermiştir. Ausubel' e göre öğrenci, her zaman hangi bilginin önemli, hangi ipuçlarının problem çözümü için uygun olduğunu bilemeyebilir. Bu nedenle birey, özellikle herhangi bir konu alanıyla ilgili öğrenmesi gereken kavramları, ilkeleri, fikirleri buluş yoluyla değil, kendine sunulan alma yoluyla kazanabilir. Konu alanının kavramları, ilkeleri, fikirleri, süreçleri öğretmen tarafından organize edilerek öğrencilere sunulmalı, öğrenciler de sunulan bilgiyi anlamlı bir biçimde öğrenmelidir. Bu modelde öğretmenin görevi, konuyu öğrenciler için en uygun biçimde organize ederek yapılandırma; uygun materyalleri seçme, daha sonra da konuyu, genelden özele doğru sistemli, anlamlı bir şekilde öğrenciye sunmadır (Senemoğlu s.479 1988).

Örgütleyici Bilgiler (Ön Organize Ediciler)

Ausubel' in modelinde en önemli kavramlarından biri örgütleyicilerdir. Örgütleyiciler, öğrencilerin yeni gelen bilgiler ile sahip oldukları bilgiler arasında köprü kurmalarını sağlayan bilgilerdir. Örgütleyiciler bir kavram bir ilke olabileceği gibi, şema, özet, konunun temel fikirleri de olabilir. Örgütleyicilerin, öğrenilecek bilginin sunulmasından önce verilmesi gerekir. Böylece öğrenci yeni gelen bilgileri kodlayacağı bilişsel yapıları (şemaları) hatırlar ve yeni gelen bilgiyi uzun süreli belleğine daha kolay ve örgütlenmiş bir biçimde kodlar (Erden ve Akman s.175, 1996).

Sunuş yoluyla öğrenmede öğrenciler bilgileri tümdengelim yoluyla kavrarlar. Öncelikle genel kavramlar öğretilir daha sonra özel kavramlar öğrenciye kazandırılır. Ülkemizde ilk okuma- yazma etkinlikleri bu modele örnek teşkil eder. Öğrenciye önce cümleler verilir. Cümlelerin kavranmasından sonra kelime dönemi, hece dönemi ve ses dönemi hiyerarşik bir sıra izler.

Ausubel' in sunuş yoluyla öğretim modelinin dört temel özelliği vardır (Senemoğlu s.479, 1988).

1. Sunuş yoluyla öğrenme, öğretmen ve öğrenci arasında yoğun bir etkileşimi gerektirir. Öğretmen öğrencilerin aktif katılımını sağlamaya çalışır.

Başlangıç sunuşlarını öğretmen yapmakla birlikte, hemen arkasından öğrenciler fikirlerini, örneklerini, tepkilerini açıklar tartışılır.

2. Sunuş yoluyla öğrenme bol örnek vermeyi gerektirir. Ağırlık sözel öğrenmede olmakla birlikte örnekler; resimler, şemalar gibi görsel ve diğer uyarıcıları kapsar.

3. Sunuş yoluyla öğretim tümdengelim yöntemine dayalıdır. Genel ve kapsamlı kavramlar önce, bu kavramın kapsamında yer alan daha özel ve dar kavramlar sonra sunulur.

4. Öğretim adım adım ilerler. Ders örgütleyicilerle başlar. Her öğrenme basamağında, önceki öğrenilenlerle yeni öğrenilenler arasında ilişki kurulur. Böylece öğrencilerin anlamlı öğrenmesi sağlanır.

Sunuş Yoluyla Öğretimin Olumlu Yönleri ve Sınırlılıkları Şunlardır (Erden ve Akman s.177, 1996):

Sunuş yoluyla öğretimin en önemli avantajı öğrencilere kısa zamanda çok bilgi kazandırılabilmesi ve anlamlı öğrenmeyi sağlamasıdır. Öğretmenler için derslerin bu biçimde işlenmesi daha ekonomik ve kolaydır. Bu yaklaşım özellikle öğrenciler için yeni olan kavram ve ilkelerin öğretiminde etkili bir biçimde kullanılabilir.

Bu yaklaşımın en güç tarafı örgütleyicilerin belirlenmesi ve sunulmasıdır. Sunuş yoluyla öğretimde çok değişik örgütleyiciler kullanılabilir. Bunlardan hangisinin en etkili olduğuna karar vermek oldukça güçtür. Ayrıca bu yaklaşım öğrenci öğrenmeye istekli değilse, yine ezberleyerek öğrenmeye neden olabilir.

4. Gagne' nin Öğretim Durumları Modelleri

Gagne öğrenme kuramlarından "bilgiyi işleme modeli " ne dayalı olarak etkili bir öğrenme kuramı önermiştir. Gagne etkili bir derste yer alan öğrenme aşamalarını belirlemiş ve bu öğrenme süreçlerini sağlayacak öğretim etkinliklerinin neler olması gerektiğini aşamalı olarak açıklamıştır (Senemoğlu s. 486).

1.Öğretim Etkinlikleri Modeli:

Gagne bilgiyi işleme kuramının temel öğelerini göz önünde bulundurarak, eğitim durumlarının düzenlenmesinde öğretmenlere rehberlik edecek 8 aşama belirlemiştir. Öğrenme için gerekli süreçler ve bu süreçlere denk gelen öğretim durumları tablo 1 ' de gösterilmiştir.

Tablo 1.Gagne' nin Öğrenme Aşamaları (Erden ve Akman s.180)

<u>ÖĞRENME SÜREÇLERİ</u>	<u>ÖĞRETİM DURUMLARI</u>
Dikkat	1. Dikkat çekme
Beklenti	2. Öğrenciyi hedeften haberdar etme
Hatırlatma	3. Ön bilgilerin hatırlatılması
Seçici algı	4. Uyarıcı materyalin sunulması
Uzun süreli Belleğe Kodlama	5. Öğrenciye rehberlik etme
Tepkide Bulunma	6. Davranışı ortaya çıkarma
Pekiştireç	7. Dönüt- düzeltme verme
Hatırlama	8. Kalıcılığı ve transferi sağlama

Bu öğrenme süreçlerine karşılık gelen öğretim durumları aşağıda maddeler halinde açıklanmıştır:

1. Dikkat Çekme:

Bu dışsal etkinliğin amacı; öğrencinin uyarıcıyı algılamasını sağlamak için tetikte bulundurmaktır. Genel olarak dikkat, ani uyarıcı değişiklikleriyle sağlanabilir. Örneğin, sınıf ortamındaki ani ses değişiklikleri, ses tonundaki alçalma, yükselme ve vurgulama, el çırpma öğretmenin öğrenciye adı ile hitap etmesi vb. uyarıcılar dikkat çekmede kullanılan bazı uyarıcılardır. Ayrıca dersin başında konu ile ilgili öykü, fıkra anlatma, video kaset izlettirme, teyp kaseti dinlettirme, slaytlar, filmler, resimler, tablolar, grafikler, haritalar dikkati çekmede ve diğer öğretim etkinliğine geçmede kullanılan yol ve araçlardır.

Konunun belli bir noktasına dikkat çekmede ise, öğretmenin vereceği “ bu nokta çok önemli” , “ resmi dikkatle inceleyin” , gibi sözel uyarıcılar; altını çizme, farklı renkli kalemle yazma gibi görsel uyarıcılar da dikkati çekmede sıkça kullanılan yollardır (Senemoğlu s. 488).

2. Öğrenciyi Hedeflerden Haberdar Etme

Öğrenci, öğrenme amacını bilme ihtiyacındadır. Diğer bir deyişle öğrenci, bu konuyu öğrendiğinde, neler yapabilecek; nerede nasıl işine yarayacak, gibi sorular kafasında açığa kavuştuğunda öğrenmeye istek ve gereksinim duyar. Böylece öğrencide öğreneceği konuya ilişkin bir beklenti oluşur. Beklenti, öğrencinin yoğun olarak öğrenme çabasını sürdürmesine yardım eder ve başarılı bir performans göstermesini sağlar (Senemoğlu s. 488).

Öğretime başlamadan önce öğrenciye ne öğreneceğini duyurmak onun öğrenmeye hazırlanmasını sağlar ve seçici algısını yönlendirir. Dersin başında ne öğreneceğini ya da kendisinden ne beklendiğini bilen öğrenci, ders sırasında verilen uyarıcılardan hangilerinin önemli olduğunu daha kolay kavrar, öğretmenin sunduğu uyarıcılardan önemli olanlarını seçerek, kısa ve uzun süreli belleğine kodlar.

Öğrencileri hedeften haberdar etme, öğrencilerin merak duygularını uyandırarak güdülenmelerine ve dikkatlerini uyarıcı materyal üzerinde toplamalarına da yardımcı olabilir (Erden ve Akman s.181).

3. Önbilgilerin Hatırlatılması

Yeni öğrenmelerin oluşumu için gerekli uyarıcıları vermeden önce; yeni öğrenmeyle ilgili olan önceki öğrenmelerin kısa süreli belleğe (işleyen belleğe) geri getirilerek hatırlanması sağlanmalıdır. Böylece önkoşul öğrenmeler kullanıma hazır hale getirildikten sonra yeni öğrenmelere geçilmeli, eski ve yeni öğrenmeler arasındaki ilişkiler kurulmalıdır. Bu yolla önkoşul öğrenmeler, işleyen belleğe geri getirilerek yeni öğrenmelerle ilişkilerinin kurulması ve var olan eski şemalara eklemlemeler yaparak anlamlı öğrenme sağlanabilir (Senemoğlu s. 488).

4. Uyarıcı Materyalin Sunulması

Dersin bu aşamasında yeni öğrenmelerle ilgili uyarıcılar sunulur. Sunuş sırasında çeşitli öğretim teknik, yöntem ve materyallerinden yararlanılır.

Gagne' ye göre (Senemoğlu s. 488) sözel bilgi öğrenilecekse , uyarıcı olarak konuyu içeren kitaplar, notlar, işitsel öğeler kullanılabilir. Eğer bir bilişsel

strateji öğretilecekse sözel olarak açıklanabileceği gibi, öğretmen stratejiyi adım adım kendisi uygulayarak da gösterebilir. Motor becerilerin öğretimi için temel hareketler ve kazandırılması hedeflenen davranışlar gösterilmelidir. Tutumların öğretilmesinde ise, insan modelleri ve mesajları ileten ilgi çekici kahramanlar, (örneğin; çocuklar için süpermen, şirinler vb.) gerekli mesajları iletmede uyarıcı olarak kullanılabilir.

5. Öğrenciye Rehberlik Etme

Öğrenme ortamında öğrencilerin yanlış davranışlar kazanmaması ve başarılı olmalarının sağlanması için onlara rehberlik edilmesi gerekir. Bu amaçla öğrenciye neyi nereden çalışacağı, öğrenme sırasında nelere dikkat etmesi gerektiği, anlamlı kodlama yapabilmesi için yeni bilgilerin hangi ön öğrenmelerle birleştirileceği konularında ipuçları verilmelidir (Erden ve Akman s.181).

Öğrenme rehberi sağlamada en temel ve genel ilke; öğrenme rehberinin hedefe uygun olmasıdır. Örneğin motor becerinin öğrenilmesindeki rehber, becerinin sıkça tekrar edilmesi, otomatikleşinceye kadar pratik yapılmasıdır. Öğrenme rehberi gerek sözel ifadeler, açıklamalar, vurgulamalar ; gerekse grafikler, tablolar, şemalar, resimler biçiminde olsun öğrencinin bilgiyi kodlamasını sağlamalı ve daha sonra da uzun süreli bellekten geriye getirmesinde ipucu görevi görmelidir. Örneğin üçgenin alanını hesaplamayı öğrenecek çocuklara çevrelerinde var olan kare ve dikdörtgen biçimindeki nesneleri, kağıtları karşılıklı iki köşesinden katlamalarını isteyerek iki üçgen elde etmeleri istenir. Böylece kare ya da dikdörtgenin alanının yarısının üçgenin alanı olduğunu görerek üçgenin alan formülünü anlamlı bir şekilde kodlamaları sağlanır. Buradaki öğrenme rehberi ilkenin anlamlı öğrenilmesini sağlayan yoldur (Senemoğlu s. 491).

6. Davranışı Ortaya Çıkarma

Her yeni davranış öğretildikten sonra, öğrencilerin bu davranışı ne derece kazandıklarının yoklanması gerekir. Davranışı ortaya çıkarma yazılı ve sözel sorularla gerçekleştirilebilir. Öğrencilerde kazanılması istenen davranış gözlenmezse, öğretim ortamı zenginleştirilmeli, öğrenciye yeni ipuçları verilmelidir (Erden ve Akman s.181).

7. Dönüt- Düzeltme verme

Öğrenci gösterdiği davranışın doğru olduğunu bilirse davranışı pekişir ve öğrenmeye karşı güdüsü artar. Öğrencinin gösterdiği davranış yanlışsa bir daha aynı hatayı tekrarlamaması ve yanlış öğrenmeye neden olunmaması için hatanın düzeltilmesi gerekir.

Örneğin Sosyal Bilgiler dersinde “ Milleti oluşturan ögeler nelerdir” sorusunu öğrenci doğru yanıtladıysa bu konu ile ilgili kazandırılması gereken davranışı kazandığı ortaya çıkar. Öğrenci bu soruya doğru cevap verdiği konusunda bilgilendirilmelidir. Böylece öğrencinin doğru davranışı pekiştirilmiş olur. Öğrenci yanlış cevap verdiyse ona yanlış hakkında bilgi verilir, yanlışın nereden kaynaklandığı belirlenir. Yanlışın giderilmesi için yeni uyarıcılar, ipuçları öğrenciye sunulur.

8. Kalıcılığı ve Transferi Sağlama

Yeni öğrenilen bilgilerin kalıcı olması ve kolay hatırlanabilmesi için, bilgilerin uzun süreli bellekte iyi bir biçimde örgütlenmesi ve belli aralıklarla tekrar edilmesi gerekir. Tekrar, öğrenme sırasında yoğun ya da aralıklı olarak yapılabilir. Bilgilerin bellekte iyi örgütlenmesi için de, öğrenilen bilgilerin yeni durumlarda kullanılması sağlanmalıdır. Bu amaçla öğrencilere yeni kazandıkları bilgileri uygulayabilecekleri problem durumları verilir. Bu yolla öğrenilenlerin kalıcılığı sağlanabilir.

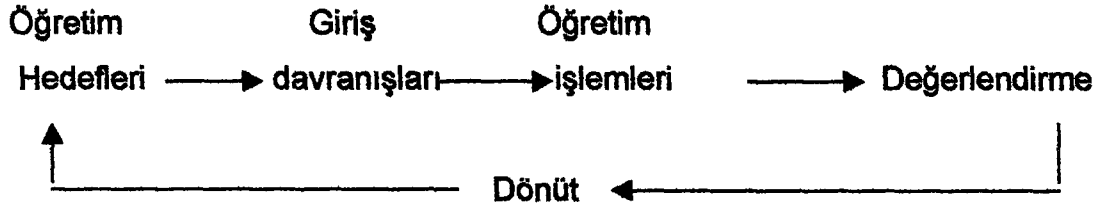
Gagne’ nin geliştirdiği öğrenim durumları modeli hemen hemen tüm öğrenmeler için geçerlidir. Bu modelde hem davranışçı hem de bilişsel kuramcılarının getirdiği önemli ilkelere yer verilmiştir. Bu nedenle oldukça kullanışlı bir modeldir (Erden ve Akman s.181-182).

5. Glaser’ in Temel Öğrenme Modeli:

Glaser’ in temel öğretim modeli, sistem yaklaşımı ile geliştirilmiş, öğrenme öğretme süreciyle ilgili çok sayıdaki olgunun, kavramın, ilkenin örgütlenmesini ve sürecin basit olarak algılanmasını sağlayan bir modeldir. Temel öğretim modeli öğrenme sürecini dört temel öğeye ayırmaktadır. (Erden ve Akman s. 182) Bu ögeler şunlardır:

1. Öğretim hedefleri
2. Giriş davranışları
3. Öğretim işlemleri
4. Değerlendirme

Tablo 2. Glaser' in Temel Öğrenme Modeli' nin öğeleri

Tablo 2' de Glaser' e göre öğrencilere kazandırılması planlanan hedeflerin hangi aşamalardan geçmesi gerektiği gösterilmiştir.

Temel öğretim modelinin ilk ögesi, öğretim hedefleridir. Hedef öğretme süreci sonucunda öğrencilere kazandırılmak istenen özellikleri gösteren ifadelerdir. Öğrenme- öğretme sürecinin planlanması ve uygulanması için en önemli aşama hedeflerin belirlenmesidir (Erden ve Akman s. 182).

Modelin ikinci ögesi giriş davranışlarıdır. Glaser' a göre (Erden ve Akman s. 183) öğretim, öğrencilerin öğrenme sürecinin başında sahip oldukları davranışlar ile başlayarak daha iyiye doğru gelişir. Öğretimin öğrencilere uygun ve etkili bir biçimde düzenlenebilmesi için, öğretim sürecinin başında öğrencilerin geliştirilmek istenilen beceri ile ilgili kuvvetli ve zayıf noktalarının, gelişim özelliklerinin, kültürel özgeçmişinin, eğitim ihtiyaçlarının, ilgilerinin ve yeteneklerin belirlenmesi gerekir.

Modelin üçüncü ögesi öğretim işlemleridir. Glaser' a göre (Erden ve Akman s. 183) hedeflere ulaşmak için öğretim yöntem ve tekniklerinin, materyallerin seçilmesi, öğretim yaşantılarının düzenlenmesi bu ögeyi oluşturmaktadır. Öğretim işlemleri, öğretim hedeflerine ve öğrencilerin giriş davranışlarına uygun olarak düzenlenmelidir.

Modelin son ögesi ise değerlendirmedir. Değerlendirme süreciyle öğretimin kısa ve uzun süreli etkisi ortaya konmaya çalışılır. Glaser bu amaçla

hem norma dayalı hem de ölçüt dayanaklı testleri önermektedir. Ayrıca bu testlerden elde edilen sonuçların, öğrencilerin başarısını değerlendirmenin yanı sıra, öğretim etkinliklerinin değerlendirilmesinde de kullanılması gerektiğini savunmaktadır. Dönüt süreci ile de programdaki eksiklik ve aksaklıklar bulunarak öğretim sürecinde gerekli düzeltmelere gidilir, öğrenci davranışlarındaki eksiklikler tamamlanır (Erden ve Akman s. 184).

6. Carroll' un Okulda Öğrenme Modeli

Bloom okulda öğrenme modelini geliştirirken büyük ölçüde Carroll' un okulda öğrenme modelinden etkilenmiştir. Bu yüzden öncelikle Carroll' un okulda öğrenme modelini açıklamak gerekmektedir.

Carroll, kişinin öğrenme hızının değiştirilip değiştirilemeyeceğini düşünmeksizin, yavaş öğrenen öğrencilerin de gerek duydukları ek zaman ve yardım sağlanarak önceden belirlenmiş bir öğrenme düzeyine getirilip getirilemeyeceklerini araştırmıştır. Hem laboratuvarlarda hem de çeşitli ülkelerdeki okullarda sürdürülen bu araştırmalar sonucunda yavaş öğrenenlerin büyük bir çoğunluğunun da hızlı öğrenenler kadar öğrenebilecekleri görülmüştür. Öğrenme çabalarında, hızlı öğrenenler düzeyinde başarılı oldukları zaman hızlı öğrenenlerden daha uzun bir sürede ve ek yardımla öğrenmiş bulunmalarına rağmen yavaş öğrenenler de aynı derecede karmaşık ve soyut fikirleri öğrenme, öğrendikleri bu fikirleri karşılaştıkları yeni problem durumlarında kullanma ve öğrendiklerini diğerleri gibi uzun sürelerle unutmama eğilimi göstermişlerdir. Ayrıca, bu son duruma gelen yavaş öğrenenlerin okuldaki derslere karşı ilgileriyle bu dersler karşısındaki tutumlarının da hızlı öğrenenlerinki kadar olumlu ve yüksek olduğu saptanmıştır. (Bloom Çev.: Durmuş Ali Özçelik s. vii, 1995)

Carroll, her öğrenciye ihtiyaç duyduğu zaman ve ek öğrenme olanakları verildiği takdirde tüm öğrencilerin belirlenen öğrenme düzeyine ulaşacaklarını ileri sürmektedir.

Carroll öğrenme derecesini aşağıdaki denklem ile açıklamıştır.

$$\text{Öğrenme derecesi} = f \frac{\text{Öğrenme için harcanan süre}}{\text{Öğrenme için gerekli süre}}$$

Caroll ' a göre (Erden ve Akman s. 185) öğretmenler bir ünitenin öğretilmesi için belli bir zaman ayırırlar. Bu süre öğrenme için harcanan süredir. Ancak bu süre bazı öğrenciler için az bazıları içinse çok uzun olabilir. Diğer bir deyişle her öğrencinin bir üniteyi öğrenebilmek için ihtiyaç duyduğu süre birbirinden farklıdır buna öğrenme için gerekli süre denir. Eğer öğrencinin öğrenmesi için gerekli olan süre harcanan süreden fazlaysa, tam öğrenme gerçekleşemez.

Caroll' un okulda öğrenme modelinin beş ögesi bulunmaktadır. (Senemoğlu s. 488) Bu öğelerden üçü öğrenci niteliklerine, ikisi de öğretme sürecine aittir:

1. Yetenek (Aptitude): Bir öğrenme birimini, en iyi öğrenme koşullarında öğrenmek için gereken zaman miktarıdır.
2. Öğretimden yararlanma yeteneği (Ability to understand instruction): Öğrencinin, belli bir öğrenme birimini öğrenebilmesi için hazır oluşu ve yeni öğrenme birimiyle ilgili kazanmış olması gerekli önkoşul öğrenmelere sahip olma düzeyini kapsar.
3. Kararlılık (Perseverance): Öğrenci niteliklerinden olan üçüncü öge de kararlı olmadır (sebat etmedir). Bu öge öğrencinin gönüllü olarak öğrenmeye harcadığı zaman miktarını kapsar, büyük ölçüde öğrencinin güdülenmesinin bir ürünüdür.
4. Fırsat (Opportunity): Öğretim işlemlerine aittir. Öğrenme için verilen zaman miktarı olarak tanımlanmaktadır.
5. Öğretimin niteliği (Quality of instruction): Öğretimin niteliği; yeteneğe bağlı olan sürenin dışında ek zaman gerektirmeyecek öğretme hizmetini betimlemektir. Diğer bir deyişle öğretimin niteliği, yeteneğin gerektirdiğinin dışında ek öğrenme zamanı

gerektirmemesi için, öğrenme birimlerinin her öğrenciye en uygun gelecek şekilde seçilmesi, düzenlenmesi ve açıklanması olarak tanımlanmaktadır.

7. Bloom' un Tam Öğrenme Modeli

Tam öğrenme, hemen hemen öğrencileri okulların öğretme amacını güttüğü tüm yeni davranışları öğrenebileceği görüşü üzerine temellendirilmiş olan bir yaklaşımdır. Mevcut uygulamalarda, tam öğrenmenin çeşitli şekillerini görmek mümkündür. Bütün bu uygulamaların temelinde aynı fikir yatmaktadır: öğrencilere duyarlı ve planlı bir öğretim hizmeti sağlanır, öğrenme güçlükleriyle karşılaşanlara yerinde ve zamanında yardım edilir, onlara tam yani önceden kararlaştırılan yetkinlikle öğrenmeleri için yeterli zaman verilir ve onlar için de anlamlı olan bir " tam öğrenme " ölçütü belirlenirse hemen hemen bütün öğrenciler yüksek düzeyde bir öğrenme gücü geliştirebilirler (Bloom, Çev. : Durmuş Ali Özçelik s.4, 1995)

Bloom' a göre tümü ile hatadan arınmış ya da hataları önemli derecede azaltılmış bir okulda öğretim düzeni kurulabilirse, böyle bir düzende öğrencilerin büyük bir çoğunlukla yüksek öğrenme düzeylerine erişmeleri ve öğrencilerin öğrenme düzeyleri arasındaki farklılaşmalarla öğrenme, için gerek duydukları zaman farklarının çok aza inmesi beklenmektedir.

Okulda öğrenme kuramı, okulda öğrenmeyi en çok etkileyen az sayıdaki faktörü belirlemek ve bu faktörleri kontrol altına alarak hatadan arınık bir öğretim düzeni oluşturmak üzere geliştirilmiştir. Tam öğrenme modelinde öğrenme ürünlerini etkileyen üç temel faktör vardır (Bloom, Çev.: Durmuş Ali Özçelik s. 10)

- a. Öğretilmesi hedef alınan becerilerin öğrenilebilmesi için gerekli önşartları oluşturan ilgili ön öğrenmelerin önceden gerçekleşmiş olma derecesi.
- b. Öğrencinin kendini öğrenmeye verme, öğrenme sürecime katılma ve ya onun kendini öğrenmeye vermiş ya da sürece katılmış bir duruma getirebilme derecesi.

c. Uygulamaya dönüşen haliyle öğretimin, öğrenci ihtiyaçlarına uygunluk (onun için anlamlı, işe yarar ve yeterli olma) derecesi.

Öğrencinin öğrenme düzeyini belirlediğine inanılan öğrenci niteliklerinden ilki bilişsel giriş davranışlarıdır. Bilişsel giriş davranışları, öğrencinin yeni bir öğrenme ünitesini ya da bir dersteki öğrenme ünitelerini öğrenebilmesi için daha önceden kazanmış olması gereken davranışlardır; diğer bir deyişle, yeni bir üniteyi öğrenebilmesi için gerekli olan ön öğrenmelerdir.

Bilişsel giriş davranışları genel ve özel olmak üzere iki grupta incelenebilir. Tüm öğrenmeler için gerekli olan ön bilgiler genel bilişsel giriş davranışları olarak kabul edilmektedir. Öğrencilerin, okuduğunu anlama gücü, sözlü anlatım yeteneği, öğrenme tarzı. Mantıksal düşünme becerisi genel bilişsel giriş davranışlarına örnek verilebilir. Belli bir ünitenin öğrenilebilmesi için gerekli olan ön bilgiler ise özel bilişsel giriş davranışları olarak adlandırılır. Örneğin, bir öğrencinin çarpma işlemi yapabilmesi için toplama işlemi ve çarpım tablosunu bilmesi gerekir. Bu iki ön bilgiye sahip olmayan öğrencilerin çarpma işlemi doğru olarak yapması mümkün değildir.

Bloom' a göre öğrencilere özel bilişsel giriş davranışlarının kazandırılması, genel bilişsel giriş davranışlarının kazandırılmasından daha kolaydır. Ancak ilkokulların ilk iki üç yılında öğrencilere bilişsel giriş davranışlarını geliştirme fırsatı tanınırsa, öğrenciler daha sonraki öğrenmelerinde hem özel hem de genel bilişsel davranışlarını geliştirebilirler (Erden ve Akman s. 188).

Öğrenme düzeyini belirleyen öğrenci niteliklerinden ikincisi, öğrencinin öğrenme birikimi ile ilgili duyuşsal giriş özellikleridir. Diğer bir deyişle, öğrenme ünitesi ya da ünitelerini öğrenmeye güdülenmiş olma derecesidir (Senemoğlu a.g.e. s.449).

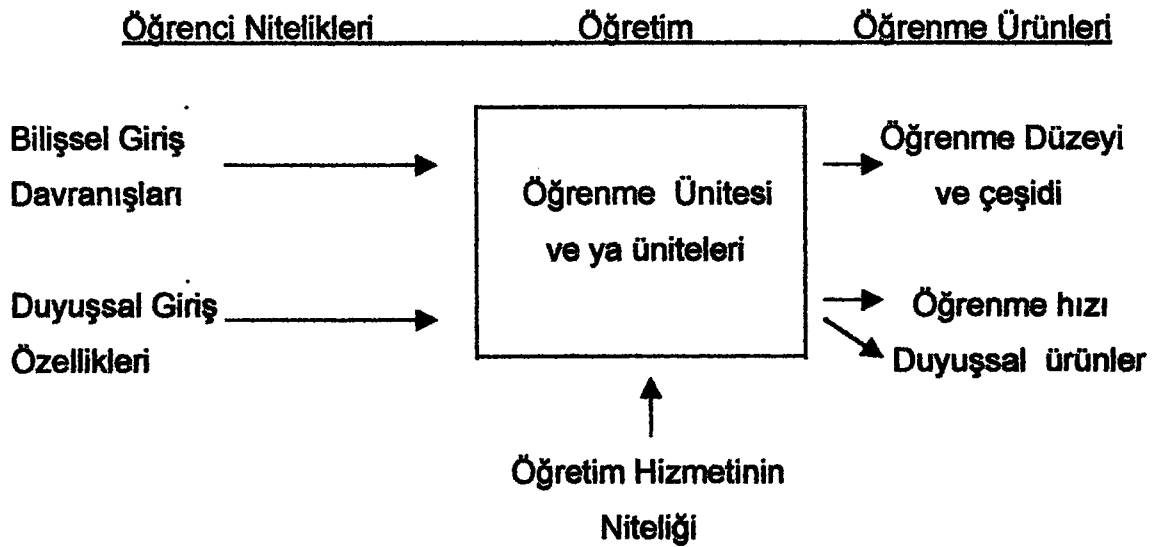
Bloom' a göre bir öğrencinin belli bir üniteyi iyi öğrenebilmesi için bu öğrencinin, öğrenilecek olan yeni üniteye açık olması, o üniteyi öğrenmeye karşı

istek duyması ve güçlüklerle karşılaşması halinde bu güçlükleri aşmaya yetecek çabayı göstereceğine güvenmesi gerekir (Erden ve Akman a.g.e. s. 188).

Öğrenme düzeyini belirlediğine inanılan üçüncü değişken ise, öğretme-öğrenme süreci ile ilgilidir. Öğretim hizmeti niteliği olarak adlandırılan bu değişken, öğrenciye neleri, nasıl öğrenecekleriyle ilgili verilen uyarıcıların, öğrenciye sağlanan öğrenme sürecine katılma olanaklarının öğrenciye pekiştirme amacıyla verilen uyarıcıların, öğrencinin öğrenme eksikliklerini belirleme ve düzeltme etkinliklerinin öğrenci ihtiyaçlarına uygunluk derecesini kapsamaktadır.

Tam öğrenme modeline göre, öğrencinin bilişsel giriş davranışları, duyuşsal giriş özellikleri ve öğretim hizmetinin niteliği onun yeni öğrenme ünitesi ya da ünitelerindeki öğrenme düzeyini, öğrenme hızını ve duyuşsal özelliklerini belirlemektedir. Öğrencinin giriş özellikleri ve öğretim hizmetinin niteliği olumlu olduğu zaman öğrenme ürünlerinin düzeyi ve niteliği yükselmekte ve öğrenciler arasındaki başarı farkları da en aza inmektedir. Bu değişkenlerin olumsuz olduğu durumda da öğrenme ürünlerinin düzeyi ve niteliği düşmekte, öğrenciler arasındaki başarı farkları da artmaktadır (Senemoğlu a.g.e. s.449).

Tablo 3. Bloom' un Tam Öğrenme Modeli

Bloom tam öğrenme modeli' nde iki temel sayıltı üzerinde durmuştur. (Bloom, Çev.:Durmuş Ali Özçelik s.13) Bunlardan ilki öğrencinin özgeçmişinin okulda öğrenmede can alıcı bir yer ve öneme sahip olduğudur. Her öğrenci, belli bir kurs, sınıf ya da programı, öğrenilecek üniteyle ilgili yönleriyle kendisini diğer öğrencilerden farklı bir şekilde hazırlamış olan bir özgeçmişle başlar. Eğer her öğrenci her derse “ boş bir levha” olarak ya da diğer öğrencilerinki gibi bir özgeçmişle başlasaydı okul başarısındaki farkların büyük bir kısmının görülmemesi beklenirdi. Bu kuram bir grup içindeki öğrencilerin değişen özgeçmişleriyle yakından ilgilenen bir kuramdır. Böyle olunca, gerçekleşmesi planlanan öğrenmelerle ilgili olarak bu özgeçmişlerin nasıl meydana çıkarılabileceği ya da göz önünde tutulabileceği sorunu ile karşılaşilmektedir. Bu özgeçmişlerle okulun bunlara tepkisinin okulda öğrenmedeki bireysel ayrılıkları nasıl etkileyeceği de ilgimizi çekmekte olabilir.

Bir öğrencinin eldeki öğrenme ünitesini öğrenebilmek için gerekli olan önşartları ne derece öğrenmiş bulunduğu, bu öğrencinin söz konusu üniteyle ilgili özgeçmişinin bir göstergesidir. Bireyin eldeki üniteyi öğrenmeyi güdüsü ise, onun bu üniteye benzettiği ya da bu üniteyle ilişkili bulunduğu önceki öğrenme ünitesi ya da ünitelerindeki yaşantılarının bir ürünüdür. Bu nedenle, bireyin özgeçmişinin ayrıntılarına inme yerine böyle bir özgeçmişle ilgili olarak bu iki göstergenin belirlenmesi, onun bir öğrenme ünitesi ile ilgili özgeçmişinin ekonomik ve güncel ölçülerini vermektedir.

Bu kuramın temelindeki ikinci sayıltı bireyin gerekli ön öğrenme ve öğrenme güdüsüyle, öğretim hizmeti niteliğinin her ikisinde değiştirilebileceğidir. Böylece hem öğrenci hem de öğretim niteliklerinin bireyi ya da grupların yüksek düzeylerde öğrenebilmelerinin sağlayabilmek için değişikliğe uğratılabileceği kabul edilmiş olmaktadır.

Bloom, (1) öğrencinin bir üniteyi öğrenebilmesi için gerekli olan zaman ve çaba şeklinde belirlenen öğrenme gücünün (yeteneğinin) önemli derecede değiştirilebilmekte olduğu ve (2) ideal öğrenme koşullarının sağlanması, yani öğrencilerin öğrenilecek ünitenin önşartları bakımından tam olarak hazırlanmış ,

öğrenme için güdülenmiş bulunmaları ve öğretiminde bütün öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun bir hale getirilmiş olması halinde öğrencilerin öğrenme gücü bakımından birbirine benzeyeceği, aralarındaki öğrenme farklarının çok azalacağını savunmaktadır. (Bloom, Çev.: Durmuş Ali Özçelik s. 14)

Okulda Öğrenme Modelinin Olumlu Yönleri ve Sınırlılıkları

Bloom' un okulda öğrenme modeli iyi uygulandığı takdirde öğrenme, öğretme sürecine bir çok önemli katkıda bulunmaktadır. Bunlar:

1. Dersin başında öğrencilere kazandırılmak istenen hedefler belirlendiği için dersin planlı ve programlı bir biçimde işlenmesini sağlar.
2. Öğrenme ürünleri sürekli değerlendirildiği için, öğrencilerin öğrenme güçlük ve eksiklikleri vakit geçmeden belirlenerek tamamlanabilir.
3. Öğrencilerin öğrenme eksiklikleri tamamlanmadan bir sonraki üniteye geçilmediği için hemen hemen tüm öğrenciler istenen düzeyde öğretim hedeflerine ulaşırlar ve öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar azalır.

Tam öğrenme modeli bu olumlu yönlerine karşın, uygulamada bazı zorluklara neden olmaktadır. Bu yaklaşımda tüm öğrencilerin aynı düzeye gelmeleri amaçlandığı için, öğrenme zaman almaktadır. Uygulanmakta olan programların çok yoğun olması nedeniyle öğretmenler ünitelerin öğretilmesine ve öğrencilerin eksikliklerinin tamamlanmasına yeterince vakit ayıramamaktadırlar.

Bu yaklaşımın diğer bir olumsuz yönü de, yavaş öğrenen öğrencilerin hızlı öğrenenlerin zamanını alarak hızlı ilerlemelerini engellemesidir. Diğer bir deyişle tam öğrenme modeli öğrenme güçlüğü olan öğrenciler için avantaj sağlarken, başarılı öğrencilerin kendi hızlarında ilerlemelerini engellemektedir.

Tam öğrenme modelinin uygulanmasında da bazı zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu modelin uygulanması öğretmenlere çok büyük bir yük getirmektedir. Öğretmenlerin çok sık test hazırlayıp bunları uygulaması ve

yardıma gereksinim duyan öğrencilere ek yardımda bulunması gerekmektedir. Öğretmenler ise bu ek zamanı bulmakta zorluk çekmekte, bazı durumlarda da ek zaman ayırmakta çok fazla istekli olmamaktadırlar. Öğretmenlerin yükünü azaltmak için, öğrenci eksiklerinin giderilmesinde iyi örgütlenmiş ders materyallerinden yararlanma ya da çalışkan öğrencilerin yavaş öğrenenlere yardımcı olması gibi çözüm yolları önerilmekle birlikte bunları uygulamak da kolay değildir (Erden ve Akman s. 192).

Bloom' un okulda öğrenme modeli ile okulda, hemen hemen tüm öğrencilerin önceden belirlenen hedeflere ulaşabilecekleri bir model geliştirmeye çalışmıştır. Bu modelde özellikle öğrencilerin bilişsel giriş davranışları ile duyuşsal giriş özelliklerinin öğrenmedeki rolü üzerinde durmuştur. Bloom' a göre öğrenci giriş davranışları, başarı değişkenliğinin yaklaşık % 75' ini açıklamaktadır. Bu nedenle, tam öğrenmenin sağlanması için her ünite bitiminde öğrencilere izleme testi verilerek öğrenme eksiklikleri belirlenmeli ve bu eksiklikler tamamlandıktan sonra bir sonraki üniteye geçilmelidir.

HEDEFLER

Hedef, eğitim programının en önemli parçalarından biridir. Programla ilgili yapılacak tüm etkinlikler hedeflere uygun şekilde planlanmalı ve hedeflere uygun bir nitelik taşınmalıdır. Bu sebeple hedeflerden detaylı bir şekilde bahsetmek faydalı olacaktır.

Hedef, “varılmak istenen nokta ” olarak tanımlanabilir. Toplumun ya da kişinin bulunduğu durumu ya da düzeyi yetersiz görmesi, daha üst düzeyi, duruma ulaşmayı istemesi hedeflerin belirlenmesinde etkili olabilir. (Sönmez, Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı, 1991, s.14)

Enver Tahir Rıza; amaç, genel hedefler ve özel hedeflerin hedef alanında kullanılan terimler olduğunu ve bu terimlerin karıştırılmasını önlemek için tanımlamaları gerektiğini vurgulamıştır. Rıza’ ya (Rıza, Eğitim Teknolojileri Uygulamaları s. 84-85, 1997) göre amaç, hedef alanında kullanılan terimler arasında en soyut olanını temsil etmektedir. Amacın gerçekleşmesi zordur ve uzun zaman almaktadır. Amaç; eğitim, öğretim ve öğrenmenin başlangıç noktasını temsil etmektedir, genel ve özel hedefler buradan hareket ederek belirlenmektedir. Amaçları gerçekleştirmenin mümkün olduğunu kesin iddia etmek çok zordur. Dolayısıyla daha özele indirilmesi gerekmektedir. Böylece amaçlar genel hedeflere dönüştürülmelidir. Genel hedefler yapı itibarıyla amaca göre daha açık, dakik ve ayrıntılıdır. Ancak genel hedeflerde, öğrencilerin dönem sonunda gerçekleştirmesi gereken nitelikleri tam olarak yansıtmamaktadır. Dolayısıyla genel hedeflerin özel hedeflere dönüştürülmesi gerekir. Genel hedefler, stratejiyi belirlemektedir. Özel hedefler ise; çok açık yapı, itibarıyla uygulanabilir, belli bir zamanla sınırlanmış ve sayılı olarak belirlenmektedir. Özel hedefler açık ve anlaşılır biçimde öğrencinin bir eğitim yaşantısı sonucunda, düşünebileceğini, hissedebileceğini veya yapabileceğini ifade etmektedir.

Milli Eğitimin ya da okulun varmak istediği konumu belirleyen hedefler ise genel hedeflerdir. Her bir ders yada konu alanında bireye kazandırılacak

davranış örüntülerini gösteren hedefler ise bu ders yada konu alanının özel hedefleri olarak adlandırılır. (Sönmez, 1991, s.14)

Genel hedeflerden, dersin ya da konunun hedeflerine geçildiğinde bu ders ya da konunun hedefleri öğrenci davranışına dönüştürülmeye çalışılacaktır. Ancak davranışın öğrenciye etkin bir biçimde kazandırılması halinde, dersin yada konunun; okulun ve milli eğitimin ve devletin geleceğe yönelik ideallerine ulaşması amacıyla saptanan hedeflerin gerçekleşmesi söz konusu olabilir. Genel hedeflerin ulaşılabilir olması; özel hedeflerin gerçekleşmesi, öğrencilere ilgili davranışın kazandırılması ve özelden genele bir açılımın oluşması ile mümkün olabilir.

Varış, amaçların karşılaması gereken koşulları şu başlıklar altında toplamıştır. (Varış, 1978, s.133)

1. Toplumsal Yeterlilik Ölçüsü:

Eğitim, insanların yaşama yollarının “Kültür tanıtılması geliştirilmesini” amaç edindiğinden, eğitim amaçlarının sosyal koşullarla ilişkili olması gerekmektedir. Yani amaçlar, değişen toplum şartlarına göre ayarlanmalıdır.

2. Temel İhtiyaçlar Ölçüsü:

Amaçlar, bireylerin temel gereksinimlerini karşılayacak yönde olmalıdır.

3. Demokratik İdealler Ölçüsü:

Demokratik idealler ölçüsünün, amaçlarda bu ideallerin davranışlara indirgenmesi suretiyle yer alması gerekir. Toplumumuz, bu rejimi benimsediğine göre, eğitimin amaçları, demokratik ideoloji ile tutarlılık arzettiği müddetçe geçerli sayılacaktır.

4. Amaçların Kendi İçinde Tutarlılığı Ölçüsü:

Amaçların kendi içinde tutarlı olması, eğitim sistemine yapacağı katkı bakımından önemlidir. Aksi halde tutarsız davranışlı insanlar yetişecek uyumsuzluk ve toplumsal gerginlikler çözümler baş gösterecektir.

5. Amaçların Davranış Yönünde Dile Getirilmesi Ölçüsü:

Amaçlar, istenen davranış değişikliğini açıklayan bir yönde formüle edilmelidir. Bunlar fonksiyonel değeri olan davranış ölçüleri olduklarına göre, değişecek davranışın ne olduğunu amaçlar içinde belirlenmelidir.

6. Amaçların Gerçekleşebilecek Bir Nitelik Taşınması Önemlidir:

Amaçlar, öğrenme teorileriyle ve ferdin öğrenme kapasitesiyle uygunluk göstermelidir. Keza ekonomik koşullara uymalı, bir fantazi olmamalıdır.

HEDEFLERİN SINIFLANDIRILMASI

Program geliştirmede çok önemli bir yer tutan hedefler, öğrencinin kazandığı davranışın özelliğine göre alanlara ayrılmışlardır. Çeşitli eğitimciler tarafından farklı sınıflandırmalar yapılmıştır. Bunlar arasında Benjamin S. Bloom' un yaptığı sınıflandırma en yaygın olanıdır. Bloom hedefleri Bilişsel, Duyuşsal ve Devinişsel olmak üzere üç alanda değerlendirmiştir.

Bilişsel Alan

Bilişsel alanda bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme olmak üzere altı basamak öngörülmüştür. Bunlar arasında en alt basamağı bilgi teşkil eder. Kavrama, bilgiyi; uygulama hem kavramaya hem bilgiye; analiz, uygulamaya ve önceki ikisine; sentez, analize ve ondan öncekilere ve değerlendirme, tümüne dayalıdır (Ertürk, 1975, s. 64).

Bilişsel alan, kişinin öğrenilmiş davranışlarından zihinsel yönü ağır basan davranışları kapsar. Sönmez' e göre öğrenilmiş davranışların tümünde Bilişsel, Duyuşsal ve Devinişsel özellikler vardır. Bir alanın kapsamına giren davranış mutlaka diğer alanlarla da ilgilidir. Yani Bilişsel alana giren bir davranış, bir boyutuyla Duyuşsal alanla diğer bir boyutuyla da devinişsel alanla ilgilidir. Fakat bazı davranışlarımızda zihinsel edegenlikler daha ağır basar. Örneğin, bir matematik problemini çözerken, bir şiiri açıklarken, bir felsefi görüş ya da yeni bir kuramı oluştururken zihinsel edegenlikler daha baskındır. Buna karşın, canlıları sevme de bir toplantıya ya da topluluğa katılmada isteklilikte, insanlara karşı hoşgörülü davranmada belli olaylar karşısında kararlı bir tutum takınmada ise duyuşsal edegenlikler, zihinsel ve devinişsel edegenliklere göre daha yoğundur. Öte yandan 100 metre koşmada, sırtüstü yüzmede, piyano çalmada, sandalye, masa, dolap yapmada da devinişsel edegenlikler, zihinsel ve

duyuşsal edegenliklere göre daha çoktur. Böyle olmakla beraber hiçbir öğrenilmiş davranış, tüm boyutlarla bir alana giremez.

Bilişsel alanla ilgili davranışların tümü de aynı düzeyde değildir. Verilen bir kavramı tanımlayıp yazma, sayısal verileri grafikte gösterme, bir problemin sonucunu bulup yazma, bir sosyal olguyu oluşturan nedenleri belirleyip yazma, orijinal bir model çizme, bir ürünün ekonomik olup olmadığını araştırıp gerekçesiyle yazma gibi davranışların tümü aynı yoğunlukta bilişsel faaliyetleri içermez.

Bloom ve arkadaşlarınca aşamalı olarak düzenlenen bilişsel alan, eğitim dünyasında yaygın bir kabul görmüştür. Bu aşamalı düzenlemede, öğrenmenin ilk basamağını içeren basit, somut ve öğrenilmesi kolay davranışlardan, daha karmaşık, soyut ve öğrenilmesi daha zor davranışlara doğru gidilmiştir. Ayrıca aynı konuyla ilgili olmaları halinde her bir davranışın, diğerinin önkoşulu olma zorunluluğu da göz önüne alınmıştır. Yani ilk davranış, ikinci basamaktaki davranışın önkoşuludur. Üstelik ilk davranış, ikinci basamaktaki davranışın içinde vardır (Sönmez, 1991, s.22).

Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanların basamakları farklı eğitim bilimciler tarafından yorumlanmıştır. Aşağıda Bloom' un (1956), bilişsel alan taksonomisi verilmiştir.

Bilişsel alanın basamakları ve alt bölümleri

1.00 BİLGİ (Tanıma ve Hatırlama)

1.10 Belirgenlerin Bilgisi

1.20 Belirgenlerle Uğraşma Araçları ve Yolları Bilgisi

1.30 Bir Alandaki Evrenseller ve Soyutlamalar Bilgisi

2.00 KAVRAMA

2.10 Çevirme

2.20 Yorumlama

2.30 Öteleme

3.00 UYGULAMA

4.00 ANALİZ

4.10 Ögelere Dönük Analiz

4.20 İlişkilere Dönük Analiz

4.30 Örgütlenme İlkelerine Dönük Analiz

5.00 SENTEZ

5.10 Özdeşsiz Bir İletişim Muhtevası Üretme

5.20 Bir Planda ya da İşlemler Takımı Önerisi Ortaya Koyma

5.30 Bir Soyut İlişkiler Takımı Geliştirme

6.00 DEĞERLENDİRME

6.10 İç Kanıtlar Bakımından Yargılama

6.20 Dış Ölçütler Bakımından Yargılama

Duyuşsal Alan

Eğitimin hedeflerinde kapsanan insan niteliklerinden bir bölümü, ilgi, tutum, özgüven adlarıyla anılan değişik güçlerdeki duygu ve davranış eğilimlerinden oluşmaktadır. Büyüklere saygı, yurt sevgisi, ulusal ülkülere bağlılık, öğrenme ilgisi, kendine güven, güçlüklerden yılmama, başkalarına ve değişik fikirlere karşı hoşgörü, temizlik ve düzen konusunda titizlik gibi insan özellikleri bu gruptandır (Özçelik, 1989, s. 28).

Duyuşsal alan da, bilişsel alan gibi kendi arasında aşamalı olarak sıralanmıştır. Fakat bilişsel alanın bilgi basamağında sayılabilecek bazı öğeler olmadan, duyuşsal alandaki özellikler gerçekleşmeyebilir. Çünkü bilmediğimiz bir nesneye ya da olguya karşı herhangi bir sevgi, nefret gibi duyuşsal bir yönelim gösteremeyiz. Göstersek bile bu duyuşsal yönelimler süreklilik kazanmayabilirler. Bir anlık bir ilgi, bir tutum, bir değer bu basamakta söz konusu değildir.

Kişi, belli nesne ya da olgulara karşı sürekli bir ilgi gösterebilir. Onlara karşı güdülenmişliği yüksek olabilir. Bazı nesne ya da olgulara karşı kararlı bir tutumu vardır ve değerler sistemi geliştirmiştir. Sözgelimi, “ boş zamanlarında devamlı kitap okuma, ya da spor etkinliklerine atölye çalışmalarına katılma, temiz ve düzenli giyinmeden hoşlanma, büyüklerine karşı saygılı davranma, küçükleri ve doğayı sevme, haksızlığa dayanamama ya da tersine boyun eğme

“gibi davranışlar gösterebilir. İşte bu tür davranışlar, duyuşsal alanla ilgilidir (Sönmez, 1991, s. 42).

Duyuşsal alan özelliklerinin gerek kazandırılması, gerekse ölçülmesinin çok zor olması nedeniyle üzerinde yeterince çalışılamamıştır. Bununla birlikte Krathwohl, Bloom ve Masia 1964 ‘ te bilişsel alan taksonomisine benzer bir taksonomi oluşturmuşlardır (Senemoğlu, 2001). Duyuşsal alan basamakları ve alt bölümleri aşağıda verilmiştir.

Duyuşsal alanın basamakları ve alt bölümleri

1.0 Alma

- 1.10 Farkında Olma
- 1.20 Almaya Açıklık
- 1.30 Dikkatini Yönelme

2.00 Tepkide Bulunma

- 2.10 Uysal Davranma
- 2.20 Karşılık Vermeye İsteklilik
- 2.30 Karşılık Vermekten Tatmin Olma

3.00 Değer Verme

- 3.10 Bir Değeri Kabullenme
- 3.20 Bir Değeri Tercih Etme
- 3.30 Bir Değere Adanmışlık

4.00 Örgütlenme

- 4.10 Yeni Değeri Kendi Değerleriyle Uyumlulaştırma
- 4.20 Değer Sistemine Katma

5.00 Bir Değer ya da Değerler Bütünüyle Nitelenme

- 5.10 Değeri Davranış Ölçütü Haline Getirme
- 5.20 Değeri Kişiliğinin Bir Parçası Haline Getirme

Devinişsel Alan

Kişi, kaslarını, vücut organlarından biri ya da bir kaçını veya bütünü kullanarak bazı davranış örüntüleri ortaya çıkar. Bu tür davranışlar doğuştan

şifrelenmiş, seçici ya da öğrenilmiş olabilir. Devinişsel (psikomotor) alanın kapsamına, öğrenilmiş fiziki davranışlar girer.

Simpson tarafından yapılan sınıflamada bir becerinin artan etkinlik düzeylerinin aşamalandırıldığı görülmektedir. Diğer bir deyişle, bir becerinin kazanılma evreleri, başlangıcından en yetkin ürün haline gelinceye kadar aşamalı olarak sıralanmıştır. Simpson' ın devinişsel alan taksonomisinin basamakları ve alt bölümleri aşağıda verilmiştir. (Senemoğlu, 2001)

Devinişsel alanın basamakları ve alt bölümleri

1.0 Algılama

1.1 Duyusal Uyarılma

1.2 İşaret Seçme

1.3 Çevirme

2.0 Kurulma

2.1 Zihinsel Kurulma

2.2 Bedensel Kurulma

2.3 Duygusal Kurulma

3.0 Kılavuzla Yapma

3.1 Taklit

3.2 Deneme Yanılma

4.0 Mekanizma

5.0 Karmaşık Dışa-Vuruk Faaliyet

5.1 Kararsızlığı Giderme

5.2 Otomatik İcra

6.0 Duruma Uydurma

7.0 Yaratma

Devinişsel alan becerileri daha çok Beden Eğitimi, Resim, Güzel Yazı, İş Eğitimi derslerinde ön plana çıkar. Sosyal Bilgiler dersinde ise “ Harita, kroki, plan çizme, anket uygulama, vaka incelemesi yapma, görüşme yapma “ gibi etkinlikler devinişsel alanın kapsamı içindedir. Bu alan bilişsel ve duyuşsal alanla içiçedir. Bu alanda ilköğretim Sosyal Bilgiler dersiyle ilgili “ kılavuz

denetiminde yapma” basamağında hedef ve davranışlar yeterli olabilir (Sönmez, 1999, s.89-90).

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmayla ilgili yapılmış çalışmalar ele alınmıştır. Söz konusu araştırmalar kronolojik sıraya uygun olarak verilmiştir.

Bilen (1975), yaptığı araştırmada, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Ev Ekonomisi Bölümünün son sınıfında okutulan Ev Yönetimi dersinin, hedeflerini ne ölçüde gerçekleştirdiğini, öğrenci davranışında meydana gelen değişmelerde erişim derecesinin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanlarda farklılık gösterip göstermediğini, öğrencilerin genel yetenek ile bu üç taksonomik alandaki erişim düzeyleri arasındaki ilişkinin ne olduğunu, bu dersin üç yılın erişim düzeyinin 4. yıldaki erişimi nasıl etkilediğini, öğretmenlerin değişiminde erişim düzeyinin fark edip etmeyeceğini ve bilişsel hedeflerle ilgili ön-test ile son- test arasındaki ilişkileri test ederek erişime ve ürüne dönük bir program değerlendirmesi yapmıştır. Sonuçta, bilişsel alandaki erişim, duyuşsal ve psiko-motor alanlarındaki erişim derecelerinden anlamlı derecede farklı bulunmamış, psiko-motor alandaki erişim, bilişsel ve duyuşsal alanlardaki erişimlere göre yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin genel yetenek ile taksonomik alanlardaki erişim dereceleri arasındaki ilişki pozitif ve sadece duyuşsal alanla genel yetenek puanları arasında anlamlı bir ilişki göstermiştir. Son sınıftaki erişim seviyeleri daha önceki üç sınıftaki, hedeflere ulaşılma derecesine bağlı bulunmuştur. Bu derste erişim seviyeleri öğretmenlere göre değişim göstermiştir. Bilişsel alanla ilgili erişim testinin ön- test ve son- test uygulaması sonuçları anlamlı bulunmuş fakat öğrenmenin varlığını kanıtlayacak derecede yeterli görülmemiştir.

Kılıççı (1975), İlköğretmen Okulu Eğitim Psikolojisi Programını değerlendirmiştir. Programa giriş ve programdan çıkıştaki davranışların karşılaştırılarak öğrenmelerin yeterli olup olmadığına bakılan bu araştırmada, ön test ile son- test arasındaki fark kontrol edilmiştir. Son test lehine bir fark tespit edilmişse de bu durum yeterli bir öğrenmeyi kanıtlar ölçüde bulunmamıştır. Öğrenci başarısı, bilişsel hedeflerin alt basamaklarında üst basamaklarına göre daha yüksek bulunmuş, ancak bu öğrenmeler de yeterli görülmemiştir. Bilişsel

alandaki başarıyla, uygun mesleki davranışlarla ilgili başarı arasındaki olumlu bir ilişki tespit edilmiştir. Erkek okullarında okuyan öğrencilerin, kız okullarında okuyan öğrencilere göre, dört sınıflı okullarda okuyan öğrencilerin de yedi sınıflı okullarda okuyan öğrencilere oranla başarıları daha düşük bulunmuştur. Gündüzlü okuyanların, yatılı okuyanlara göre programa girişte daha az başarılı olduğu, çıkışta ise bazen eşit, bazen de daha ileri oldukları görülmüştür.

Demirel (1979), orta öğretimde uygulanan Yabancı Dil Öğretim Programını değerlendirmiştir. Araştırmada, farklı uygulama içinde olan okulların karşılaştırmalı değerlendirilmesi yapılırken, program geliştirme etkinliklerinin hedef, içerik, öğrenme süreçleri ve değerlendirme öğeleri üzerinde ayrı ayrı durulmuştur. Program sürecinin değerlendirilmesinde İngilizce öğretmenlerinin görüş ve önerilerine başvurulmuştur. Araştırma sonucunda yabancı dille öğretim yapılan okullardaki program uygulamasının, takviyeli yabancı dil ve normal yabancı dille öğretim yapılan okullardaki program uygulamasından daha başarılı olduğu görülmüştür. Yabancı dille öğretim yapan okullar kendi aralarında karşılaştırıldığında, özel yabancı liselerin Özel Türk Liselerinden ve Anadolu Liselerinden daha başarılı oldukları görülmüştür.

Egelioğlu (1979), okuduğunu anlama düzeyinin öğrenme için harcanan zamanın bilişsel öğrenme düzeyine olan etkisini araştırmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin okuduklarını anlamaları belli düzeyde (düşük, orta, yüksek) iken öğrenmeleri için yeterli zaman verilmezse, ancak bilgi düzeyindeki öğrenmelerin bir ölçüde gerçekleşebileceğini saptamıştır. Özellikle kavrama ve uygulama düzeyindeki öğrenmelerin, ancak okuduğunu anlama düzeyi yüksek öğrencilere öğrenmeleri için yeterli zaman verildiği takdirde gerçekleşebileceği, okuduğunu anlama düzeyi yetersiz olan öğrencilerin kavrama ve uygulama düzeylerindeki öğrenmelerde olumsuz etkilendikleri saptanmıştır.

Süer (1980), araştırmasında müzik öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretimi değerlendirmiştir. Yapılan öğretimle başta belirlenen hedeflerin ne ölçüde gerçekleştiği, uygulanan öğretim programının içeriğinin alan öğretmenlik formasyonu ve genel kültür açısından karşılaştırılması yapılmıştır. Öğretim süreçlerinde; kullanılan yöntem ve teknikler, araç-gereçler ve öğretime ayrılan

zamanın yeterli olup olmadığı araştırılmıştır. Değerlendirme etkinliklerinin nasıl yapıldığı belirlenmeye çalışılmıştır. Uygulanan öğretim programında; özel alan, öğretmenlik formasyonu ve genel kültür dersleri içeriklerinin yetersiz olduğu, içerik ile hedefler bağlantısının etkin bir biçimde kurulamadığı sonucuna varılmıştır. Dersin uygulamalı ya da kuramsal oluşuna göre farklı yöntem ve metotların kullanıldığı tespit edilmiş, öğrencilerin değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalar yeterli bulunmuştur.

Ural (1980) araştırmasında, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Ölçme ve Değerlendirme dersi programı hedef- davranışlarının öğretmen adayları için gerekli olup olmadığını, bu hedef- davranışları kazanmış olmanın Kız Meslek Lisesi alan dersleri öğretmenleri için yeterli olup olmadığını ve bu hedefler ile hedef davranışların okulda kazandırılma derecelerinin yeterliliğini saptamaya çalışmıştır. Sonuç olarak, programın öngördüğü hedef- davranışlar öğretmen adayları için gerekli bulunmuş, ancak bu programın Kız Meslek Lisesi alan dersleri öğretmenlerinin , yapmaları gereken ölçme ve değerlendirme için yeterli olmadığı, mevcut programda saptanan hedef- davranışların adaya anlamlı bir erişim düzeyinde kazandırıldığı fakat bunun 0.50 ' lik bir öğrenme düzeyini aşmadığı, bu düzeyinde yeterli olmadığı belirtilmiştir.

Uçan (1982), "Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Alanı Birinci Yıl Yetiştirilmesinin Değerlendirilmesi" ile ilgili araştırmasında; öncelikle program tasarısını değerlendirmiştir. Tasarı yetiştirme esaslarına uygun bulunduğu halde programın tasarlanması ve kapsadığı öğeler bakımından program geliştirme esaslarına uygun bulunmamıştır. Değerlendirme kapsamındaki 12 dersten 11' i amaçlarının en az % 55' ini gerçekleştirebilecek etkinlikte bulunmuştur.

Aydın (1984), Pratik Kız Sanat Okulunun Giyim Bölümünde uygulanan Giyim Temel Kursu yetiştirilmesini değerlendirmiştir. Bu çalışmada, Giyim Temel Kursunun öğretim programının etkililiğini belirleme aşamasında program tasarısının hazırlanmasında "Eğitimde Program Geliştirme" esaslarına uyulup uyulmadığını, hedeflerin işverenler, öğretmenler ve öğrenciler tarafından önemsenme derecelerinin programda kapsanan bilişsel ve devinimsel hedefler

bakımından programa girişle programdan çıkıştaki başarı puanlarını, öğretim hizmetinin niteliğini araştırmaya katılan öğretmenler açısından ve öğrencilerin de kendilerini ne kadar yeterli gördükleri test edilerek değerlendirme yapılmıştır. İstenen öğrenme düzeyinin sağlanması için elde istenilen nitelikte bir program tasarısı bulunmadığı, öğretim hizmetinin niteliği açısından, öğretmenlerin yetersiz olduğu, ilgili kursun da sunulan öğretim hizmetinin niteliği bakımından önemli eksiklikleri olduğu sonucuna varılmıştır. Temel kursun öğrencileri arasında, yetişek tasarısının hedeflerini önemseme bakımından farklılıklar olduğu, işverenlerin devinişsel ve duyuşsal hedeflere önem verip bilişsel hedefleri önemli bulmadıkları saptanmıştır. Öğretmenler her üç alandaki hedeflerin bir kısmını önemli bulurken, öğrenciler bilişsel ve devinişsel hedefleri önemli bulmuşlardır. Kursta gerçekleşen bilişsel erişimi .05 düzeyinde anlamlı, bilişsel hedeflerle ilgili öğrenme düzeyi % 49, devinişsel erişimi .05 düzeyinde anlamlı, devinişsel hedeflerle ilgili öğrenme düzeyi % 76 bulunmuştur.

Kahveci (1986), "Ortaokullarda Sosyal Bilgiler Ders Programının Değerlendirilmesi" adlı araştırmasında, öğretmenlerin programı tam olarak bilmedikleri, Sosyal Bilgiler dersinde kullanılması gereken öğretim yöntemlerinin çok az kullanıldığı ya da hiç kullanılmadığı, çağdaş eğitim teknolojilerinden faydalanılmadığı sonuçlarına varılmıştır. Üniversitelerdeki program geliştirme uzmanları öncülüğünde öğretmen ve öğrencilerin görüş ve düşünceleri dikkate alınarak programlar geliştirilmesi gerektiği, öğretmenlerin hizmet içi eğitimden faydandırılmaları, okullarda Sosyal Bilgiler laboratuvarı olması gerektiği önerilmiştir.

Kocabaş (1986), "Lise Müzik Dersi Öğretimi Programının Ege Bölgesinde Görevli Müzik Öğretmenlerinin Görüşlerine ve Çağdaş Program Geliştirme İlkelerine Göre Değerlendirilmesi" adlı araştırmasında, müzik öğretmenleri 1986 Müzik Dersi Programını yetersiz bulmuşlardır. Hazırlanan programın "deneme-uygulama", "düzeltme-iyileştirme" evrelerinden geçirilmediği ve yeterli sayıda ve nitelikte üyelerce geliştirilmediği edinilen bilgilerden ve incelenen belgelerden anlaşılmış, bu durum öğretmen görüşleriyle de desteklenmiştir.

Sezer (1987), "İlkokul 3. Sınıf Matematik Programına Göre Ankara'da Farklı Sosyo-Ekonomik Çevre İlkokullarında Bulunan Öğretim Hizmetinin Programın Bilişsel Hedeflerini Gerçekleştirme Yönünden Etkililik Analizi" adlı araştırmasında, üst sosyo-ekonomik düzey okulu olarak alınan TED İlkokulu ile alt sosyo-ekonomik düzey okulu olarak alınan Timur İlkokulunu karşılaştırmıştır. Erişiler TED İlkokulunda anlamlı bulunmuş, bu okulda tam öğrenme ölçütüne ulaşılmıştır. Timur İlkokulunda ise öğrenme olmasına rağmen tam öğrenme için ölçüt alınan 0.80' e ulaşıcı düzey gerçekleşmemiştir. Bunun sebebi, olarak iki okul öğrencileri arasında giriş davranışlarındaki farklılıklar gösterilmiştir..

Dilbaz (1988), "İlkokul 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Türkçe Dersi Bilişsel Alanla İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyi" adlı araştırmasında, erişi düzeyinin 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinde alt sınıra bile ulaşamadığını ortaya koymuştur.

Dilbaz (1989), "İlkokul 5. Sınıf Matematik Programında Yer Alan Kesirler Ünitesine Ait Hedef Davranışların, Önkoşul İlişkileri Yönünden Birbiriyle Tutarlılıklarının Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinde; hedeflerin davranışları arasında bulunması beklenen denencel önkoşul ilişkilerinin gerçek duruma uygunluğu ile bu davranışlara ulaşma düzeyini araştırmıştır. Bulgulara göre, kesirler ünitesinin hedef davranışları arasında gözlenen önkoşul ilişkilerinin programda görünen önkoşul ilişkilerine uygun olduğu görülmüştür. Her hedef-davranışa ulaşılma düzeyi ayrı ayrı belirlenmiş ve hedef-davranışlara ulaşılma düzeyi ortalama 0.86 olarak bulunmuştur. Hedef-davranışlara ulaşılma düzeyi öğrenmenin alt sınırı olan 0.75'in üzerinde bulunmuştur. Buna göre ilkokul 5. Sınıf matematik programında yer alan kesirler ünitesinin hedef-davranışlarının ulaşılabilir olduğu gözlenmiştir.

Candan (1990), "İlkokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi Derslerinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi" ile ilgili bir araştırma yapmıştır. Araştırmada, ilkokul 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinde programda belirlenen amaçlara ulaşmada yeterli başarı sağlanamadığı, amaçlara ulaşma düzeyinin Sosyal Bilgiler dersinde % 61.8, Fen Bilgisi dersinde % 55.7 olduğu, cinsiyetlere göre iki dersin amaçlarının gerçekleşme düzeyinde önemli bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Sosyo-ekonomik düzeyler dikkate

alındığında beklenenin tersine, alt sosyo-ekonomik çevre ilkokulunda öğrenciler daha başarılı çıkmıştır. Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyi alt sosyo-ekonomik çevre ilkokulunda % 63.8 ,orta sosyo-ekonomik çevre ilkokulunda % 61.9, üst sosyo-ekonomik çevre ilkokulunda % 59.7, Fen Bilgisi dersi amaçlarının gerçekleşme düzeyi ise alt sosyo-ekonomik çevre ilkokulunda % 58.8, orta sosyo-ekonomik çevre ilkokulunda % 56.6, üst sosyo-ekonomik çevre ilkokulunda % 51.9 olarak bulunmuştur. Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinde belirlenen amaçların bu yaş grubunun özellikleri çağın gerekleri göz önüne alınarak yeniden analiz edilmesi bu yolla ders içeriğinin de yeniden belirlenmesi gerektiği sonuçlarına varılmıştır.

Yücel (1992), ilkokullarda 1982 yılında uygulamaya konulan Matematik yetiştirme tasarısının hedefleri, içeriği, öğrenme-öğretme durumlarına ilişkin öğretmen görüşlerini araştırmıştır. Farklı sosyo-ekonomik çevrelerdeki ilkokullar araştırma kapsamına alınmış, üst sosyo-ekonomik çevre ilkokulunda öğretim başarılı bulunmuştur. Ders araç-gereç, materyallerinin yetersiz, sınıf mevcutlarının fazla olmasının öğretimi olumsuz etkilediği, öğretmenlerin rehberliğe ihtiyaç duydukları saptanmış, hedeflerin davranışsal tanımlarının yapılması ise olumlu bulunmuştur.

Teyfur (1992), İlköğretim İkinci Kademe Amaçlarının Gerçekleşme Derecesi' ni ilköğretim ikinci kademesindeki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin görüş ve düşüncelerini baz alarak incelemiştir. Sonuç olarak ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin % 48.36'sının 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olduğu, öğretmen ve yöneticilerin % 17.8'inin hizmetiçi eğitim gördüğü, öğrenci görüşlerine, göre ilköğretim ikinci kademesinin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirme ile gelecekteki mesleğini seçme konularında oldukça etkili olduğu saptanmıştır. İlköğretim okullarına tecrübeli öğretmenlerin tayin edilmesinin, amaçların gerçekleşmesi ve meslekte yeni olan öğretmenlerin yetişmesi yönünden yararlı olacağı ve ilköğretim okullarında çalışan yönetici ve öğretmenlerin periyodik olarak hizmetiçi eğitime tabii tutulmaları önerilmiştir.

Fidan ve Baykul (1993) tarafından yapılan ülkemizdeki ilkokullar ve ilköğretim okullarında öğrencilerin temel öğrenme ihtiyaçlarının ne derecede

karşılandığını ortaya çıkarmak ve okulları temel öğrenme ihtiyaçları bakımından değerlendirmek amacını taşıyan araştırmada, Türkiye genelinde seçilen dört ildeki ilkokul ve ilköğretim okullarında geliştirilen Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Sağlık Bilgisi derslerini kapsayan başarı testleri ile toplanan bilgiler analiz edilerek değerlendirilmiştir. Uygulama sonucunda doğru cevap yüzdelerinin ortalamalarının 11 ile 77 arasında değiştiği görülmüştür. Bu araştırmada, Fen Bilgisi testinde mutlak başarı yüzdesi 42 bulunmuştur. Bu bulgu 5. Sınıf Fen Bilgisi testiyle ölçülen davranışlar yönünden araştırmanın yapıldığı illerdeki ilkokullarda başarının düşük olduğunu göstermektedir. Özellikle Fen Bilgisi ve Fen ilkelerinin uygulanması düzeyinde başarının en düşük olduğu ve öğrencilerin uygulama basamağına çıkamadıkları sonucuna varılmıştır. (Kanbur, 1997, s.59)

Şeker (1994), “İlköğretim Okulları ve Programları Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmasında; ilköğretim okulları ve programlarının amaca hizmet etme derecesinin değerlendirilmesi ile ilgili olarak ilköğretim okulu programlarının genel hedeflere ulaşabilme düzeyinin ne olduğu ve amaca ulaşma derecesine etkide bulunabilecek süreçleri incelemiştir. Verileri ilköğretim müfettişlerine, okul yöneticileri ve öğretmenlerine. 5. ve 8. sınıf öğrencilerine uygulanan anketler ile toplanmıştır. Bu çalışmada; öğrencilere kazandırılması gereken hedefler için organize olup olmadığı, hedef içerik ilişkisi, ilk ve orta kısım programları arasındaki bütünlük derecesi, hedeflerin öğrencileri hayata hazırlama ve öğrenci ihtiyacını karşılayabilme derecesinin ne olduğu, öğretimin ve öğrencilerin değerlendirilmesinin nasıl yapıldığı, genel hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı, ilköğretim ve yatılı ilköğretim bölge okulları arasında hedeflerin gerçekleştirilmesinde farklılıkların olup olmadığı ve program uygulamasında karşılaşılan sorunların neler olduğu araştırılmıştır.

Aksel (1994), “Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü Programının Değerlendirilmesi” başlıklı araştırmasında; 1992-1993 öğretim yılında son sınıf öğrencilerine uygulanan anket ile okul öğretmenlerinin program ile ilgili görüşlerinin analizinde, öğrencilerin kendilerini öğretmenlik bilgileri yönünden genellikle yeterli hissettikleri ortaya çıkmıştır.

Bununla birlikte öğrenme-öğretme süreçleriyle derslerin içeriklerini yetersiz bulmaktadırlar. Öğretmenlerin yaklaşımlarının da öğrencilerle aynı paralelde olduğu ve ders saatleri hususunda önerdikleri yeni düzenlemelerin okul programlarının geliştirilmesi çalışmalarına katkı getireceği belirtilmiştir.

Demirhan ve Bağırhan (1994), "Bilişsel Alan Öğrenmelerinin Devinişsel Alan Erişisine Etkisi" başlıklı araştırmalarında; kontrol gruplu öntest-sontest deney desenini kullanmışlardır. Bu çalışmada deney grubu ile dersin başında bilişsel alan davranışlarının kazandırılmasına yönelik ders işlenmiş, daha sonra devinişsel alanla ilgili derse başlanmıştır. Çalışma, Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu Atletizm Dersi üç adım atlama ünitesi kapsamında yürütülmüştür. Bu araştırmada bilişsel ön öğrenmelerin devinişsel alan erişimine etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Yanpar ve Demirhan (1994), "İlkokul 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde İlçemizi Tanıyalım Ünitesinin Hedef ve Davranışlarını Kazandırmada Planlı Eğitimin Etkililiği" başlıklı bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırmada; kontrol gruplu öntest- sontest deney deseni kullanılarak grupların denkliliği ve denencelerin sınanması için t-testi uygulanmıştır. Çalışma sürecinde, deney grubu ile planlı eğitim etkinliklerine yer verilmiş., kontrol grubu ile ise geleneksel eğitime devam edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, planlı eğitimin, giriş davranışları yüksek gruplarda, geleneksel eğitimden daha etkili olmadığı söylenebilir.

Aydın (1997), "Birleştirilmiş Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi" adlı çalışmasında Sosyal Bilgiler dersinin tüm amaçlarına ulaşılma düzeyi öğretmenlerde % 69.5, öğrencilerde % 64.6 olarak tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler dersinin dört grupta toplanan amaçlarını gerçekleştirme ve ulaşma düzeyleri bakımından öğretmen ve öğrencilerde cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark bulunmadığı, öğretmenlerin Ekonomik grubu amaçlarını % 74.8 oranıyla en yüksek düzeyde gerçekleştirirken, Çevre grubu amaçlarını % 59 oranıyla en düşük oranıyla gerçekleştirildiği, öğrencilerin Toplumsal grubu amaçlarına % 71 oranıyla en yüksek düzeyde ulaştığı, Çevre grubu amaçlarına ise % 52.6 oranıyla en düşük oranda ulaşıldığı, öğretmenlerin

öğrenim durumlarına göre; Toplumsal grubu ve Ekonomik grubu amaçlarını gerçekleştirmede ön lisans mezunu öğretmenler ile lisans mezunu öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık görüldüğü ve kıdem durumlarına göre yine Toplumsal grubu ve Ekonomik grubu amaçlarını gerçekleştirmede 12 yıl ve altında hizmet yapan öğretmenler ile 13 yıl ve üstünde hizmet yapan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık görüldüğü saptanmıştır. Araştırma sonucunda müstakil sınıflar ile birleştirilmiş sınıfların ünite sayılarındaki farklılığın giderilmesi, birleştirilmiş sınıflı ilkokullara en az iki öğretmen verilmesi, birleştirilmiş sınıflı köy okullarının fiziki bakımından alt yapısının geliştirilmesi gerekli görülmüştür.

Kanbur (1997), "Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü İlköğretimde Program Geliştirme Dersi Hedeflerinin Gerçekleşme Düzeyi " adlı çalışmada, dersin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlardaki hedeflerinin gerçekleşme düzeyini araştırmıştır. Araştırmada, bilişsel alan hedeflerinin çoğunluluğunun, duyuşsal alan hedeflerinin bir kısmının, devinişsel alan hedeflerinin de az bir bölümünün gerçekleşebildiği ve öğretmen adaylarını öğretmenlik mesleğine yönlendirme de üst düzey hedeflere ulaşamadığı gözlenmiştir. Programlarda öğretmeni etkili kılacak mesleki davranışlara daha çok ağırlık verilmesi, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine, hem uzmanlıkta hem de genel kültür alanında daha iyi hazırlanmasının sağlanması gerektiği, İlköğretimde Program Geliştirme Dersinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlardaki hedeflerinin öğretmen adaylarına aşamalı sıralamanın en üst düzeylerine kadar kazandırılması gerektiği sonuçlarına varılmıştır.

Mentiş (1997), " İlköğretim Birinci Aşama Sosyal Bilgiler Dersi Duyuşsal Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu bir araştırma yapmıştır. Veri toplama aracı olarak tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır. Alt, orta ve üst sosyo- ekonomik çevre okullarının 6. Sınıf öğrencilerinden toplam 284 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Öğrenci ebeveynlerinin eğitim durumları, öğrencilerin televizyon izleme süreleri ve hangi programları tercih ettikleri gibi değişkenlerin Sosyal Bilgiler dersi duyuşsal

hedeflerinin gerçekleşme düzeyine etkisi araştırılmıştır. Annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, günlük televizyon izleme süresi ve televizyondaki program tercihi gibi değişkenlerin “İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Duyuşsal Amaçları Değerlendirme Ölçeği” alt bölüm puanlarında farklılık yaratmasından dolayı okulun yanında aile ve medyanın da duyuşsal amaçların kazanımına etki yaptığı sonucuna varılmıştır.

Güvendi (1998), “Bilişsel Giriş Davranışları İle Akademik Başarı Arasındaki İlişki “ adlı araştırmasında Buca Eğitim Fakültesi Matematik Eğitimi Bölümü’nden mezun olan 87 öğrencinin bilişsel giriş davranışları ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Korelasyon analizi tekniği ile öğrencilerin değişik öğrenim basamaklarındaki başarı puanları arasındaki ilişki düzeyi saptanmış, t- testi ile de öğrencilerin başarı ortalamaları ile cinsiyetleri karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre daha yüksek bir ortalama tutturduğu, öğrencilerin ortalama başarı puanları incelendiğinde başarı seviyesinin birinci sınıftan dördüncü sınıfa doğru artmakta olduğu tespit edilmiştir. Ancak öğrencilerin başarı ortalamaları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır.

Taşlı (1998), “Sınıf Öğretmenlerinin Yetiştirilmesinde Bir Model Olmak Üzere Öğrenci Merkezli Yöntemlerle Coğrafya Öğretimi Üzerine Uygulamalı Bir Çalışma” adlı araştırmasında öğretmen merkezli yöntemler yerine, öğrenci merkezli yöntemlerin kullanılması gerektiğini vurgulamıştır. Deneysel yöntemin kullanıldığı çalışmada Demirci Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü 1. Sınıf öğrencilerinden Türkiye Coğrafyası dersini almış olanlar evreni oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı, problem çözmeye dayalı olarak ve kılavuzlandırılmış bir etkinlikle deneysel çalışmaya ağırlık verilerek bu yolla gerek coğrafya öğretmenlerine, gerekse öğrencilere kılavuzlar sunarak coğrafya öğretiminde model oluşturmaktır. Deney grubu öğrencilerine önceden belirlenen 10 ünite için hazırlanan öğrenci kılavuzları dağıtılmış ve işbirliğine dayalı bir öğretim örneği sergilemeleri açısından kendi ilgileri doğrultusunda üniteler aralarında paylaştırılmış, böylece her ünitenin aktif sorumlu bir grubu oluşturulmuştur. Deney grubu, kılavuzla ve problem çözmeye dayalı aktif

yöntemle çalışırken, kontrol grubu yarıyıl boyunca öğretim elemanının aktarımına dayalı pasif yöntemle çalışmalarını sürdürmüştür. Kontrol grubu ve deney grubuna, ön test ve son test uygulanmış, test sonuçları t- testi ile sınanmıştır. Ön testte anlamlı bir fark yok iken, son testte anlamlı bir farklılık bulunması, öğrenci merkezli coğrafya öğretiminin, öğretmen merkezli öğretime karşı üstünlüğünü ifade ettiği sonucuna varılmıştır.

Deliktaş (1999), “İlköğretim 1.2.3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Programının Amaçlarına Ulaşma Düzeyinin Saptanması” adlı araştırmasında ders programındaki amaçların gerçekleşme düzeyini belirlemeye ve kent köy okulları arasında amaçlara ulaşma açısından anlamlı bir farklılığın olup olmadığını saptamaya çalışmıştır. Sonuçta 1968 Hayat Bilgisi ders programında amaçların açık ve net olarak verilmediği, genel ifadelerle geçirildiği, eğitim durumları ile sınav durumlarına programda yer verilmediği tespit edilmiştir. Bilişsel amaçlara ulaşma düzeyinin yükseltilmesi için alan ile ilgili öğretmene kılavuzluk edilecek kitapların hazırlanması, derste ki kavram ve bilgilerin ezberletilmeden uygulayarak kavratılması, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alan hedeflerinin oranlarının dengeli olması gerektiği saptanmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yürütülmesinde izlenen model, evren, verilerin elde edilmesi, çözümlenmesi ve yorumlanması ile ilgili bilgiler verilmektedir.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Hedef- davranışların erişilme düzeylerinin bulunmasında izleme testlerinden faydalanılmış, öğrencilerin okul dışı zamanlarında, dersleriyle ilgili çevrelerinden aldıkları yardımla ilgili olarak da anket uygulanmıştır.

EVREN

Araştırma evrenini İzmir Bornova Reşat Nuri Güntekin İlköğretim Okulu, Manisa Demirci Cengiz Topel İlköğretim Okulu ve Manisa Turgutlu Derbent Köyü İlköğretim Okulu öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma evrenini oluşturan okullara ait öğrenci sayıları 4 no'lu tablo ile gösterilmiştir.

Tablo 4. Araştırma yapılan okulların 5. Sınıflarındaki toplam öğrenci sayıları.

	R.Nuri G.	C.Topel	Derbent
5/A	41	22	33
5/B	43	21	-
5/C	42	-	-
5/D	43	-	-
Top.	169	43	33

Tablo 4' te görüldüğü gibi araştırma evrenini İzmir Bornova Reşat Nuri Güntekin İlköğretim Okulu'ndan 169, Manisa Demirci Cengiz Topel İlköğretim Okulu'ndan 43, Manisa Turgutlu Derbent İlköğretim Okulu'ndan 33 olmak üzere toplam 245 öğrenci oluşturmaktadır.

ÖRNEKLEM

Araştırmaya, 2000-2001 öğretim yılı dahilinde İzmir Bornova Reşat Nuri Güntekin İlköğretim Okulu'nun küme örnekleme yöntemi ile seçilen bir şubesi, Manisa Turgutlu Derbent Köyü İlköğretim Okulu ve Manisa Demirci Cengiz Topel İlköğretim Okulu'nun 5.Sınıflarının tüm şubeleri katılacaktır. Araştırmanın örnekleme ile ilgili 5 no' lu tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5. Araştırmaya katılan öğrenci sayıları

Okul Öğr.	R.Nuri Güntekin İ.Ö.O (İl)	Cengiz Topel İ.Ö.O (İlçe)	Derbent İ.Ö.O. (Köy)	Toplam
Erkek	20	26	16	62
Kız	23	17	17	57
Toplam	43	43	33	119

Araştırma örneklemini 57 erkek ve 62 kız olmak üzere toplam 119 öğrenci oluşturmaktadır. İlçe ve köy okullarında 5. Sınıf şubelerindeki öğrenci sayıları az olduğundan bu okullarda örnekleme yapılmadan evrenle çalışılmış, il okulunda ise küme örnekleme yoluyla seçilen bir şube örneklenmiştir.

VERİLERİN TOPLANMASI

Verilerin elde edilmesinde izleme testleri ve anket formu kullanılmıştır. Her iki veri toplama aracı da araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

İzleme testleri 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi "Vatan ve Millet" ünitesi ile "Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk" ünitelerini kapsamaktadır. Bu iki üniteyi kapsayan

tüm hedef-davranışlar çıkarılmış ve hedef-davranışların karşılığı olan çoktan seçmeli test maddeleri hazırlanmıştır. Vatan ve Millet ünitesi ile ilgili olarak 10 soru, Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk ünitesi ile ilgili ilki 30 ikincisi, 33 sorudan oluşan toplam 3 test sınavı her üç okulda ilgili ünite ve konular biter bitmez öğrencilere uygulanmıştır.

İzleme testlerinin ilk taslakları oluşturulduktan sonra, test soruları; soru yazma tekniği, maddelerin ilgili soru ile tutarlılığı ve soruların uygun ifade edilişi yönlerinden kontrol edilerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Öğrenci anketinde ise öğrencilerin ailelerinden yada yakın çevrelerinden yardım alıp almadıkları test edilmiştir. Öğrencilere okul dışındaki zamanlarında derslerine yardım edilip edilmediği, eğer ediliyorsa hangi sıklıkta yardım edildiği, aile fertlerinin öğrenim seviyeleri gibi durumları ölçmek amacıyla 14 sorudan oluşan bir anket hazırlanarak öğrencilere sunulmuştur. Araştırmada kullanılan ölçek Likert tipi bir ölçektir.

Ölçme araçlarının uygulanması için ilgili kurumlardan resmi izinler alınmıştır. Sınıf öğretmenlerinin de yardımıyla izleme testi ve anket formu araştırmacı tarafından öğrencilere uygulanmıştır.

VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMLANMASI

İzleme testinde hedef-davranışların her biri; birer soru ile test edilmiştir. Bu sorulardan alınan cevaplar istatistiksel teknikler yardımıyla çözümlenerek z-testi uygulanmış ve yüzdeleri bulunmuştur.

Erişi düzeyleri bulunurken hedef davranışlarla ilgili sorulara verilen cevaplar aracılığıyla her bir hedef-davranışın her okul için ayrı ayrı yüzdeleri bulunmuştur. Üç farklı okul türünün birbirleriyle karşılaştırılmasında ise alpha düzeyi 0.05 alınarak üç okul türünün her bir soru için ortalama puanları z-testi ile karşılaştırılarak aralarında anlamlı farklılık olup olmadığı kontrol edilmiştir. Aralarında anlamlı farklılık olduğu tespit edilen maddeler sonuç bölümünde tablolar halinde sunulmuştur.

Likert tipi ölçekle ilgili olarak, 14 sorudan oluşan ankette bulunan her bir sorunun yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları bulunmuş ve bulunan değerler ayrı ayrı tablolar halinde sunulmuştur.

İzleme testinin güvenirliği KR 20 formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Güvenirlik ile ilgili tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 6. İzleme testleriyle ilgili KR 20 güvenirlik sonuçları.

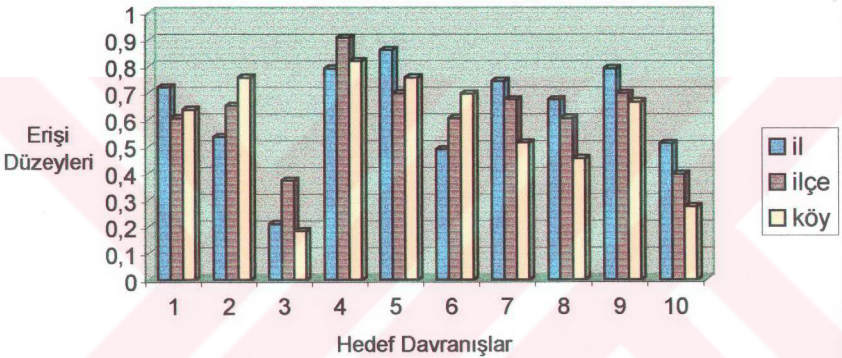
KR20	
Güvenirlik	Sonuçları
1. Test	0,54 (10 soru)
2. Test	0,70 (30 soru)
3. Test	0,76 (33 soru)

Tablo 6' da üç izleme testi ile ilgili güvenirlik sonuçları yer almaktadır. 10 sorudan oluşan 1. Test için 0,54 , 30 sorudan oluşan 2. Test için 0,70 ve 33 sorudan oluşan 3. Test için 0,76 değerleri bulunmuştur. Bu değerler her üç testin yeterli düzeyde güvenilir olduğunu yansıtmaktadır. (Tan, 2002)

BÖLÜM IV

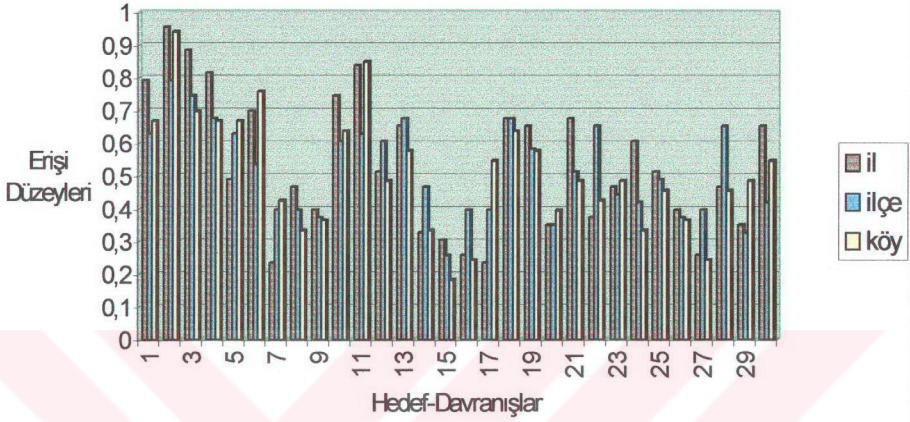
BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular üzerinde durulmuştur. İlk olarak okul türlerinin ünitelere göre hedef- davranışlar bazında erişim düzeyleri grafikler halinde sunulmuş, daha sonra bu bulgular yorumlanmıştır.

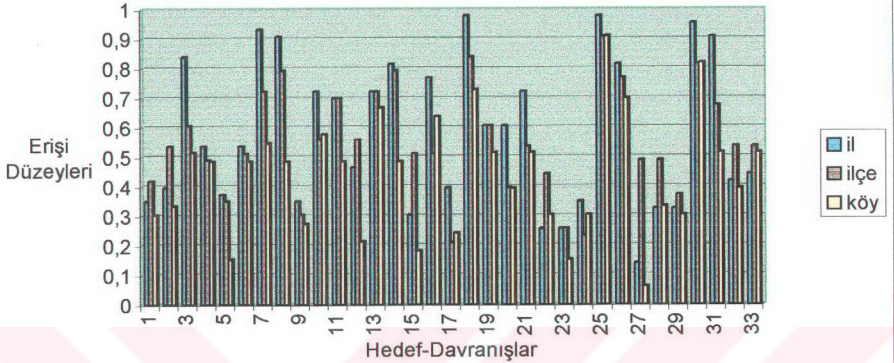
Şekil 1. Vatan ve Millet Ünitesi hedef- davranışlarının erişim düzeylerinin il, ilçe ve köy okulları bazında karşılaştırılması.

Şekil 1' de üç farklı sosyo- kültürel düzey okulunun 1. Ünite'deki erişim düzeyleri görülmektedir. Üç okul türü bu ünite'de birbirine yakın erişimlere ulaşmıştır. 10 hedef-davranışın 6 tanesinde il okulu, 2 tanesinde ilçe okulu ve diğer 2 tanesinde de köy okulu en yüksek erişim düzeyine ulaşmıştır. Ünite genelinde il okulu diğer iki okula göre daha yüksek erişime ulaşmıştır.

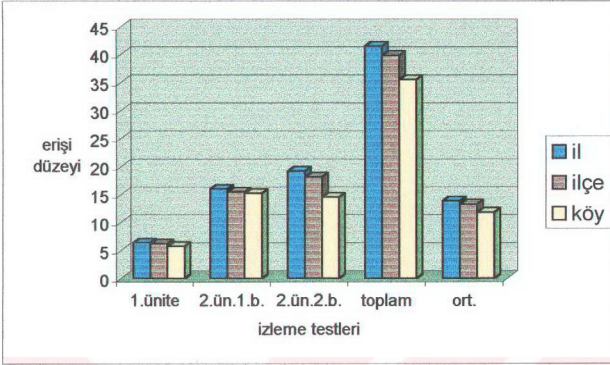
Şekil 2. Cumhuriyet Nasıl Kavuştuk ünitesi 1. Bölümü hedef davranışlarının erişim düzeylerinin il, ilçe ve köy okulları bazında karşılaştırılması.

Şekil 2' de üç farklı sosyo- kültürel düzey okulunun 2. ünite 1. bölümündeki hedef- davranışlara erişim düzeyleri görülmektedir. 30 hedef- davranışın 14 tanesinde il okulu , 8 tanesinde ilçe okulu ve yine 8 tanesinde köy okulu en yüksek erişim düzeyine ulaşmıştır. 2. ünite 1. bölümünde il okulu diğer iki okula göre daha yüksek erişim düzeyine ulaşmıştır.

Şekil 3. Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk ünitesi 2. Bölümü hedef davranışlarının erişiş düzeylerinin il, ilçe ve köy okulları bazında karşılaştırılması.

Şekil 3' de üç farklı sosyo- kültürel düzey okulunun 2. ünite 2. bölümündeki erişiş düzeyleri görülmektedir. 33 hedef- davranışın 20 tanesinde il okulu , 9 tanesinde ilçe okulu, 4 tanesinde il ve ilçe okulu eşit olarak en yüksek erişiş düzeyine ulaşmışlardır. Bu izleme testinde köy okulu hiçbir hedef davranışın erişiş düzeyinde diğer iki okulu geçememiştir. 2. ünite 2. bölümünde il okulu diğer iki okul türüne göre en yüksek erişiş düzeyine ulaşmıştır.

Şekil 4. Üç izleme testi sonucunda farklı okul türlerinde ulaşılan ortalama erişî düzeyleri.

Şekil 4 ' te görüldüğü gibi üç izleme testinde de okulların erişî düzeyleri il okulu, ilçe okulu ve köy okulu olarak sıralanmıştır. Özellikle ilk iki izleme testinde birbirine yakın erişî düzeylerine ulaşılmış, üçüncü izleme testinde il okulu lehine olan fark daha belirgin seviyede bulunmuştur

Üç izleme testindeki soruların hangi hedef- davranışlara karşılık geldiği ve bu hedef- davranışların erişî düzeyleri tablolar halinde ek 6' da gösterilmiştir.

1. Vatan ve Millet Ünitesine Ait Hedef- Davranışlar

Bu bölümde, Vatan ve Millet ünitesine ait hedef davranışların erişim düzeylerinin üç farklı okul türünde anlamlı farklılıklar oluşturup oluşturmadığı irdelenecektir.

Tablo 7. Vatan ve Millet Ünitesi hedef- davranışlarının il- ilçe okulları bazında karşılaştırılması.

Soru/ h.d.	ilçe %	il %	z istatistiği
1/1.1	0,6	0,72	-1,18
5/1.2	0,65	0,53	1,14
6/2.1	0,37	0,21	1,66
2/3.1	0,91	0,79	1,58
3/4.1	0,7	0,86	-1,83
7/4.2	0,6	0,49	1,03
9/4.3	0,67	0,74	-0,71
10/4.4	0,6	0,67	-0,68
4/5.1	0,7	0,79	-0,96
8/5.2	0,4	0,51	-1,03

*:p<0.05

1a) Tablo 7' de Vatan ve Millet ünitesine ait hedef- davranışların il ve ilçe okulları bazında anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir (p<0.05).

Tablo 8. Vatan ve Millet Ünitesi hedef- davranışlarının il- köy okulları bazında karşılaştırılması.

Soru/h.d.	İl %	Köy %	z istatistiği
1/1.1	0,72	0,64	0,91
5/1.2	0,53	0,76	-2,87*
6/2.1	0,21	0,18	0,42
2/3.1	0,79	0,82	-0,42
3/4.1	0,86	0,76	1,30
7/4.2	0,49	0,7	-2,46*
9/4.3	0,74	0,52	2,41*
10/4.4	0,67	0,45	2,40*
4/5.1	0,79	0,67	1,40
8/5.2	0,51	0,27	2,89*

*:p<0.05

1b) Tablo 8' de Vatan ve Millet ünitesinde il-köy bazında beş hedef-davranışın erişim düzeyleri arasında anlamlı fark bulunduğu (p<0.05), bunların ikisinin köy okulu lehine, üçünün ise il okulu lehine olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Vatan ve Millet Ünitesi hedef- davranışlarının ilçe- köy okulları bazında karşılaştırılması.

Soru/h.d.	İlçe %	Köy %	z istatistiği
1/1.1	0,6	0,64	-0,45
5/1.2	0,65	0,76	-1,38
6/2.1	0,37	0,18	2,63*
2/3.1	0,91	0,82	1,31
3/4.1	0,7	0,76	-0,75
7/4.2	0,6	0,7	-1,17
9/4.3	0,67	0,52	1,63
10/4.4	0,6	0,45	1,63
4/5.1	0,7	0,67	0,35
8/5.2	0,4	0,27	1,57

*:p<0.05

1c) Tablo 9' da görüldüğü gibi Vatan ve Millet ünitesine ait hedef-davranışların ilçe- köy okulları bazında karşılaştırılması sonucu ilçe okulu lehine bir hedef-davranışın erişim düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Her hedef-davranışın üç farklı okul türü için hedefe ulaşma yüzdeleri ve aralarındaki anlamlılık dereceleri ise şöyledir:

"Vatan ve millet ünitesi ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi. " hedefinde yer alan "Vatan kavramının ne anlama geldiğini seçip işaretleme" hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında şehir okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0.72 başarı düzeyi ise iyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,60 başarı düzeyi orta; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0.64 başarı düzeyi orta olarak bulunmuştur. Erişim düzeyleri açısından z- testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,18 il-köy okulları arasında 0,90 ve ilçe- köy okulları arasında da 0,45 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef- davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

"Vatan ve millet ünitesi ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi. " hedefinde yer alan "Millet kavramının ne anlama geldiğini seçip işaretleme" hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında şehir okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0.53 başarı düzeyi geçer; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,65 başarı düzeyi orta; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0.76 başarı düzeyi iyi olarak bulunmuştur. Erişim düzeyleri açısından z- testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,14 il-köy okulları arasında 2,88* ve ilçe- köy okulları arasında da 1,39 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışla ilgili olarak il okulu ile köy okulu arasında köy okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

" Milletle ilgili temel ilkeleri açıklayabilme. " hedefinde yer alan "Ne mutlu Türküm diyene sözünün millet sevgisi ile ilgili olduğunu seçip işaretleme" hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında şehir okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,20 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,37 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0.18 olarak

bulunmuştur. Her üç okulun bu hedef davranış ile ilgili başarı düzeylerinin zayıf olduğu tespit edilmiştir. Erişi düzeyleri açısından z- testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,66 il-köy okulları arasında 0,42 ve ilçe- köy okulları arasında da 2,62* olarak bulunmuştur. Bu hedef- davranışta ilçe- köy okulları arasında ilçe okulu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

“ Milleti oluşturan öğeler bilgisi.” hedefinde yer alan “ Milleti oluşturan öğelerin “ dil birliği, tarih birliği, yurt birliği, kültür birliği ve ülkü birliği” olduğunu seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında şehir okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,79 başarı düzeyi iyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,90 başarı düzeyi pekiyi; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,81 başarı düzeyi iyi olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z- testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,58 il-köy okulları arasında 0,42 ve ilçe- köy okulları arasında da 0,31 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef- davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“ Milleti oluşturan öğeleri açıklayabilme. “ hedefinde yer alan “İnsanların sevinçlerini, üzüntülerini, duygu ve düşüncelerini birbirlerine dil aracılığıyla aktardığını seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında şehir okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,86 başarı düzeyi pekiyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,70 başarı düzeyi iyi; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,76 başarı düzeyi iyi olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z- testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,83 il-köy okulları arasında 1,30 ve ilçe- köy okulları arasında da 0,76 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef- davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“ Milleti oluşturan öğeleri açıklayabilme.” hedefinde yer alan “Gelenekler, inançlar ve alışkanlıkların kültür birliğiyle ilişkili olduğunu seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında şehir okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,49 başarı düzeyi geçer; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,60 başarı düzeyi orta; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,70 başarı düzeyi iyi olarak

bulunmuştur. Erişî düzeyleri açısından z- testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,03 il-köy okulları arasında 2,45* ve ilçe- köy okulları arasında da 1,17 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışla ilgili olarak il okulu ile köy okulu arasında köy okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“ Milleti oluşturan öğeleri açıklayabilme.” hedefinde yer alan “ İnsan topluluklarının millet olabilmeleri için, aynı topraklar üzerinde yaşamaları gerektiğinin “yurt birliğıyle” ilgili olduğunu seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında şehir okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,74 başarı düzeyi iyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,67 başarı düzeyi orta; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,52 başarı düzeyi orta olarak bulunmuştur. Erişî düzeyleri açısından z- testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0,71 il-köy okulları arasında 2,41* ve ilçe- köy okulları arasında da 1,63 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışla ilgili olarak il okulu ile köy okulu arasında il okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Yine “Milleti oluşturan öğeleri açıklayabilme.” hedefinde yer alan “Tarih birliğinin, insanların ortak bir geçmişı paylaşmasıyla oluştuğunu seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında şehir okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,67 başarı düzeyi orta; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,60 başarı düzeyi orta; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,45 başarı düzeyi geçer olarak bulunmuştur. Erişî düzeyleri açısından z- testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0,68 il-köy okulları arasında 2,40* ve ilçe- köy okulları arasında da 1,63 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışla ilgili olarak il okulu ile köy okulu arasında il okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“ Türk milletinin özellikleri bilgisi.” hedefinde yer alan “ Türk milletinin özelliklerinin çalışkanlık, doğruluk hoşgörölü olmak, yardımseverlik, cesaret, konukseverlik ve küçüklere sevgi büyüklere saygı olduğunu seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında şehir okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,79 başarı düzeyi pekiyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,70 başarı düzeyi iyi; köy okulundaki

öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,67 başarı düzeyi orta olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z- testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0,96 il-köy okulları arasında 1,40 ve ilçe- köy okulları arasında da 0,35 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef- davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Yine “ Türk milletinin özellikleri bilgisi.” hedefinde yer alan “ Farklı dil, din, gelenek ve görüşlere sahip olan insanlara karşı hoşgörülü olma özelliğinin gösterilmesi gerektiğini seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında şehir okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,51 başarı düzeyi geçer; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,39 başarı düzeyi zayıf; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,27 başarı düzeyi zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z- testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,03 il-köy okulları arasında 2,88* ve ilçe- köy okulları arasında da 1,57 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışla ilgili olarak il okulu ile köy okulu arasında il okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

2. Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk Ünitesi 1. Bölümüne Ait Hedef- Davranışlar

Bu bölümde, Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk ünitesi 1. bölümüne ait hedef davranışların erişim düzeylerinin üç farklı okul türünde anlamlı farklılıklar oluşturup oluşturmadığı irdelenecektir.

Tablo 10. Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk ünitesi 1. Bölümü hedef davranışlarının ilçe bazında karşılaştırılması.

Soru/ h.d	ilçe %	il %	z istatistiği
8/1.1	0,63	0,79	-1,67
10/1.2	0,79	0,95	-2,27*
15/1.3	0,74	0,88	-1,68
1/2.1	0,67	0,81	-1,50
2/2.2	0,63	0,49	1,32
3/3.1	0,53	0,7	-1,65
6/3.2	0,4	0,23	1,73
4/3.3	0,4	0,47	-0,66
5/3.4	0,37	0,4	-0,29
7/3.5	0,6	0,74	-1,40
9/4.1	0,63	0,84	-2,27*
11/4.2	0,6	0,51	0,84
12/4.3	0,67	0,65	0,20
16/4.4	0,47	0,33	1,33
13/5.1	0,26	0,3	-0,41
14/5.2	0,4	0,26	1,39
18/6.1	0,4	0,23	1,73
20/6.2	0,67	0,67	0
17/6.3	0,58	0,65	-0,67
19/6.4	0,35	0,35	0
21/6.5	0,51	0,67	-1,53
22/6.5	0,65	0,37	2,71*
23/6.7	0,44	0,47	-0,28
24/6.8	0,42	0,6	-1,70
25/6.9	0,49	0,51	-0,19
26/6.10	0,37	0,4	-0,29
27/6.11	0,4	0,26	1,39
28/7.1	0,65	0,47	1,70
29/7.3	0,33	0,35	-0,20
30/7.2	0,42	0,65	-2,20*
ort.	0,52	0,53	-0,09

*:p<0.05

2a) Tablo 10' da görüldüğü gibi İl- ilçe okulları arasında Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk ünitesi 1.Bölümüne ait 4 hedef- davranışın erişti düzeyleri arasında anlamlı fark vardır ($p<0.05$). Bunların üçü il okulu biri ise ilçe okulu lehinedir.

Tablo 11. Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk ünitesi 1. Bölümü hedef davranışlarının il köy bazında karşılaştırılması.

Soru/h.d	il %	köy %	z istatistiği
8/1.1	0,79	0,67	1,40
10/1.2	0,95	0,94	0,24
15/1.3	0,88	0,7	2,19*
1/2.1	0,81	0,67	1,64
2/2.2	0,49	0,67	-2,05*
3/3.1	0,7	0,76	-0,76
6/3.2	0,23	0,42	-2,11*
4/3.3	0,47	0,33	1,60
5/3.4	0,4	0,36	0,45
7/3.5	0,74	0,64	1,14
9/4.1	0,84	0,85	-0,15
11/4.2	0,51	0,48	0,32
12/4.3	0,65	0,58	0,77
16/4.4	0,33	0,33	0
13/5.1	0,3	0,18	1,67
14/5.2	0,26	0,24	0,25
18/6.1	0,23	0,55	-3,53*
20/6.2	0,67	0,64	0,34
17/6.3	0,65	0,58	0,77
19/6.4	0,35	0,39	-0,44
21/6.5	0,67	0,48	2,06*
22/6.5	0,37	0,42	-0,54
23/6.7	0,47	0,48	-0,11
24/6.8	0,6	0,33	3,09*
25/6.9	0,51	0,45	0,65
26/6.10	0,4	0,36	0,45
27/6.11	0,26	0,24	0,25
28/7.1	0,47	0,45	0,22
29/7.3	0,35	0,48	-1,41
30/7.2	0,65	0,55	1,09
ort.	0,53	0,51	0,22

*: $p<0.05$

2b) Tablo 11' de İl- köy okulları arasında Cumhuriyet Nasıl Kavuştuk Ünitesi 1. Bölümüne ait 6 hedef davranışın erişî düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Bunların üçü il okulu, üçü köy okulu lehinedir.

Tablo 12. Cumhuriyet Nasıl Kavuştuk ünitesi 1. Bölümü hedef davranışlarının ilçe köy bazında karşılaştırılması.

Soru/ h.d.	İlçe %	Köy %	z istatistiği
8/1.1	0,63	0,67	-0,45
10/1.2	0,79	0,94	-3,31*
15/1.3	0,74	0,7	0,47
1/2.1	0,67	0,67	0
2/2.2	0,63	0,67	-0,45
3/3.1	0,53	0,76	-2,87*
6/3.2	0,4	0,42	-0,21
4/3.3	0,4	0,33	0,80
5/3.4	0,37	0,36	0,11
7/3.5	0,6	0,64	-0,44
9/4.1	0,63	0,85	-3,25*
11/4.2	0,6	0,48	1,29
12/4.3	0,67	0,58	0,98
16/4.4	0,47	0,33	1,59
13/5.1	0,26	0,18	1,12
14/5.2	0,4	0,24	2,00*
18/6.1	0,4	0,55	-1,62
20/6.2	0,67	0,64	0,33
17/6.3	0,58	0,58	0
19/6.4	0,35	0,39	-0,44
21/6.5	0,51	0,48	0,32
22/6.5	0,65	0,42	2,52*
23/6.7	0,44	0,48	-0,43
24/6.8	0,42	0,33	1,02
25/6.9	0,49	0,45	0,43
26/6.10	0,37	0,36	0,11
27/6.11	0,4	0,24	2,00*
28/7.1	0,65	0,45	2,17*
29/7.3	0,33	0,48	-1,62
30/7.2	0,42	0,55	-1,40
ort.	0,52	0,51	0,10

*: $p<0.05$

2c) Tablo 12' de görüldüğü gibi İlçe- köy okulları arasında Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk ünitesi 1. Bölümüne ait 7 hedef- davranışın erişim düzeyleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bunların dördü ilçe okulu üçü ise köy okulu lehinedir.

Her hedef-davranışın üç farklı okul türü için hedefe ulaşma yüzdeleri ve aralarındaki anlamlılık dereceleri ise şöyledir:

“ Cumhuriyete nasıl kavuştuk ünitesiyle ilgili temel tarihi olgular bilgisi “ hedefinde yer alan Mondros Antlaşması’ nın tarihini seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında şehir okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,79 başarı düzeyi iyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,63 başarı düzeyi orta; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,67 başarı düzeyi orta olarak bulunmuştur. Erişim düzeyleri açısından z- testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,66 il-köy okulları arasında 0,40 ve ilçe- köy okulları arasında da 0,46 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef- davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“ Cumhuriyete nasıl kavuştuk ünitesiyle ilgili temel tarihi olgular bilgisi “ hedefinde yer alan Atatürk’ ün 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun’ a çıktığını seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında şehir okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,95 başarı düzeyi pekiyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,79 başarı düzeyi iyi; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,94 başarı düzeyi pekiyi olarak bulunmuştur. Erişim düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 2,27 il - köy okulları arasında 0,24 ve ilçe - köy okulları arasında 3,32 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il - ilçe okulları arasında il okulu lehine; ilçe- köy okulları arasında da köy okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“ Cumhuriyete nasıl kavuştuk ünitesiyle ilgili temel tarihi olgular bilgisi “ hedefinde yer alan TBMM’ nin 23 Nisan 1920 tarihinde açıldığını seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında şehir okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,74 başarı düzeyi iyi; ilçe

okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,88 başarı düzeyi pekiyi; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,70 başarı düzeyi iyi olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 1,68 il - köy okulları arasında 2,19 ve ilçe - köy okulları arasında 0,47 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il - köy okulları arasında il okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“ Mondros Ateşkes Antlaşması'nın şartlarını açıklayabilme. “ hedefinde yer alan “ Mondros Ateşkes Antlaşması ile Osmanlı Devleti'nin 1. Dünya Savaşı'ndan çekildiğini seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,81 başarı düzeyi pekiyi; ilçe okulu ve köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdeleri her iki okulda da 0,67 başarı düzeyleri ise orta olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,50 il- köy okulları arasında 1,64 ilçe- köy okulları arasında 0 olarak bulunmuştur. Bu hedef- davranışla ilgili üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Yine “ Mondros Ateşkes Antlaşması'nın şartlarını açıklayabilme. “ hedefinde yer alan “Mondros Ateşkes Antlaşması'nın şartlarının neler olduğunu seçip işaretleme “hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,49 başarı düzeyi geçer; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,63 başarı düzeyi orta; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,67 başarı düzeyi ise orta olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,32 il- köy okulları arasında 2,05 ilçe- köy okulları arasında 0,46 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il - köy okulları arasında köy okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“ Mondros Ateşkes Antlaşması ile ilgili olguları açıklayabilme. “ hedefinde yer alan Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra yurdumuzun İngiliz, Fransız ve İtalyanlar tarafından işgal edildiğini seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,70 başarı düzeyi iyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,53 başarı düzeyi geçer; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma

yüzdesi 0,76 başarı düzeyi ise iyi olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,65 il- köy okulları arasında 0,76 ilçe- köy okulları arasında 2,87 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta ilçe - köy okulları arasında köy okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“ Mondros Ateşkes Antlaşması ile ilgili olguları açıklayabilme. “ hedefinde yer alan ” İngilizlerin; Antep, Urfa, Maraş ve Musul' u işgal ettiğini seçip işaretleme “hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,23 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,40 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,42 ve her üç okulunda başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,73 il- köy okulları arasında 2,11 ilçe- köy okulları arasında 0,22 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il - köy okulları arasında köy okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“Mondros Ateşkes Antlaşması ile ilgili olguları açıklayabilme.” hedefinde yer alan ” Fransızların; Adana ve çevresini işgal ettiğini seçip işaretleme “hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,47 başarı düzeyi geçer; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,40 başarı düzeyi zayıf; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,33 başarı düzeyi zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0,66 il- köy okulları arasında 1,60 ilçe- köy okulları arasında 0,80 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef- davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“ Mondros Ateşkes Antlaşması ile ilgili olguları açıklayabilme. “ hedefinde yer alan ” İtalyanların; Antalya, Konya ve çevresini işgal ettiğini seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,40 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,37 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,36 ve üç okulunda başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0,29 il- köy okulları arasında

0,45 ilçe- köy okulları arasında 0,11 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef- davranışla ilgili anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Yine “ Mondros Ateşkes Antlaşması ile ilgili olguları açıklayabilme. “ hedefinde yer alan “ Anadolu'nun işgali sonrası Türk milletinin Kuvayı Milliye adı verilen birlikler kurduğunu seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,74 başarı düzeyi iyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,60 başarı düzeyi orta köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,64 başarı düzeyi orta olarak bulunmuştur. Erişim düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,40 il- köy okulları arasında 1,14 ilçe- köy okulları arasında 0,45 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef- davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“ Kurtuluş Savaşı ile ilgili temel olgular bilgisi. “hedefinde yer alan “ Atatürk'ün Samsun'a çıkmasıyla Kurtuluş Mücadelesinin başladığını seçip işaretleme “hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,84 başarı düzeyi pekiyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,63 başarı düzeyi orta köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,85 başarı düzeyi pekiyi olarak bulunmuştur. Erişim düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 2,27 il- köy okulları arasında 0,15 ilçe- köy okulları arasında 3,26 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta ilçe - köy okulları arasında köy okulu lehine ve il- ilçe okulları arasında da il lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“ Kurtuluş Savaşı ile ilgili temel olgular bilgisi.” hedefinde yer alan “Amasya Genelgesi'nde alınan kararların amacının neler olduğunu seçip işaretleme “hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,50 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,60 başarı düzeyi orta, köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,48 il ve köy okullarının başarı düzeyleri geçer olarak bulunmuştur. Erişim düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0,84 il- köy okulları arasında 0,32 ilçe- köy okulları arasında 1,30 olarak

bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef- davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“ Kurtuluş Savaşı ile ilgili temel olgular bilgisi.” hedefinde yer alan “Erzurum Kongresinde alınan kararların neler olduğunu seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,65 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,67 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,58 ve her üç okul türünün başarı düzeyleri orta olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0,20 il- köy okulları arasında 0,77 ilçe- köy okulları arasında 0,99 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef- davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Yine “ Kurtuluş Savaşı ile ilgili temel olgular bilgisi.” hedefinde yer alan “Sevr Antlaşması'nın amacının Türk vatanını parçalamak olduğu bu yüzden Türk ulusu tarafından olumlu karşılanmadığını seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,47 başarı düzeyi geçer il ve köy okullarındaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdeleri 0,33 başarı düzeyleri zayıf olarak tespit edilmiştir. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,34 il- köy okulları arasında 0 ilçe- köy okulları arasında 0,60 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef- davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“ Kurtuluş Savaşı ile ilgili temel olguları açıklayabilme.” hedefinde yer alan “ Misak-ı Milli’ de alınan kararlarla Kurtuluş Savaşı'nın amaçlarının belirlendiğini seçip işaretleme “hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,30 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,26 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,18 ve her üç okulunda başarı düzeyleri zayıf olarak tespit edilmiştir. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0,41 il- köy okulları arasında 0,67 ilçe- köy okulları arasında 1,12 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef- davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“ Kurtuluş Savaşı ile ilgili temel olguları açıklayabilme.” hedefinde yer alan “ TBMM' nin açılmasıyla ülkeyi yönetme yetkisinin millete geçtiğini seçip işaretleme “hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,26 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,40 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,24 ve her üç okulunda başarı düzeyleri zayıf olarak tespit edilmiştir. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,40 il- köy okulları arasında 0,25 ilçe- köy okulları arasında 2,00 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta ilçe- köy okulları arasında ilçe okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“ Savaş dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme “ hedefinde yer alan “Ermenilerle yapılan Gümrü Antlaşması' nın yeni Türk devletinin ilk antlaşması olduğunu seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,23 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,40 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,55 köy okulunda başarı düzeyi orta il ve ilçe okullarında ise zayıf olarak tespit edilmiştir. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,73 il -köy okulları arasında 3,53 ilçe -köy okulları arasında 1,63 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- köy okulları arasında köy okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“ Savaş dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme “ hedefinde yer alan “Güney cephesinde Antep' e düşmana karşı kahramanca direnişinden dolayı “Gazi” unvanının verildiğini seçip işaretleme “hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki ve ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,67 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,64 ve üç okul türünün de başarı düzeyleri orta olarak tespit edilmiştir. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,73 il -köy okulları ve ilçe -köy okulları arasında 0,34 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“ Savaş dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme “ hedefinde yer alan “Doğu cephesinde Ermenilerle savaşıldığını seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe

ulaşma yüzdesi 0,65 ilçe ve köy okullarındaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdeleri 0,58 ve üç okul türünün de başarı düzeyleri orta olarak tespit edilmiştir. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0,67 il -köy okulları arasında 0,77 ve ilçe -köy okulları arasında 0 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“ Savaş dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme “ hedefinde yer alan “Güney cephesinde Fransızlarla savaşıldığını seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki ve ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,35 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,39 ve üç okul türünün de başarı düzeyleri zayıf olarak tespit edilmiştir. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0 il - köy okulları ve ilçe -köy okulları arasında 0,44 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“ Savaş dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme “ hedefinde yer alan “Batı cephesinde Yunanlarla savaşıldığını seçip işaretleme “hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,67 başarı düzeyi orta; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,51 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,48 ilçe ve köy okullarının başarı düzeyleri geçer olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,53 il- köy okulları arasında 2,06 ilçe- köy okulları arasında 0,32 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il - köy okulları arasında il okulu lehine ilçe anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“ Savaş dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme “ hedefinde yer alan “1.İnönü Muharebesinin, Türk ordusunun batı cephesinde kazandığı ilk zafer olduğunu seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,37 başarı düzeyi zayıf, ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,65 başarı düzeyi orta köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,42 başarı düzeyi zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 2,71 il- köy okulları arasında 0,55 ilçe- köy okulları arasında 2,52 olarak

bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- ilçe okulları ve ilçe- köy okulları arasında ilçe okulu lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

“ Savaş dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme “ hedefinde yer alan 1.İnönü Muharebesi'nin kazanılmasından sonra Londra Konferansı'nın yapıldığını seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,47 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,44 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,48 ilçe okulunda başarı düzeyi zayıf, il ve köy okullarında başarı düzeyleri geçer olarak tespit edilmiştir. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0,28 il -köy okulları arasında 0,11 ve ilçe -köy okulları arasında 0,43 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“ Savaş dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme “ hedefinde yer alan “ Moskova Antlaşması ile Sovyetler Birliği'nin,yeni Türk devletini tanıdığını seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,60 başarı düzeyi orta; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,42 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,33 ilçe ve köy okullarının başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,70 il -köy okulları arasında 3,09 ve ilçe -köy okulları arasında 1,03 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il - köy okulları arasında il okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“ Savaş dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme “ hedefinde yer alan “ 1.İnönü,2.İnönü,Sakarya ve Başkumandanlık Meydan Muharebelerinin kronolojik sıralamasını doğru olarak seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,51 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,49 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,45 ve üç okul türünün de başarı düzeyleri geçer olarak tespit edilmiştir. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0,19 il -köy okulları arasında 0,65 ilçe -köy

okulları arasında 0,43 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“ Savaş dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme “ hedefinde yer alan “Kars Antlaşması ile doğu sınırımızın kesin olarak çizildiğini seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,40 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,37 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,36 ve üç okul türünün de başarı düzeyleri zayıf olarak tespit edilmiştir. Erişim düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0,29 il -köy okulları arasında 0,45 ilçe -köy okulları arasında 0,11 olarak bulunmuştur. Üç okul türünde bu hedef davranışla ilgili anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“ Savaş dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme “ hedefinde yer alan “Ankara Antlaşması ile Fransa’ nın yeni Türk devletini resmen tanıdığını seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,26 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,40 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,24 ve üç okul türünün de başarı düzeyleri zayıf olarak tespit edilmiştir. Erişim düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,40 il- köy okulları arasında 0,25 ilçe- köy okulları arasında 2,00 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta ilçe- köy okulları arasında ilçe okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“ Barış dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme.” hedefinde yer alan “Mudanya Ateşkes Antlaşması ile İstanbul, Boğazlar ve Doğu Trakya’ nın savaş yapılmadan kurtarıldığını seçip işaretleme ” hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,47 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,65 ve başarı düzeyi orta; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,45 il ve köy okullarının başarı düzeyleri geçer olarak tespit edilmiştir. Erişim düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,71 il- köy okulları arasında 0,22 ilçe- köy okulları arasında 2,18 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta ilçe- köy okulları arasında ilçe okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“ Barış dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme.” hedefinde yer alan “ Lozan Barış Antlaşması'nın maddelerini seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,35 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,33 il ve ilçe okullarının başarı düzeyleri zayıf; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,48 köy okulunun başarı düzeyi geçer olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0,20 il- köy okulları arasında 0,41 ilçe- köy okulları arasında 1,63 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta üç okul türünde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

“ Barış dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme.” hedefinde yer alan “Lozan Barışı ile Türk milletinin bağımsızlığını kazandığını seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,65 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,42 başarı düzeyi zayıf; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,55 il ve köy okulunun başarı düzeyleri ise orta olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 2,20 il- köy okulları arasında 1,09 ilçe- köy okulları arasında 1,41 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- ilçe okulları arasında il okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

3)Cumhuriyet Nasıl Kavuştuk Ünitesi 2. Bölümüne Ait Hedef-Davranışlar

Bu bölümde, Cumhuriyet Nasıl Kavuştuk ünitesi 2. Bölümün ait hedef davranışların erişim düzeylerinin üç farklı okul türünde anlamlı farklılıklar oluşturup oluşturmadığı irdelenecektir.

Tablo 13. Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk ünitesi 2. Bölümü hedef davranışlarının il- ilçe bazında karşılaştırılması.

Soru/h.d	İlçe %	İl %	z istatistiği
1/ 2.3	0,42	0,35	0,66
2/ 2.2	0,53	0,39	1,31
3/ 2.4	0,6	0,84	-2,57*
4/ 1.1	0,48	0,53	-0,46
5/ 1.2	0,34	0,37	-0,29
6/ 2.5	0,51	0,53	-0,18
7/ 1.3	0,72	0,93	-2,66*
8/ 2.6	0,79	0,91	-1,58
9/ 1.4	0,3	0,35	-0,49
10/ 2.7	0,56	0,72	-1,56
11/ 1.5	0,7	0,7	0
12/ 2.1	0,55	0,47	0,74
13/ 3.1	0,72	0,72	0
14/ 3.2	0,79	0,81	-0,23
15/ 3.3	0,51	0,3	2,03*
16/ 3.4	0,51	0,77	-2,61*
17/ 3.5	0,21	0,4	-1,95
18/ 5.1	0,84	0,98	-2,34*
19/ 5.2	0,6	0,6	0
20/ 5.3	0,4	0,6	-1,89
21/ 5.4	0,53	0,72	-1,85
22/ 5.5	0,44	0,26	1,78
23/ 5.6	0,26	0,26	0
24/ 4.1	0,23	0,35	-1,23
25/ 6.1	0,91	0,98	-1,44
26/ 6.2	0,77	0,81	-0,45
27/ 6.3	0,49	0,14	3,77*
28/ 6.4	0,49	0,33	1,52
29/ 6.5	0,37	0,33	0,38
30/ 7.1	0,81	0,95	-2,05*
31/ 7.2	0,67	0,91	-2,86*
32/ 6.6	0,53	0,42	1,02
33/ 6.7	0,53	0,44	0,83
ort	0,55	0,58	-0,28

*:p<0.05

3a) Tablo 13' de İl- ilçe okulları arasında Cumhuriyet Nasıl Kavuştuk ünitesi 2. Bölümüne ait 8 hedef-davranışın erişim düzeyleri arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir($p<0.05$). Bunların altısı il okulu , iki tanesi ilçe okulu lehinedir.

Tablo 14. Cumhuriyet Nasıl Kavuştuk ünitesi 2. Bölümü hedef davranışlarının il- köy bazında karşılaştırılması.

Soru/ h.d.	il %	köy %	z istatistiği
1/ 2.3	0,35	0,3	0,58
2/ 2.2	0,39	0,33	0,68
3/ 2.4	0,84	0,81	2,61*
4/ 1.1	0,53	0,48	0,53
5/ 1.2	0,37	0,15	3,26*
6/ 2.5	0,53	0,49	0,43
7/ 1.3	0,93	0,55	4,31*
8/ 2.6	0,91	0,49	4,72*
9/ 1.4	0,35	0,28	0,83
10/ 2.7	0,72	0,58	1,54
11/ 1.5	0,7	0,49	2,28*
12/ 2.1	0,47	0,22	3,21*
13/ 3.1	0,72	0,67	0,57
14/ 3.2	0,81	0,49	3,53*
15/ 3.3	0,3	0,19	1,50
16/ 3.4	0,77	0,63	1,58
17/ 3.5	0,4	0,24	2,00*
18/ 5.1	0,98	0,72	3,31*
19/ 5.2	0,6	0,51	0,97
20/ 5.3	0,6	0,4	2,20*
21/ 5.4	0,72	0,51	2,29*
22/ 5.5	0,26	0,3	-0,47
23/ 5.6	0,26	0,15	1,65
24/ 4.1	0,35	0,3	0,58
25/ 6.1	0,98	0,9	1,51
26/ 6.2	0,81	0,7	1,31
27/ 6.3	0,14	0,06	1,81
28/ 6.4	0,33	0,33	0
29/ 6.5	0,33	0,3	0,35
30/ 7.1	0,95	0,81	2,02*
31/ 7.2	0,91	0,51	4,50*
32/ 6.6	0,42	0,4	0,21
33/ 6.7	0,44	0,52	-0,86
ort.	0,58	0,44	1,52

*: $p<0.05$

3b) Tablo 14' te görüldüğü gibi il- köy okulları arasında Cumhuriyet Nasıl Kavuştuk ünitesi 2. Bölümüne ait 13 hedef- davranışın erişti düzeyleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir($p<0.05$). Anlamlı farklılıkların tümü il okulu lehinedir.

Tablo 15. Cumhuriyet Nasıl Kavuştuk ünitesi 2. Bölümü hedef davranışlarının ilçe- köy bazında karşılaştırılması.

Soru/ h.d.	ilçe %	köy %	z istatistiği
1/ 2.3	0,42	0,3	1,40
2/ 2.2	0,53	0,33	2,28*
3/ 2.4	0,6	0,61	-0,11
4/ 1.1	0,48	0,48	0
5/ 1.2	0,34	0,15	2,82*
6/ 2.5	0,51	0,49	0,21
7/ 1.3	0,72	0,55	1,88
8/ 2.6	0,79	0,49	3,30*
9/ 1.4	0,3	0,28	0,24
10/ 2.7	0,56	0,58	-0,21
11/ 1.5	0,7	0,49	2,28*
12/ 2.1	0,55	0,22	4,24*
13/ 3.1	0,72	0,67	0,57
14/ 3.2	0,79	0,49	3,30*
15/ 3.3	0,51	0,19	4,32*
16/ 3.4	0,51	0,63	-1,33
17/ 3.5	0,21	0,24	-0,38
18/ 5.1	0,84	0,72	1,47
19/ 5.2	0,6	0,51	0,97
20/ 5.3	0,4	0,4	0
21/ 5.4	0,53	0,51	0,21
22/ 5.5	0,44	0,3	1,63
23/ 5.6	0,26	0,15	1,65
24/ 4.1	0,23	0,3	-0,83
25/ 6.1	0,91	0,9	0,18
26/ 6.2	0,77	0,7	0,83
27/ 6.3	0,49	0,06	9,12*
28/ 6.4	0,49	0,33	1,82
29/ 6.5	0,37	0,3	0,82
30/ 7.1	0,81	0,81	0
31/ 7.2	0,67	0,51	1,73
32/ 6.6	0,53	0,4	1,42
33/ 6.7	0,53	0,52	0,10
ort.	0,55	0,44	1,19

*: $p<0.05$

3c) Tablo 15' de görüldüğü üzere ilçe- köy okulları arasında Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk ünitesi 2. bölümüne ait 8 hedef- davranışın arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bu farklılıkların tümü ilçe okulu lehinedir.

Her hedef-davranışın üç farklı okul türü için hedefe ulaşma yüzdeleri ve aralarındaki anlamlılık dereceleri ise şöyledir:

“Türk inkılabıyla ilgili sınıflamalar bilgisi” hedefinde yer alan “Siyasal alandaki inkılapların; saltanatın kaldırılması,cumhuriyetin ilanı, halifeliğin kaldırılması olduğunu seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,35 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,42 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,30 ve her üç okulun başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 0,67 il - köy okulları arasında 0,59 ve ilçe - köy okulları arasında 1,40 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışla ilgili üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“Türk inkılabıyla ilgili sınıflamalar bilgisi” hedefinde yer alan “Hukuk alanındaki inkılapların;anayasanın kabulü,Türk medeni kanunu ve ceza kanununun çıkarılması olduğunu seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,40 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,53 başarı düzeyi geçer köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,33 il ve köy okullarının başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 1,32 il - köy okulları arasında 0,69 ve ilçe - köy okulları arasında 2,28 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta ilçe - köy okulları arasında ilçe okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“Türk inkılabıyla ilgili sınıflamalar bilgisi” hedefinde yer alan” Eğitim alanındaki inkılapların;milli eğitim,öğretim birliğinin sağlanması, öğretimin yaygınlaştırılması ve yeni Türk harflerinin kabulü olduğunu seçip işaretleme”

hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,84 başarı düzeyi iyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,60 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,62 ilçe ve köy okullarının başarı düzeyleri orta olarak bulunmuştur. Erişim düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 2,57 il- köy okulları arasında 2,61 ilçe- köy okulları arasında 0,11 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il - köy okulları arasında il okulu lehine ve il- ilçe okulları arasında yine il okulu lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

“Türk inkılabıyla ilgili sınıflamalar bilgisi” hedefinde yer alan ” Toplumsal alandaki inkılapların; kıyafette değişiklik, takvim saat ve ölçülerde değişiklik, soyadı kanunu ve Türk kadınına verilen haklar olduğunu seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,53 ilçe okulundaki ve köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,49 il, ilçe ve köy okullarının başarı düzeyleri geçer olarak bulunmuştur. Erişim düzeyleri açısından z testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0,46 il- köy okulları arasında 0,54 ilçe- köy okulları arasında 0 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“Türk inkılabıyla ilgili sınıflamalar bilgisi” hedefinde yer alan ” Ekonomik alandaki inkılapların; milli ekonominin kurulması, tarım, sanayi, ticaret ve bayındırlık alanındaki gelişmeler olduğunu seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,37 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,35 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,15 ve her üç okulun başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişim düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 0,29 il - köy okulları arasında 3,26 ve ilçe - köy okulları arasında 2,82 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il - köy okulları arasında il okulu lehine, ilçe- köy okulları arasında ilçe okulu lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

“Türk inkılabı ile ilgili temel olguları açıklayabilme.” hedefinde yer alan “Türk inkılabının çağdaşlaşma amacıyla yapıldığını seçip işaretleme “ hedef

davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,54 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,51 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,49 ve her üç okulun başarı düzeyleri geçer olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 0,19 il - köy okulları arasında 0,43 ve ilçe - köy okulları arasında 0,22 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

"Türk inkılabı ile ilgili temel olguları açıklayabilme " hedefinde yer alan " 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyetin ilan edildiğini seçip işaretleme " hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,93 başarı düzeyi pekiyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,72 başarı düzeyi iyi; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,55 başarı düzeyi orta olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 2,67 il - köy okulları arasında 4,31 ve ilçe - köy okulları arasında 1,86 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- köy okulları arasında ve il-ilçe okulları arasında il okulu lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

"Türk inkılabı ile ilgili temel olguları açıklayabilme "hedefinde yer alan "Saltanatın kaldırılmasıyla devlet yönetiminde milletin söz sahibi olmasının amaçlandığını seçip işaretleme " hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,91 başarı düzeyi pekiyi;ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,79 başarı düzeyi iyi; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,49 başarı düzeyi geçer olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 1,59 il - köy okulları arasında 4,72 ve ilçe - köy okulları arasında 3,30 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- köy okulları arasında il okulu lehine, ilçe - köy okulları arasında da ilçe okulu lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

"Türk inkılabı ile ilgili temel olguları açıklayabilme " hedefinde yer alan "Halifeliğin kaldırılmasının Atatürk ilkelerinden laiklik ilkesi ile yakından ilgili olduğunu seçip işaretleme " hedef davranışının yüzdelik ortalamaları

alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,35 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,30 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,27 ve her üç okulun başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 0,50 il - köy okulları arasında 0,84 ve ilçe - köy okulları arasında 0,24 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

“Türk inkılabı ile ilgili temel olguları açıklayabilme “ hedefinde yer alan “Eğitim öğretimin birleştirilmesiyle,eğitim sisteminin çağdaşlaşmasının amaçlandığını seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,72 başarı düzeyi pekiyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,56 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,58 ilçe ve köy okullarının başarı düzeyleri orta olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 1,57 il - köy okulları arasında 1,55 ve ilçe - köy okulları arasında 0,21 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

“Türk inkılabı ile ilgili temel olguları açıklayabilme “ hedefinde yer alan “Bir toplumun dili, inançları,düşünce hayatı,hukuk anlayışı,gelenekleri ve ekonomisinin o toplumun kültürünü oluşturduğunu seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il ve ilçe okullarındaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdeleri 0,70 başarı düzeyleri iyi; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,49 başarı düzeyi geçer olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 0 il - köy okulları ve arasında ilçe - köy okulları arasında 2,28 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- köy okulları arasında il okulu lehine, ilçe - köy okulları arasında da ilçe okulu lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

“Türk inkılabı ile ilgili temel olguları açıklayabilme “ hedefinde yer alan “Medeni kanunun kabulü ile toplumsal ve ekonomik alanda kadın- erkek eşitliğinin sağlandığını seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdeleri 0,47

başarı düzeyi geçer;ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdeleri 0,56 başarı düzeyi orta;köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,21 başarı düzeyi zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 0,74 il - köy okulları 3,21 ilçe - köy okulları arasında 4,24 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- köy okulları arasında il okulu lehine, ilçe - köy okulları arasında da ilçe okulu lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

" Atatürkçü düşünce sistemiyle ilgili temel ilkeler bilgisi " hedefinde yer alan " Atatürk' ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti' nin tam bağımsız ve ulusal egemenliğe bağlı çağdaş bir devlet olduğunu seçip işaretleme " hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında il ve ilçe okullarındaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdeleri 0,72 başarı düzeyleri iyi; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,67 başarı düzeyi orta olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 0 il - köy okulları ve ilçe - köy okulları arasında 0,58 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

" Atatürkçü düşünce sistemiyle ilgili temel ilkeler bilgisi " hedefinde yer alan " Atatürkçülüğün; akla ve bilime, vicdan hürriyetine, milli birlik ve bütünlüğe dayalı bir düşünce sistemi olduğunu seçip işaretleme " hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdeleri 0,81,ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdeleri 0,79 il ve ilçe okullarının başarı düzeyleri iyi; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,48 başarı düzeyi geçer olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 0,23, il - köy okulları arasında 3,53 ve ilçe - köy okulları arasında 3,30 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- köy okulları arasında il okulu lehine, ilçe - köy okulları arasında da ilçe okulu lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

" Atatürkçü düşünce sistemiyle ilgili temel ilkeler bilgisi " hedefinde yer alan " Atatürkçü düşüncede milli güç unsurlarının "siyasi güç, ekonomik güç, askeri güç ve sosyokültürel güç" olduğunu seçip işaretleme" hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma

yüzdeleri 0,30 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdeleri 0,51 başarı düzeyleri orta; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,18 il ve ilçe okullarının başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 2,03 il - köy okulları arasında 1,50 ve ilçe - köy okulları arasında 4,32 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- ilçe okulları arasında ilçe okulu lehine, ilçe - köy okulları arasında yine ilçe okulu lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

“ Atatürkçü düşünce sistemiyle ilgili temel ilkeler bilgisi “ hedefinde yer alan “Yurtta sulh, dünyada sulh” sözünün Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı esaslardan barışçılık ile ilgili olduğunu seçip işaretleme hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,77 başarı düzeyi iyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,51 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,64 ilçe ve köy okullarının başarı düzeyleri orta olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 2,61 il - köy okulları arasında 1,59 ve ilçe - köy okulları arasında 1,34 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- ilçe okulları arasında il okulu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

“ Atatürkçü düşünce sistemiyle ilgili temel ilkeler bilgisi “ hedefinde yer alan “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir” sözünün Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı esaslardan akılcılık ile ilgili olduğunu seçip işaretleme hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,40 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,21 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,24 ve her üç okulun başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 1,96 il - köy okulları arasında 2,00 ve ilçe - köy okulları arasında 0,38 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- köy okulları arasında il okulu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

“ Atatürk ilkeleri ile ilgili temel olgular bilgisi “ hedefinde yer alan Atatürk ilkelerinin “ Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Laiklik, İnkılapçılık ” olduğunu seçip işaretleme hedef davranışının yüzdelik ortalamaları

alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,98 başarı düzeyi pekiyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,84 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,73 ilçe ve köy okullarının başarı düzeyleri iyi olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 2,34 il - köy okulları arasında 3,31 ve ilçe - köy okulları arasında 1,48 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- ilçe ve il- köy okulları arasında il okulu lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

“ Atatürk ilkeleri ile ilgili temel olguları açıklayabilme” hedefinde yer alan “Cumhuriyetçilik ilkesinin devletin yönetim biçimi ile alakalı olduğunu seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında il ve ilçe okullarındaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,60 başarı düzeyleri orta; köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,52 başarı düzeyi orta olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 0 il - köy okulları ve ilçe - köy okulları arasında 0,97 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

“ Atatürk ilkeleri ile ilgili temel olguları açıklayabilme” hedefinde yer alan “Ne mutlu Türküm diyene” sözünün Milliyetçilik ilkesiyle alakalı olduğunu seçip işaretleme hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,60 başarı düzeyleri orta; ilçe ve köy okullarındaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,40 başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 1,89 il- köy okulları arasında 2,20 ve ilçe - köy okulları arasında 0 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- köy okulları arasında il okulu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

“ Atatürk ilkeleri ile ilgili temel olguları açıklayabilme” hedefinde yer alan “ Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasının Laiklik ilkesiyle alakalı olduğunu seçip işaretleme ” hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,72 başarı düzeyi pekiyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,53 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,52 ilçe ve köy okullarının başarı düzeyleri geçer olarak

bulunmuştur. Erişî düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 1,86 il - köy okulları arasında 2,29 ve ilçe - köy okulları arasında 0,22 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- köy okulları arasında il okulu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

“ Atatürk ilkeleri ile ilgili temel olguları açıklayabilme” hedefinde yer alan “İnkılapçılık ilkesinin çağdaşlaşmayla alakalı olduğunu seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,26 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,44 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,30 ve her üç okulun başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişî düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 1,78 il - köy okulları arasında 0,47 ve ilçe - köy okulları arasında 1,64 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışla ilgili üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Atatürk ilkeleri ile ilgili temel olguları açıklayabilme” hedefinde yer alan Halkçılık ilkesinin Cumhuriyetçilik ve Milliyetçilik ilkeleriyle sıkı bir ilişki içinde bulunduğunu seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,26 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,26 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,15 ve her üç okulun başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişî düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 0 il - köy okulları arasında 1,65 ve ilçe - köy okulları arasında 1,65 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışla ilgili üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Atatürk ilkeleri ile ilgili temel olguları açıklayabilme” hedefinde yer alan “Devletçilik ilkesinin ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınmayla alakalı olduğunu seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,35 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,23 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,30 ve her üç okulun başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişî düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 1,24 il - köy okulları

arasında 0,59 ve ilçe - köy okulları arasında 0,83 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışla ilgili üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“Atatürk' ün hayatı ile ilgili temel tarihi olgular bilgisi “ hedefinde yer alan “ Atatürk'ün 1881 yılında Selanik'te doğduğunu seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,98 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,91 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,90 ve her üç okulun başarı düzeyleri pekiyi olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 1,44 il - köy okulları arasında 1,52 ve ilçe - köy okulları arasında 0,18 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışla ilgili üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“Atatürk' ün hayatı ile ilgili temel tarihi olgular bilgisi “hedefinde yer alan “ Atatürk' ün annesinin Zübeyde Hanım, babasının Ali Rıza Efendi olduğunu seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,81 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,77 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,70 ve her üç okulun başarı düzeyleri iyi olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z -testi sonuçları il -ilçe okulları arasında 0,46 il - köy okulları arasında 1,32 ve ilçe -köy okulları arasında 0,83 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışla ilgili üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“Atatürk' ün hayatı ile ilgili temel tarihi olgular bilgisi “hedefinde yer alan “ Selanik Askeri Rüştıyesi'nde matematik öğretmeni tarafından “Kemal” isminin verildiğini seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdelerik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,14 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,49 başarı düzeyi geçer köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,06 il ve köy okulları başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z -testi sonuçları il -ilçe okulları arasında 3,77 il - köy okulları arasında 1,81 ve ilçe- köy okulları arasında 9,12 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- ilçe okulları ve ilçe- köy okulları arasında ilçe okulu lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

“Atatürk’ ün hayatı ile ilgili temel tarihi olgular bilgisi “hedefinde yer alan “Atatürk’ ün ilk askeri başarısının Trablusgarp Savaşı olduğunu seçip işaretleme “ hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdeleri 0,49 başarı düzeyleri geçer; il ve köy okullarındaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdeleri 0,33 başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,53 il- köy okulları arasında 0 ve ilçe - köy okulları arasında 1,83 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

“Atatürk’ ün hayatı ile ilgili temel tarihi olgular bilgisi “hedefinde yer alan Atatürk’ ün eserlerinin; Türkiye Cumhuriyeti, Nutuk ve Vatandaş İçin Medeni Bilgiler olduğunu seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,33 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,37 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,30 ve her üç okulun başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il - ilçe okulları arasında 0,39 il - köy okulları arasında 0,35 ve ilçe - köy okulları arasında 0,82 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışla ilgili üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

“Atatürk’ ün hayatı ile ilgili temel tarihi olgular bilgisi “hedefinde yer alan Atatürk’ün 1938 yılında Dolmabahçe Sarayı’nda öldüğünü seçip işaretleme” hedef davranışının yüzdeler ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,95 başarı düzeyi pekiyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,81 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,82 ilçe ve köy okullarının başarı düzeyleri iyi olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 2,05 il- köy okulları arasında 2,02 ve ilçe- köy okulları arasında 0,15 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- ilçe okulları arasında ve il- köy okulları arasında il okulu lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

“Atatürk’ ün hayatı ile ilgili temel tarihi olgular bilgisi “ hedefinde yer alan “ Atatürk’ ün naaşının Etnoğrafya Müzesi’ nden Anıtkabir’ e taşındığını seçip

işaretleme " hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,91 başarı düzeyi pekiyi; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,67 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,52 ilçe ve köy okullarının başarı düzeyleri orta olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 2,86 il- köy okulları arasında 4,50 ve ilçe- köy okulları arasında 1,74 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışta il- ilçe okulları arasında ve il- köy okulları arasında il okulu lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

"Atatürk' ün kişiliği ve özellikleriyle ilgili sınıflamalar bilgisi "hedefinde yer alan Atatürk' ün " çok yönlülük, önder oluş, yöneticilik, öğreticilik, ileri görüşlülük, açık sözlülük, insan sevgisi, birleştirme ve bütünleştirme, vatan ve millet sevgisi " özellikleri olduğunu seçip işaretleme hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,42 ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,53 başarı düzeyi geçer köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,40 il ve köy okullarının başarı düzeyleri zayıf olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 1,03 il- köy okulları arasında 0,22 ve ilçe- köy okulları arasında 1,43 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışla ilgili üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

"Atatürk' ün kişiliği ve özellikleriyle ilgili sınıflamalar bilgisi "hedefinde yer alan Çanakkale Savaşı sırasında düşman donanmasının Gelibolu Yarımadası' na nereden çıkarma yapılacağını önceden tahmin etmesinin "ileri görüşlülüğü" ile ilgili olduğunu seçip işaretleme , hedef davranışının yüzdelik ortalamaları alındığında il okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,44 başarı düzeyi zayıf; ilçe okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,53 köy okulundaki öğrencilerin hedefe ulaşma yüzdesi 0,52 ilçe ve köy okullarının başarı düzeyleri geçer olarak bulunmuştur. Erişi düzeyleri açısından z - testi sonuçları il- ilçe okulları arasında 0,84 il- köy okulları arasında 0,86 ve ilçe- köy okulları arasında 0,11 olarak bulunmuştur. Bu hedef davranışla ilgili üç okul türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4) Öğrencilerin Okul Dışı Yardım Görme Durumları

Bu bölümde üç farklı sosyo- kültürel düzey okulunun, okul dışı yardım görme durumlarıyla ilgili anket sorularına ait frekans ve yüzdeleri tablolar halinde verilerek karşılaştırılmıştır. Anket soruları ayrıca ekler bölümünde sunulmuştur.

Tablo 16. Öğrencilerin babalarının öğrenim durumlarıyla ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları.

1. Madde: Babanızın öğrenim durumu nedir?

	1 Okula Girmemiş		2 İlkokul Mezunu		3 Ortaokul Mezunu		4 Lise Mezunu		5 Üniversite Mezunu		6 Yük. Lis. Mezunu		
1. MADDE	Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Ar. Ort.
İL	0	0	2	7	5	12	15	35	20	46	1	2	4,3
İLÇE	1	2	14	32	9	21	10	23	9	20	0	0	3,3
KÖY	0	0	22	66	7	21	4	12	0	0	0	0	2,5

16 no' lu tabloda, öğrencilerin babalarının öğrenim durumları ile ilgili anket sorusuna verilen cevapların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları verilmiştir. Üst sosyo- kültürel düzey okulunu temsil etmekte olan il okulu öğrencilerinin babalarının % 46' sının üniversite mezunu olduğu, diğer iki sosyo- kültürel düzey okulundaki öğrenci babalarının çoğunluğunun ilkokul mezunu oldukları, aritmetik ortalamalara bakıldığında da il okulunun 4,3 ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 17. Öğrencilerin annelerinin öğrenim durumlarıyla ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları.

2. Madde: Annenizin öğrenim durumu nedir?

	1 Okula Girmemiş		2 İlkokul Mezunu		3 Ortaokul Mezunu		4 Lise Mezunu		5 Üniversite Mezunu		6 Yük. Lis. Mezunu		
2. MADDE	Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Arit.Ort
İL	0	0	11	26	7	16	14	33	10	23	1	2	3,6
İLÇE	1	2	29	67	4	9	3	7	6	14	0	0	2,6
KÖY	2	6	26	78	5	15	0	0	0	0	0	0	2,1

Tablo 17' de, öğrencilerin annelerinin öğrenim durumları ile ilgili anket sorusuna verilen cevapların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları yer almaktadır. Üst sosyo- kültürel düzey okulunu temsil etmekte olan il okulu öğrencilerinin annelerinin % 23' ünün üniversite mezunu olduğu, diğer iki sosyo- kültürel düzey okulundaki öğrenci annelerinin çoğunluğunun, ilkokul mezunu oldukları, aritmetik ortalamalara bakıldığında da il okulunun 3,6 ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 18. Öğrencilerin abla/ ağabeylerinin öğrenim durumlarıyla ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları.

3. Madde: Abla ya da ağabeyinizin öğrenim durumu nedir?

	1 Okula Gitmemiş		2 İlkokul Mezunu		3 Ortaokul Mezunu		4 Lise Mezunu		5 Üniversite Mezunu		6 Yük. Lis. Mezunu		0 Abla/Ağabeyi Olmayanlar		
3.MADDE	Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Arit.Ort.
İL	0	0	1	2	3	7	10	23	14	32	3	7	12	28	3,2
İLÇE	0	0	3	7	12	28	4	9	0	0	0	0	24	55	1,3
KÖY	1	3	13	39	5	15	8	24	0	0	0	0	6	18	2,2

Tablo 18' de, öğrencilerin abla ya da ağabeylerinin öğrenim durumları ile ilgili anket sorusuna verilen cevapların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları yer almaktadır. Üst sosyo- kültürel düzey okulunu temsil etmekte olan il okulu öğrencilerinin abla ya da ağabeylerinin % 32' sinin üniversite mezunu olduğu, diğer iki sosyo- kültürel düzey okulunda hiçbir öğrencinin abla ya da ağabeyinin üniversite mezunu olmadığı, aritmetik ortalamalara bakıldığında il okulunun 3,2 ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 19. Öğrencilerin babalarının mesleki durumlarıyla ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları.

Madde 4: Babanızın mesleği nedir?

[illegible]

19 no' lu tabloda öğrencilerin babalarının mesleki durumları ile ilgili anket sorusuna verilen cevapların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları verilmiştir. Alt sosyo- kültürel düzeyi temsil eden köy okulundaki öğrencilerin babalarının tamamının çiftçi olduğu, üst sosyo- kültürel düzeyi temsil eden il okulunda öğrencilerin babalarının % 69' unun memur, orta sosyo- kültürel düzeyi temsil eden ilçe okulunda öğrenci babalarının % 42' sinin işçi olduğu, aritmetik ortalamalara bakıldığında da il okulunun 3,6 ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu tablo 19' da görülmektedir.

Tablo 20. Öğrencilerin annelerinin mesleki durumlarıyla ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları.

Madde 5: Annenizin mesleği nedir?

	1 Ev Hanımı		2 İşçi		3 Memur		4 Diğer		
5. MADDE	Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Arit.Ort.
İL	17	39	3	7	18	41	5	12	2,3
İLÇE	36	83	0	0	7	16	0	0	1,3
KÖY	33	100	0	0	0	0	0	0	1

Tablo 20' de öğrencilerin annelerinin mesleki durumları ile ilgili anket sorusuna verilen cevapların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları verilmiştir. Alt sosyo- kültürel düzeyi temsil eden köy okulundaki öğrencilerin annelerinin tamamının, orta sosyo- kültürel düzeyi temsil eden ilçe okulunda öğrenci annelerinin % 83' ünün ev hanımı olduğu, üst sosyo- kültürel düzeyi temsil eden il okulunda öğrencilerin annelerinin % 41' inin memur olduğu anlaşılmaktadır. Aritmetik ortalamalara bakıldığında da il okulunun 2,3 ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 21. Öğrencilerin çevrelerinden, derslerine yönelik yardım alma durumlarıyla ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları.

Madde 6: Ailenizde ya da çevrenizde derslerinize yardımcı olan biri var mı?

	1 Hayır		2 Evet		
6. MADDE	Frekans %		Frekans %		Arit.Ort.
İL	6	14	37	85	1,9
İLÇE	13	31	30	69	1,7
KÖY	16	48	17	52	1,5

Tablo 21' de öğrencilerin okul dışı zamanlarında yardım alma durumlarıyla ilgili anket sorusuna verilen cevapların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları verilmiştir. Üst sosyo- kültürel düzeyi temsil eden il okulunda öğrencilerin % 85' inin okul dışında derslerine yardım alırken, orta sosyo- kültürel düzeyi temsil eden ilçe okulunda öğrencilerin % 69' u, alt sosyo- kültürel düzeyi temsil eden köy okulundaki öğrencilerin ise % 52' sinin okul dışında dersleriyle ilgili yardım aldıkları görülmektedir. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında il okulunun 1,9, ilçe okulunun 1,7, köy okulunun 1,5 ortalamalara sahip olduğu ve üst sosyo- kültürel düzeyi temsil eden il okulu öğrencilerinin aile ya da yakın çevrelerinden diğer iki okula göre daha fazla yardım aldıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 22. Öğrencilerin derslerine yardım eden kişilerin öğrenim durumlarıyla ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları.

7. Madde: Derslerinize yardım eden kişinin (anne, baba, abla, ağabey, akraba, komşu vb.) öğrenim durumu nedir?

	1 Hiç Götmemiş		2 İlkokul		3 Ortaokul		4 Lise		5 Üniversite		6 Yük. Lis.		
7. MADDE	Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Arit. Ort.
İL	0	0	1	2	2	7	9	21	20	46	5	12	4
İLÇE	0	0	2	5	13	30	6	14	11	25	0	0	2,8
KÖY	0	0	5	15	4	12	8	24	0	0	0	0	1,6

Tablo 22' de, öğrencilerin derslerine yardım eden kişilerin öğrenim durumları ile ilgili anket sorusuna verilen cevapların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları yer almaktadır. Üç farklı okulun en yüksek yüzdelerine bakıldığında, üst sosyo- kültürel düzey okulunu temsil etmekte olan il okulu öğrencilerinin % 46' sının üniversite mezunu, orta sosyo- kültürel düzeyi temsil eden ilçe okulunda öğrencilerin % 30' unun ortaokul mezunu, yine aynı okul öğrencilerinin % 25' inin de üniversite mezunu, alt sosyo- kültürel düzeyi temsil eden köy okulundaki öğrencilerin ise % 24' ünün lise mezunu kişilerden yardım aldıkları görülmektedir. İl okulu öğrencilerinin gerek yüzde olarak, gerekse en

yüksek eğitim seviyesindeki kişilerden yardım almaları bakımından diğer iki okul öğrencilerine göre daha avantajlı oldukları anlaşılmaktadır. Aritmetik ortalamalara bakıldığında da il okulunun 4 ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 23. Öğrencilerin derslerine hangi sıklıkta yardım edildiği ile ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları.

8. Madde: Derslerinize aileniz ya da yakınlarınız tarafından hangi sıklıkta yardım ediliyor?

	1 Yardım Edilmiyor		2 Ayda Bir Kez		3 Haftada Bir Kez		4 İki Günde Bir Kez		5 Her Gün		6 Günde 2-3 Kez		7 İşaretsiz		
8. MADDE	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Arit.Ort.
İL	0	0	2	5	7	16	12	28	14	32	3	7	5	12	3,7
İLÇE	6	14	4	9	6	14	5	12	10	23	9	21	3	7	3,6
KÖY	15	45	8	24	6	18	1	3	2	6	0	0	1	3	2

Tablo 23' de, öğrencilerin derslerine hangi sıklıkta yardım edildiği ile ilgili anket sorusuna verilen cevapların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları yer almaktadır. Üst sosyo- kültürel düzey okulunu temsil etmekte olan il okulu öğrencilerinin % 32' sine, orta sosyo- kültürel düzey okulunu temsil eden ilçe okulu öğrencilerinin % 23' üne her gün yardım edildiği anlaşılmaktadır. Aritmetik ortalamalarda üst ve orta sosyo- kültürel düzey okulları birbirlerine yakın ortalamalara ulaşmış; üst sosyo- kültürel düzey okulu 3,7 ile en yüksek ortalamayı elde etmiştir.

Tablo 24. Öğrencilerin derslerine yapılan yardımın günlük ortalama süresi ile ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları.

9. Madde: Derslerinize yapılan yardımın günlük ortalama süresi ne kadardır?

	1 15 dakika		2 15-30 dakika		3 30 dakika- 1 saat		4 1-2 saat		5 2-3 saat		6 İşaretsiz		
9. MADDE	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Arit.Ort.
İL	7	16	6	14	11	25	11	25	3	7	5	12	2,6
İLÇE	8	18	13	30	3	7	9	21	1	2	9	21	2
KÖY	10	30	5	15	2	6	0	0	0	0	16	48	0,8

Tablo 24' de, öğrencilerin derslerine yapılan yardımın günlük ortalaması ile ilgili anket sorusuna verilen cevapların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları yer almaktadır. Üst sosyo- kültürel düzey okulunu temsil etmekte olan il okulu öğrencilerinin % 25' inin günde 1-2 saat süreyle derslerine yardım aldıkları, orta sosyo- kültürel düzey okulunu temsil eden ilçe okulu öğrencilerinin % 30' unun 15-30 dakika süreyle derslerine yardım aldıkları görülmektedir. Aritmetik ortalamalarda da il okulu 2,6 ile en yüksek ortalamaya ulaşmıştır.

Tablo 25. Öğrencilere göre derslerine yapılan yardımın yararı ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları.

10. Madde:Aileniz tarafından derslerinize yapılan yardım size göre yararlı oluyor mu?

	1 Derslerine Yardım Edilmiyor		2 Hiç Yararlı Olmuyor		3 Bazen Yararlı Oluyor		4 Genellikle Yararlı Oluyor		5 Her Zaman Yararlı Oluyor		0 İşaretsiz		
10.MADDE	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Arit.Ort.
İL	3	7	0	0	8	18	11	25	19	44	2	5	3,9
İLÇE	4	9	1	2	14	32	12	28	9	21	3	7	3,3
KÖY	15	45	0	0	5	15	8	24	4	12	1	3	2,5

25 no' lu tabloda öğrencilere göre derslerine yapılan yardımın yararı ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları verilmiştir. Üç farklı okulun en yüksek yüzdelerine bakıldığında, üst sosyo- kültürel düzey okulunu temsil etmekte olan il okulu öğrencilerinin % 44' ünün derslerine yapılan yardımın her zaman yararlı olduğunu; orta sosyo- kültürel düzey okulunu temsil eden ilçe okulu öğrencilerinin % 32' sinin yapılan yardımın bazen yararlı olduğunu düşündükleri saptanmıştır. Alt sosyo- kültürel düzeyi temsil eden köy okulundaki öğrencilerin % 45' inin derslerine yardım edilmediği görülmektedir. Aritmetik ortalamalara bakıldığında il okulunun 3,9 ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 26. Öğrencilerin ilköğretim okulunu bitirdikten sonra hangi öğretim kurumuna devam etmek istedikleriyle ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları.

12. Madde: İlköğretim okulunu bitirdikten sonra hangi öğretim kurumuna devam etmek istiyorsunuz?

	1Okula Devam Etmeyeceğim		2 Çıkrılık Eğitimi		3 Meslek Lisesi		4 Genel Lise		5 Diğer		0 İşaretsiz		
12. MADDE	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Arit.Ort.
İL	1	2	1	2	11	25	16	37	14	32	0	0	4
İLÇE	1	2	1	2	15	35	11	25	15	35	0	0	3,9
KÖY	18	55	3	9	9	27	2	6	0	0	1	3	1,8

Tablo 26' da, öğrencilerin ilköğretim okulunu bitirdikten sonra hangi öğretim kurumuna devam etmek istedikleri ile ilgili anket sorusuna verilen cevapların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları yer almaktadır. Üst sosyo-kültürel düzeyi temsil eden il okulu öğrencilerinin % 37' si , orta sosyo- kültürel düzey okulunu temsil eden ilçe okulu öğrencilerinin % 25' i genel lise; ve yine üst sosyo- kültürel düzeyi temsil eden il okulu öğrencilerinin % 32' si , orta sosyo- kültürel düzey okulunu temsil eden ilçe okulu öğrencilerinin % 35' i diğer (süper lise, Anadolu lisesi, askeri lise) seçeneğini işaretlemişlerdir. Alt sosyo-kültürel düzeyi temsil eden köy okulundaki öğrencilerin % 55' inin ilköğretim okulundan mezun olduktan sonra okumaya devam etmeyecekleri görülmektedir.

Tablo 27. Öğrencilerin en çok ilgi duydukları dersler ile ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları.

13. Madde: Okuldaki derslerden en çok ilgi duyduklarınız hangileridir?

	1 Matematik- Fen Bilgisi		2 Beden Eğitimi- Müzik		3 İş Eğitimi- Resim		4 Türkçe- Sosyal		5 Ayırdetmiyorum		
13. MADDE	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Arit.Ort.
İL	12	28	4	9	1	2	14	32	12	28	3,2
İLÇE	13	30	0	0	2	5	4	9	24	55	3,6
KÖY	3	9	10	30	2	6	11	33	7	21	3,1

Tablo 27' de, öğrencilerin hangi derse daha fazla ilgi duydukları ile ilgili anket sorusuna verilen cevapların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları yer almaktadır. Orta sosyo- kültürel düzey okulunu temsil eden ilçe okulu

öğrencilerinin % 55' inin ayırdetmeksizin her derse ilgi duydukları; üst sosyo-kültürel düzeyi temsil eden il okulu öğrencilerinin % 32 ve alt sosyo- kültürel düzeyi temsil eden köy okulundaki öğrencilerin % 33 ile en çok Türkçe ve Sosyal Bilgiler dersine ilgi duydukları saptanmıştır. Aritmetik ortalamalara bakıldığında ilçe okulunun 3,6 ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 28. Öğrencilerin 4. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi notları ile ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları.

14. Madde: 4. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi notunuz (karnedeki not ortalaması) kaçtı?

	1		2		3		4		5		
14. MADDE	Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Frekans %		Arit.Ort.
İL	0	0	0	0	2	5	14	32	27	62	4,6
İLÇE	0	0	1	2	5	12	15	35	22	51	4,3
KÖY	0	0	0	0	7	21	14	52	12	36	4,1

28 no' lu tabloda öğrencilerin bir önceki öğretim yılındaki Sosyal Bilgiler dersi notlarıyla ilgili maddenin yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları verilmiştir. Üç farklı okulun en yüksek yüzdelere bakıldığında, üst sosyo-kültürel düzey okulunu temsil etmekte olan il okulu öğrencilerinin % 62' sinin, orta sosyo- kültürel düzeyi temsil eden ilçe okulunda öğrencilerin % 51' inin 4. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi ortalamasının 5 , alt sosyo- kültürel düzeyi temsil eden köy okulundaki öğrencilerin ise % 52' sinin 4. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi ortalamasının 4 olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalara bakıldığında il okulunun 4,6 ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu, ilçe okulunun 4,3 ve köy okulunun 4,1 ortalamaya ulaştığı görülmektedir.

Anket sonuçlarının geneline bakıldığında, üst sosyo- kültürel düzeyi temsil etmekte olan il okulu öğrencilerinin, orta sosyo- kültürel düzeyi temsil etmekte olan ilçe okulu öğrencilerine ve alt sosyo-kültürel düzeyi temsil etmekte olan köy okulu öğrencilerine göre; ailelerinin daha iyi bir eğitim seviyesinde olduğu, okul dışı zamanlarında ailelerinden ve yakın çevrelerinden

daha fazla yardım aldıkları, aldıkları yardımın süresinin daha fazla olduğu
söylenebilir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR-ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve getirilen önerilere yer verilmiştir.

1. Üç okul türünün hedef- davranışlara ulaşma düzeyleri ;
 - A. 1. testte (Vatan ve Millet ünitesi) üst sosyo- kültürel düzey okulunda %63, orta sosyo- kültürel düzey okulunda %62, alt sosyo- kültürel düzey okulunda % 58,
 - B. 2. testte (Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk ünitesi 1. Bölüm) üst sosyo- kültürel düzey okulunda % 53, orta sosyo- kültürel düzey okulunda %52, alt sosyo- kültürel düzey okulunda % 51,
 - C. 3. testte (Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk ünitesi 2. Bölüm) üst sosyo- kültürel düzey okulunda % 58, orta sosyo- kültürel düzey okulunda %55, alt sosyo- kültürel düzey okulunda % 44,
 - D. Üç testin ortalamaları üst sosyo- kültürel düzey okulunda % 58, orta sosyo- kültürel düzey okulunda %56, alt sosyo- kültürel düzey okulunda % 51 olarak bulunmuştur.

Sosyo- kültürel düzeyler dikkate alındığında okulların hedeflere ulaşma düzeyleri, üç test uygulamasında da üst sosyo- kültürel düzey okulu, orta sosyo- kültürel düzey okulu ve alt sosyo- kültürel düzey okulu şeklinde sıralanmaktadır. Üst sosyo- kültürel düzey okulu diğer düzeydeki iki okula göre daha başarılı olmasına rağmen, her üç okul birbirine yakın yüzdelere ulaşmıştır.

SONUÇLAR

1. Hedef-davranışlara ulaşılabilirliğin üst sosyo- kültürel çevre ilköğretim okulundan alt sosyo- kültürel çevre ilköğretim okuluna doğru düştüğü belirlenmiştir. Okul dışı zamanlarda derslere yapılan yardımın ve bu yardım için ayrılan sürenin üst sosyo- kültürel çevre ilköğretim okulundan alt sosyo-kültürel çevre ilköğretim okuluna doğru düştüğü tespit edilmiştir.

2. Ebeveynlerin eğitim seviyesi yükseldikçe hedef- davranışlara erişim düzeyinin arttığı sonucuna varılmıştır.

3 . Alt sosyo- kültürel düzeyi temsil eden okul öğrencileri için; - üst ve orta sosyo- kültürel düzey okullarına göre- bulundukları çevrenin, kendini geliştirme, dersleriyle ilgili kaynaklara ulaşma, okul dışında öğrenme imkanından, kütüphane vb. çalışma ortamlarından yoksun olma, okuldaki öğretiminde eksikleri giderme ve telafi etme bakımından yeterli olmaması diğer iki okul türüne göre hedef- davranışlara erişim düzeyinin düşük olmasına sebep olmuştur.

SONUÇLARIN BENZER ARAŞTIRMALARLA KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırma ile ilgili benzer bir çalışma, Sezer (1987) tarafından " İlkokul 3. sınıf Matematik Programı Göre Ankara'da Farklı Sosyo-Ekonomik Çevre İlkokullarında Bulunan Öğretim Hizmetinin Programın Bilişsel Hedeflerini Gerçekleştirme Yönünden Etkililik Analizi" adı altında yapılmıştır. Sezer araştırmasında, üst sosyo-ekonomik düzey okulu olarak alınan TED İlkokulu ile alt sosyo-ekonomik düzey okulu olarak alınan Timur İlkokulunu karşılaştırmıştır. Erişiler TED İlkokulunda anlamlı bulunmuş, bu okulda tam öğrenme ölçütüne ulaşılmıştır. Timur İlkokulunda ise öğrenme olmasına rağmen tam öğrenme için ölçüt alınan 0.80' e ulaşıcı düzey gerçekleşmemiştir. Bunun sebebi, olarak iki okul öğrencileri arasında giriş davranışlarındaki farklılıklar gösterilmiştir. Bu araştırma üst sosyo- ekonomik düzey okulunun daha yüksek bir erişime ulaşması bakımında benzerlik teşkil etmektedir.

Mentiş (1997), " İlköğretim Birinci Aşama Sosyal Bilgiler Dersi Duyuşsal Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu bir araştırma yapmıştır. Alt, orta ve üst sosyo- ekonomik çevre okullarının karşılaştırıldığı çalışmada öğrenci ebeveynlerinin eğitim durumları, öğrencilerin televizyon izleme süreleri ve hangi programları tercih ettikleri gibi değişkenlerin Sosyal Bilgiler dersi duyuşsal hedeflerinin gerçekleşme düzeyine etkisi araştırılmıştır. Annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, günlük televizyon izleme süresi ve televizyondaki program tercihi gibi değişkenlerin

“İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Duyuşsal Amaçları Değerlendirme Ölçeği” alt bölüm puanlarında farklılık yaratmasından dolayı okulun yanında aile ve medyanın da duyuşsal amaçların kazanımına etki yaptığı sonucuna varılmıştır. Bu araştırmada, okul dışı zamanların ve özellikle de ebeveynlerin eğitim durumlarının amaçların gerçekleşme düzeyini etkilemesi yönünden önemli bir benzerlik bulunmuştur.

Candan (1990), “İlkokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi Derslerinin Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyi” ile ilgili bir araştırma yapmıştır. Araştırmada, ilkokul 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinde programda belirlenen amaçlara ulaşmada yeterli başarı sağlanamadığı, amaçlara ulaşma düzeyinin Sosyal Bilgiler dersinde % 61.8, Fen Bilgisi dersinde % 55.7 olduğu, cinsiyetlere göre iki dersin amaçlarının gerçekleşme düzeyinde önemli bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Sosyo-ekonomik düzeyler dikkate alındığında beklenenin tersine, alt sosyo-ekonomik çevre ilkokulunda öğrenciler daha başarılı çıkmıştır. Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyi alt sosyo-ekonomik çevre ilkokulunda % 63.8 ,orta sosyo-ekonomik çevre ilkokulunda % 61.9, üst sosyo-ekonomik çevre ilkokulunda % 59.7, Fen Bilgisi dersi amaçlarının gerçekleşme düzeyi ise alt sosyo-ekonomik çevre ilkokulunda % 58.8, orta sosyo-ekonomik çevre ilkokulunda % 56.6, üst sosyo-ekonomik çevre ilkokulunda % 51.9 olarak bulunmuştur. Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinde belirlenen amaçların bu yaş grubunun özellikleri çağın gerekleri göz önüne alınarak yeniden analiz edilmesi bu yolla ders içeriğinin de yeniden belirlenmesi gerektiği sonuçlarına varılmıştır. Araştırma 5. sınıflara uygulanmış ve Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarının gerçekleşme düzeyini ele alması bakımından benzerlik göstermektedir. Ancak, Candan sonuçta, alt sosyo-ekonomik düzey okulunun, orta sosyo- ekonomik düzey ve üst sosyo- ekonomik düzey okuluna göre amaçların gerçekleşmesinde daha başarılı olduğu sonucuna varmıştır; araştırma bu yönüyle de farklılık göstermektedir.

ÖNERİLER

1. Öğrencilerin ders dışı öğrenme imkanlarının üst sosyo- kültürel çevre ilköğretim okulundan alt sosyo- kültürel çevre ilköğretim okuluna doğru düştüğünden dolayı, okul dışı zamanlarında öğrencilere mutlaka dersleri ile ilgili yardım yapılmalıdır.

2. Üst sosyo- kültürel düzeyden, orta ve alt sosyo- kültürel düzeye gidildikçe öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim seviyeleri düşmektedir. Ders dışındaki zamanlarını aile ortamında geçiren öğrencinin okuldaki başarısını, sürekli iletişim içinde bulunduğu aile fertlerinin eğitim seviyelerinin yüksek olması olumlu yönde etkileyecektir. Tüm sosyo- kültürel düzeylerde eğitim yaygınlaştırılmalıdır. Bireylerin zorunlu eğitimden daha üst seviyelerde eğitim görmeleri sağlanmalıdır.

3. Üst ve orta sosyo- kültürel çevre ile alt sosyo- kültürel çevre arasındaki ; öğrencilerin kendilerini geliştirme, derslerle ilgili kaynaklara ulaşma, kütüphane, bilgisayar vb. çalışma ortamlarından yararlanma gibi konulardaki farklılıklar asgari düzeye indirilmelidir.

4. Sosyal Bilgiler dersi hedef- davranışlarının erişisiyle ilgili yurdumuzda yapılan araştırmalar oldukça kısıtlıdır. Mihver ders olan Sosyal Bilgiler dersindeki erişiş diğer dersleri de yakından ilgilendirmektedir. Bu yüzden Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili daha fazla araştırma yapılması gereklidir.

5. Benzer araştırmalar;

- a) Sosyal Bilgiler dersinin diğer sınıf ve ünitelerinin hedef- davranışlarının erişiş düzeyleriyle ilgili olarak yapılmalıdır.
- b) Diğer derslerin hedef- davranışlarının erişiş düzeyleriyle ilgili olarak yapılmalıdır.

EKLER

EK 1- Vatan ve Millet Ünitesi Hedef Davranışları

Hedef-Davranışlar

Hedef 1. Vatan ve millet ünitesi ile ilgili temel kavramların anlam bilgisi.

Davranışlar

1. Vatan kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma (seçip işaretleme).
2. Millet kavramının ne anlama geldiğini söyleme/yazma (seçip işaretleme).

Hedef 2. Milletle ilgili temel ilkeleri açıklayabilme.

Davranışlar

1. "Ne mutlu Türküm diyene" sözünün millet sevgisi ile ilgili olduğunu söyleme / yazma (seçip işaretleme).

Hedef 3. Milleti oluşturan öğeler bilgisi.

Davranışlar

1. Milleti oluşturan öğelerin " dil birliği, tarih birliği, yurt birliği, kültür birliği ve ülkü birliği" olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

Hedef 4. Milleti oluşturan öğeleri açıklayabilme.

Davranışlar

1. İnsanların sevinçlerini, üzüntülerini, duygu ve düşüncelerini birbirlerine dil aracılığıyla aktardığını söyleme/yazma. (seçip işaretleme)
2. Gelenekler, inançlar ve alışkanlıkların kültür birliğiyle ilişkili olduğunu söyleme/ yazma. (seçip işaretleme)
3. İnsan topluluklarının millet olabilmeleri için, aynı topraklar üzerinde yaşamaları gerektiğinin "yurt birliğiyle" ilgili olduğunu söyleme/ yazma. (seçip işaretleme)
4. Tarih birliğinin, insanların ortak bir geçmişi paylaşmasıyla oluştuğunu söyleme/yazma. (seçip işaretleme)

Hedef 5. Türk milletinin özellikleri bilgisi.

Davranışlar

1. Türk milletinin özelliklerinin " çalışkanlık, doğruluk hoşgörölü olmak, yardımseverlik, cesaret, konukseverlik ve küçüklere sevgi büyüklere saygı" olduğunu söyleme/yazma (seçip işaretleme).

2. Farklı dil, din, gelenek ve görüŖlere sahip olan insanlara karŖı hoŖgörölü olma özelliğinin gösterilmesi gerektiğini söyleme/yazma (seçip işaretleme).

EK 2- Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk Ünitesi Hedef ve Davranışları

CUMHURİYETE NASIL KAVUŞTUK ÜNİTESİ

Hedef-Davranışlar (1.Bölüm)

Hedef 1.Üniteyle ilgili temel tarihi olgular bilgisi.

1."Mondros Antlaşması,Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı,Amasya Genelgesi,Erzurum ve Sivas Kongreleri,Meclisin açılması olgularının zamanını/ ilgili devlet ve kişilerini söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

2.Gümrü Antlaşması, Ankara Antlaşması, Londra Konferansı,Moskova Antlaşması,Kars Antlaşması,Sevr Antlaşması,1. ve 2. İnönü Savaşları, Sakarya Savaşı olgularının zamanını/ ilgili devlet ve kişilerini söyleme/ yazma(seçip işaretleme)

3."Mudanya Ateşkes Antlaşması,Lozan Barış Antlaşması,Cumhuriyetin ilanı "olgularının zamanını/ilgili devlet ve kişilerini söyleme/ yazma(seçip işaretleme)

Hedef 2.Mondros Ateşkes Antlaşması'nın şartlarını açıklayabilme.

Davranışlar

1.Mondros Ateşkes Antlaşması ile Osmanlı Devleti'nin 1. Dünya Savaşı'ndan çekildiğini söyleme/ yazma(seçip işaretleme).

2.Mondros Ateşkes Antlaşması'nın şartlarının neler olduğunu söyleme/yazma(seçip işaretleme).

Hedef 3.Mondros Ateşkes Antlaşması ile ilgili olguları açıklayabilme.

Davranışlar

1.Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra yurdumuzun İngiliz, Fransız ve İtalyanlar tarafından işgal edildiğini söyleme/ yazma(seçip işaretleme).

2.İngilizlerin; Antep, Urfa, Maraş ve Musul'u işgal ettiğini söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

3.Fransızların; Adana ve çevresini işgal ettiğini söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

4.İtalyanların; Antalya,Konya ve çevresini işgal ettiğini söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

5.Anadolu'nun işgaline tepki olarak Türk milletinin Kuvayı Milliye adı verilen birlikler kurduğunu söyleme/ yazma(seçip işaretleme).

Hedef 4.Kurtuluş Savaşı ile ilgili temel olgular bilgisi.

Davranışlar

1.Atatürk'ün Samsun'a çıkmasıyla Kurtuluş Mücadelesinin başladığını söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

2.Amasya Genelgesi'nde alınan kararların amacının neler olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

3. Erzurum Kongresinde alınan kararların neler olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

4. Sevr Antlaşması'nın amacının Türk vatanını parçalamak olduğu bu yüzden Türk ulusu tarafından olumlu karşılanmadığını söyleme/ yazma (seçip işaretleme)

Hedef 5.Kurtuluş Savaşı ile ilgili temel olguları açıklayabilme.

Davranışlar

1.Misak-ı Milli ile Kurtuluş Savaşı'nın amaçlarının belirlendiğini söyleme/ yazma (seçip işaretleme)

2.T.B.M.M'nin açılmasıyla ülkeyi yönetme yetkisinin millete geçtiğini söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

Hedef 6.Savaş dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme.

Davranışlar

1.Gümrü Antlaşması'nın yeni Türk devletinin ilk antlaşması olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

2.Antep iline Fransızlara karşı gösterdiği mücadele sonucunda "Gazi" unvanının verildiğini söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

3.Doğu cephesinde Ermenilerle savaşıldığını söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

4.Güney cephesinde Fransızlarla savaşıldığını söyleme/yazma(seçip işaretleme).

5.Batı cephesinde Yunanlarla savaşıldığını söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

6.1.İnönü Muharebesinin,Türk ordusunun batı cephesinde kazandığı ilk zafer olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

7.1.İnönü Muharebesi'nin kazanılmasından sonra Londra Konferansı'nın yapıldığını söyleme/yazma (seçip işaretleme).

8.Moskova Antlaşması ile Sovyetler Birliği'nin, yeni Türk devletini tanıdığını söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

9.1.İnönü,2.İnönü,Sakarya ve Başkumandanlık Meydan Muharebelerinin kronolojik sıralamasını doğru olarak söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

10.Kars Antlaşması ile doğu sınırlarımızın kesin olarak çizildiğini söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

11.Ankara Antlaşması ile Fransa'nın yeni Türk devletini resmen tanıdığını söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

Hedef 7.Barış dönemi ile ilgili temel olguları açıklayabilme.

Davranışlar

1.Mudanya Ateşkes Antlaşması ile İstanbul,Boğazlar ve Doğu Trakya'nın savaş yapılmadan kurtarıldığını söyleme/ yazma(seçip işaretleme).

2.Lozan Barış Antlaşması'nın maddelerini söyleme/ yazma(seçip işaretleme).

3.Lozan Barışı ile Türk milletinin bağımsızlığını kazandığını söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

2. BÖLÜM

Hedef 1.Türk inkılabıyla ilgili sınıflamalar bilgisi.

Davranışlar

1.Siyasal alandaki inkılapların; saltanatın kaldırılması, cumhuriyetin ilanı, halifeliğin kaldırılması olduğunu söyleme/ yazma(seçip işaretleme).

2.Hukuk alanındaki inkılapların;anayasanın kabulü,Türk medeni kanunu ve ceza kanununun çıkarılması olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

3.Eğitim alanındaki inkılapların; milli eğitim, öğretim birliğinin sağlanması, öğretimin yaygınlaştırılması, yeni Türk harflerinin kabulü olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

4.Toplumsal alandaki inkılapların;kıyafette değişiklik,takvim saat ve ölçülerde değişiklik ,soyadı kanunu,Türk kadınına verilen haklar olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

5.Ekonomik alandaki inkılapların; milli ekonominin kurulması, tarım, sanayi, ticaret ve bayındırlık alanındaki gelişmeler olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme)

Hedef 2.Türk inkılabı ile ilgili temel olguları açıklayabilme.

Davranışlar

1.Türk inkılabının çağdaşlaşma amacıyla yapıldığını söyleme/ yazma (seçip işaretleme)

2.29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyetin ilan edildiğini söyleme/ yazma(seçip işaretleme).

3.Saltanatın kaldırılmasıyla devlet yönetiminde milletin söz sahibi olmasının amaçlandığını söyleme/yazma.(seçip işaretleme)

4.Halifeliğin kaldırılmasının laiklik ilkesi ile yakından ilgili olduğunu söyleme/ yazma.(seçip işaretleme)

5.Eğitim öğretimin birleştirilmesiyle, eğitim sisteminin çağdaşlaşmasının amaçlandığını söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

6.Bir toplumun dili, inançları, düşünce hayatı, hukuk anlayışı, gelenekleri ve ekonomisinin o toplumun kültürünü oluşturduğunu söyleme/ yazma.(seçip işaretleme)

7.Medeni kanunun kabulü ile toplumsal ve ekonomik alanda kadın-erkek eşitliğinin sağlandığını söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

Hedef 3.Atatürkçü düşünce sistemiyle ilgili temel ilkeler bilgisi

Davranışlar

1.Atatürk' ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti' nin tam bağımsız ve ulusal egemenliğe bağlı çağdaş bir devlet olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

2.Atatürkçülüğün; akla ve bilime, vicdan hürriyetine, milli birlik ve bütünlüğe dayalı bir düşünce sistemi olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

3. Atatürkçü düşüncede milli güç unsurlarının "siyasi güç, ekonomik güç, askeri güç ve sosyokültürel güç" olduğunu söyleme/yazma (seçip işaretleme).

4."Yurtta sulh, dünyada sulh" sözünün Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı esaslardan barışçılık ile ilgili olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

5."Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" sözünün Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı esaslardan akılcılık ile ilgili olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

Hedef 4.Atatürk ilkeleri ile ilgili temel olgular bilgisi.

Davranışlar

1.Atatürk ilkelerinin " Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Laiklik,İnkılapçılık" olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

Hedef 5.Atatürk ilkeleri ile ilgili temel olguları açıklayabilme.

Davranışlar

1.Cumhuriyetçilik ilkesinin devletin yönetim biçimi ile alakalı olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

2."Ne mutlu Türküm diyene" sözünün Milliyetçilik ilkesiyle alakalı olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

3.Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasının Laiklik ilkesiyle alakalı olduğunu söyleme/ yazma(seçip işaretleme).

4.İnkılapçılık ilkesinin çağdaşlaşmayla alakalı olduğunu söyleme/ yazma(seçip işaretleme)

5.Halkçılık ilkesinin Cumhuriyetçilik ve Milliyetçilik ilkeleriyle sıkı bir ilişki içinde bulunduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

6.Devletçilik ilkesinin ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınmayla alakalı olduğunu söyleme/ yazma(seçip işaretleme).

Hedef 6.Atatürk'ün hayatı ile ilgili temel tarihi olgular bilgisi.

Davranışlar

1.Atatürk' ün 1881 yılında Selanik' te doğduğunu söyleme/ yazma(seçip işaretleme).

2.Atatürk' ün annesinin Zübeyde Hanım, babasının Ali Rıza Efendi olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

3.Selanik Askeri Rüştiyesi' nde matematik öğretmeni tarafından "Kemal" isminin verildiğini söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

4.İlk askeri başarısının Trablusgarp Savaşı olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme)

5.Atatürk'ün eserlerinin; Türkiye Cumhuriyeti, Nutuk ve Vatandaş İçin Medeni Bilgiler olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

6.Atatürk'ün 1938 yılında Dolmabahçe Sarayı'nda öldüğünü söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

7.Atatürk'ün naaşının Anıtkabir' e, Etnoğrafya Müzesi'nden taşındığını söyleme/ yazma(seçip işaretleme).

Hedef 7.Atatürk'ün kişiliği ve özellikleriyle ilgili sınıflamalar bilgisi.

Davranışlar

1.Atatürk'ün kişilik özelliklerinin "çok yönlülük, önderoluş, yöneticilik, öğreticilik, ileri görüşlülük, açık sözlülük, insan sevgisi, birleştirme ve bütünleştirme, vatan ve millet sevgisi " olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

2.Çanakkale Savaşı sırasında düşman donanmasının Gelibolu Yarımadası' na nereden çıkarma yapılacağını önceden tahmin etmesinin "ileri görüşlülüğü" ile ilgili olduğunu söyleme/ yazma (seçip işaretleme).

EK 3- Vatan ve Millet Ünitesi ile İlgili Test

VATAN VE MİLLET ÜNİTESİ

Açıklama:Değerli öğrenciler,bu test ilköğretim 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersiyle ilgili olarak yapılacak olan tez çalışmasında kullanılacaktır.

Yüksek lisans tez çalışmasına veri toplamak amacı ile hazırlanan bu testte elde edilen veriler bireysel olarak değerlendirilmeyecektir,bu nedenle test formuna kimlik belgelerinizi yazmayınız.

Verilen yanıtların içtenliği ve doğruluğu araştırmayı olumlu yönde etkileyecektir. Yardım ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Hasan KARAKAŞ

C.B.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Y.Lisans Öğrencisi

SORULAR

1.Aşağıdakilerin hangisi “vatan” kavramının tanımıdır?

- A.Bir ulusun kendi kendini yönetmek için teşkilatlanması.
- B.Aynı toprak üzerinde yaşayan, ortak dil ve tarihleri olan insan topluluğu.
- C.Toplumu oluşturan en küçük yapı birimi.
- D.Bir milletin üzerinde yaşadığı toprak parçası.

2.Aşağıdakilerden hangisi milleti oluşturan öğelerden biri değildir?

- A.Din Birliği
- B.Tarih Birliği
- C.Dil Birliği
- D.Ülkü Birliği

3.”İnsanlar sevinçlerini, üzüntülerini, duygu ve düşüncelerini birbirlerine aracılığıyla anlatırlar.”

Boş bırakılan yere milleti oluşturan öğelerden hangisi gelmelidir?

- A.Yurt
- B.Tarih
- C.Dil
- D.Kültür

4.Aşağıdakilerin hangisinde Türk milletin özellikleri yanlış olarak sunulmuştur?

- A.Hoşgörüsüz olma,konukseverlik,çalışkanlık,doğruluk
- B.Konukseverlik,yardımseverlik,cesaret,çalışkanlık
- C.Doğruluk,büyüklere saygı,küçüklerle sevgi,tembellik

D.Çalışkanlık,yalan söyleme,doğruluk,cesaret

6."Belli bir toprak üzerinde yaşayan, aynı dili konuşan, ortak tarihleri olan duygu ve düşünceleri bir ve aynı ölköye bağılı bulunan insanların oluşturduğu topluluğa denir."

Boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

A.Vatan B.Devlet C.Millet D.Aile

6."Ne mutlu Türküm diyene"

Atatürk'ün bu sözü aşağıdakilerden hangisiyle yakından ilgilidir?

A.Millet Sevgisi B.Tarih Sevgisi C.Vatan Sevgisi D.Dil Sevgisi

7."Gelenekler, inançlar ve alışkanlıklar" milleti oluşturan öğelerden hangisiyle ilişkilidir?

A.Dil Birliği B.Kültür Birliği C.Tarih Birliği D.Kültür Birliği

8.Farklı dil, din, gelenek ve görüşlere sahip insanlara karşı milletimizin özelliklerinden hangisi ön planda olmalıdır?

A.Büyüklere Saygı B.Hoşgörölü Olma C.Çalışkan Olma D.Birlik Beraberlik

9."Bir insan topluluğu millet olabilmek için aynı topraklar üzerinde yaşamalıdır."

Yukarıdaki cümlede millet olabilmeyin hangi özelliği vurgulanmıştır?

A.Yurt Birliği B.Ölkü Birliği C.Kültür Birliği D.Tarih Birliği

10.Aşağıdakilerden hangisi Tarih Birliği ile yakından ilgilidir?

A. İnsanların anlaşması, kaynaşmasıyla.
B. İnsanların aynı topraklarda yaşamalarıyla.
C. İnsanların ortak bir geçmişi paylaşmalarıyla.
D.İnsanların aynı amaç için çalışmalarıyla.

EK 4- Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk Ünitesi İle İlgili Testler

2.ÜNİTE

CUMHURİYETE NASIL KAVUŞTUK?

Açıklama:Değerli öğrenciler,bu test ilköğretim 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersiyle ilgili olarak yapılacak olan tez çalışmasında kullanılacaktır.

Yüksek lisans tez çalışmasına veri toplamak amacı ile hazırlanan bu testte elde edilen veriler bireysel olarak değerlendirilmeyecektir,bu nedenle test formuna kimlik belgelerinizi yazmayınız.

Verilen yanıtların içtenliği ve doğruluğu araştırmayı olumlu yönde etkileyecektir.

Yardım ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Hasan KARAKAŞ

C.B.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Y.Lisans Öğrencisi

SORULAR

1.Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin 1.Dünya Savaşı'ndan çekilmesini sağlayan antlaşmadır?

A.Sevr

B.Mudanya

C.Mondros

D.Lozan

2.Aşağıdakilerden hangisi Mondros Ateşkes Anlaşması'nın şartlarından biri değildir?

A.Osmanlı Devleti'nin ordusu terhis edilecekti.

B.İstanbul Boğazı ve Çanakkale Boğazı işgal edilecekti.

C.İtilaf Devletleri güvenliklerini tehdit edecekleri durumlarda istedikleri yeri işgal edecekti.

D.Osmanlı Devleti topraklarına düşman askeri giremeyecekti.

3.Mondros Antlaşmasından sonra yurdumuzu işgal eden devletler hangileridir?

A.İngiltere-Fransa-İtalya

B.İngiltere-Almanya-Macaristan

C.Almanya-Fransa-İtalya

D.İngiltere-Fransa-Almanya

4.Mondros Antlaşması'ndan sonra Antalya-Konya yöresini işgal eden devlet hangisidir?

A.İngiltere

B.Fransa

C.İtalya

D.Yunanistan

5.Mondros Antlaşması'ndan sonra Adana ve çevresini işgal eden devlet hangisidir?

A.Almanya

B.Fransa

C.İngiltere

D.İtalya

6.Mondros Antlaşması'ndan sonra Antep-Urfa-Maraş çevresini işgal eden devlet hangisidir?

A.İngiltere

B.Yunanistan

C.İtalya

D.Almanya

7.Yurdumuzun işgal edilmesine sebep olan Mondros Ateşkes Antlaşması sonrası Türk milletinin işgallere tepkisi nasıl olmuştur?

A.Türk milleti vatanı savunmak için Kuvayı Milliye'yi kurmuştur.

B.Türk milleti işgaller karşısında tepkisiz kalmıştır.

C.Türk milleti işgal kuvvetlerine yardımcı olmuştur.

D.Türk milleti vatanı savunmaktan vazgeçmiştir.

8.Mondros Ateşkes Antlaşması hangi tarihte imzalanmıştır?

A.29 Ekim 1923

B.23 Nisan 1920

C.19 Mayıs 1919

D.30 Ekim 1918

9.Türk milletinin Kurtuluş Mücadelesini başlatan olay hangisidir?

A.Atatürk'ün Samsun'a çıkışı

B.Erzurum Kongresi

C.Medisin açılması

D.Sivas Kongresi

10.Atatürk hangi tarihte Samsun'a çıkmıştır?

A.18 Mart 1916

B.19 Mayıs 1919

C.30 Ağustos 1922

D.29 Ekim 1923

11."Milletin bağımsızlığını yine milletin azmi ve kararı kurtaracaktır."

Amasya Genelgesi'nde alınan bu kararın amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A.Türk milletinin düşman işgaline kayıtsız kalmasını sağlamak.

B.İstanbul ve çevresini İtilaf Devletlerine bırakmak.

C.Türk milletini işgal güçlerine karşı mücadeleye çağırmak.

D.İtilaf Devletleri'nin tepkisini çekmek.

12.Erzurum Kongresiyle ilgili aşağıda verilen bilgilerin hangisi yanlıştır?

A.Bütün yurdu ilgilendiren kararların alınması.

B.Doğu Anadolu illerinden gelen temsilcilerin katılması.

C.Kongre başkanlığına oy birliğiyle M.Kemal'in katılması.

D.Düşmanın yurdu işgal etmesini kolaylaştırması.

13. Misak-ı Milli'nin hazırlanmasında amaç nedir?

- A. Türkiye Büyük Millet Meclisini kurmak.
- B. Kurtuluş Savaşının amaçlarını net olarak belirlemek.
- C. Düşman güçlerinin İstanbul'u işgalini sağlamak.
- D. Padişaha karşı gelmek.

14. Ülkeyi yönetme yetkisinin milletin egemenliğine geçmesi hangi olayla olmuştur?

- A. 1. Dünya Savaşının bitmesi.
- B. Meclisin açılmasıyla.
- C. Misak-ı Milli'nin ilanıyla.
- D. Cumhuriyetin ilanıyla.

15. Türkiye Büyük Millet Meclisi ne zaman açılmıştır?

- A. 23 Nisan 1920
- B. 19 Mayıs 1919
- C. 29 Ekim 1923
- D. 30 Ağustos 1922

16. Sevr Antlaşması'nın Türk ulusu tarafından olumlu karşılanmamasının nedeni hangisidir?

- A. Antlaşmanın Fransa'da yapılması.
- B. Antlaşmanın Meclis açıldıktan sonra yapılması.
- C. Ordunun kurulmaması.
- D. Antlaşmanın amacının Türk vatanını parçalamak olması.

17. Ordumuz doğu cephesinde hangi milletin ordusuyla savaşmıştır?

- A. Yunan
- B. İngiliz
- C. Ermeni
- D. Fransız

18. Türk Devletinin imzaladığı ilk antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Moskova
- B. Sevr
- C. Gümrü
- D. Ankara

19. Ordumuz güney cephesinde hangi milletin ordusuyla savaşmıştır?

- A. Ermeni
- B. Fransız
- C. İngiliz
- D. Yunan

20. Fransızlara karşı kahramanca savaşarak "Gazi" ünvanını alan il hangisidir?

- A. Urfa
- B. Maraş
- C. İzmir
- D. Antep

21. Ordumuz Batı Cephesinde hangi milletin ordusuyla savaşmıştır?

- A. Ermeni
- B. Yunan
- C. Fransız
- D. İtalyan

22.Türk ordusu Batı Cephesinde Yunanlılarla birbirinden farklı dört büyük mücadele vermiştir ve başarılı olunmuştur.Bu zaferlerin ilki hangisidir?

A.Sakarya Meydan Muharebesi

B.Büyük Taarruz

C.1.Inönü Savaşı

D.2.Inönü Savaşı

23.1.Inönü Savaşı'nın kazanılmasından sonra İtilaf Devletleri TBMM hükümetini hangi görüşmeye davet etmek zorunda kalmıştır?

A.Londra Konferansı

B.Moskova Antlaşması

C.Ankara Antlaşması

D.Kars Antlaşması

24.Sovyetler Birliği yeni Türk milletini hangi antlaşmayla tanımıştır?

A.Kars

B.Gümrü

C.Moskova

D.Ankara

25.Batı Cephesinde Yunanlılara karşı kazanılan zaferlerin tarih sıralaması nasıldır?

A.1.Inönü-Sakarya-2.Inönü-Büyük Taarruz

B.1.Inönü-2.Inönü-Sakarya-Büyük Taarruz

C.Büyük Taarruz-Sakarya-1.Inönü-2.Inönü

D.Sakarya-2.Inönü-1.Inönü-Büyük Taarruz

26.Aşağıdakilerden hangisi Kars Antlaşması'nın sonuçlarından biridir?

A.Doğu sınırlarımız kesin olarak çizilmiştir.

B.Fransızlar yeni Türk devletini tanımışlardır.

C.Hatay sınırlarımıza dahil edilmiştir.

D.Batı sınırlarımız kesin olarak çizilmiştir.

27.Fransızların Yeni Türk Devletini resmen tanıdığı antlaşma hangisidir?

A.Moskova

B.Kars

C.Londra

D.Ankara

28.Aşağıdakilerden hangisi İstanbul,Boğazlar ve Doğu Trakya'nın savaş yapmadan kurtarılmasını sağlayan antlaşmadır?

A.Ankara

B.Mondros

C.Sevr

D.Mudanya

29.Aşağıdakilerden hangisi Türk milletinin bağımsızlığını kazandığı ve tüm dünya devletleri tarafından resmen tanındığı antlaşmadır?

A.Lozan

B.Sevr

C.Mondros

D.Londra

30. Aşağıdakilerden hangisi Lozan Barış Antlaşması şartlarından değildir?

- A. Doğu Trakya Türkiye'ye verildi. B. Karaağaç Türkiye'ye verildi.
C. Hatay Türkiye'ye verildi. D. Bozcaada ve Gökçeada Türkiye'ye verildi.

CUMHURİYETE NASIL KAVUŞTUK (İKİNCİ BÖLÜM)

1. Yeni Türk Devleti saltanatı kaldırarak devlet yönetiminde kimin söz sahibi olmasını amaçlamıştır?

- A. Padişahın B. Milletin C. Düşmanların D. Azınlıkların

2. Cumhuriyet ne zaman ilan edilmiştir?

- A. 23 Nisan 1920 B. 29 Ekim 1923
C. 1 Kasım 1922 D. 3 Mart 1924

3. Aşağıdaki inkıaplardan hangisi laiklik ilkesiyle yakından ilgilidir?

- A. Halifeliğin kaldırılması. B. Yeni Türk harfinin kabulü.
C. Kıyafetlerde değişiklik. D. Milli ekonominin kurulması.

4. Saltanatın kaldırılması, Cumhuriyetin ilanı ve halifeliğin kaldırılması hangi alanda yapılan inkıaplardandır?

- A. Hukuk B. Toplumsal C. Siyasi D. Ekonomik

5. Medeni Kanun ve anayasanın kabulü hangi alanda yapılan yeniliklerdendir?

- A. Eğitim B. Siyasi C. Toplumsal D. Hukuk

6. Aşağıdaki inkıaplardan hangisiyle Türk milletinin eğitim sisteminin çağdaşlaşması amaçlanmıştır?

- A. Cumhuriyetin ilanı. B. Soyadı Kanunu.
C. Kıyafetlerdeki değişiklikler D. Eğitim -öğretimin birleştirilmesi

7. Aşağıdakilerden hangisi eğitim alanında yapılan inkıaplardandır?

- A. Yeni Türk harflerinin kabulü. B. Soyadı Kanunu
C. Saltanatın kaldırılması. D. Milli ekonominin kurulması.

8."Bir toplumun dili, inançları, düşünce hayatı, hukuk anlayışı, gelenekleri ve ekonomisi o toplumun oluşturur."

Aşağıdakilerden hangisi boş bırakılan yere gelmelidir?

- A.Dilini B.Kültürünü C.Eğitimini D.Tarihini

9.Kıyafetlerde değişiklik, takvim saat ve ölçülerde değişiklik, soyadı kanunu ve Türk kadınlarına verilen haklar hangi alanda yapılan inkılaplardandır?

- A.Siyasi B.Ekonomik C.Toplumsal D.Hukuk

10.Toplumsal ve ekonomik hayatta kadın-erkek eşitliğinin sağlanması hangi inkılabın sonucudur?

- A.Yeni Türk harflerinin kabulü. B.Medeni kanunun kabulü.
C.Halifeliğin kaldırılması. D.Milli ekonominin kurulması.

11.Tarım, ticaret, sanayi ve bayındırlık alanındaki gelişmeler hangi alanda yapılan yeniliklerdendir?

- A.Ekonomik B.Toplumsal C. Hukuk D.Siyasal

12.Aşağıdakilerin hangisinde Türk İnkılaplarının amacı tam olarak sunulmuştur?

- A.Padişahı yurttan uzaklaştırmak. B.Medeni Kanunu kabul etmek.
C.Ülkenin çağdaşlaşmasını sağlamak. D.Okuma-yazmayı yaygınlaştırmak.

13.Aşağıdakilerden hangisi Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olan M.Kemal Atatürk'ün düşüncelerinden biri değildir?

- A.Hilafet ve saltanatın devamını sağlamak.
B.Türkiye Cumhuriyetini çağdaş milletler seviyesine ulaştırmak.
C.Milletin egemenliğine dayalı bir yönetim kurmak.
D.Türk milletinin tam bağımsızlık içinde yaşamasını sağlamak.

14.Aşağıdaki ifadelerden hangisi Atatürkçü düşünce sistemi ile ilgili değildir?

- A.Akla ve bilime dayalı olması. B.Vicdan hürriyetine sahip olması.
B.Milli birliğe önem vermesi. D.Tek tip insan yetiştirmesi.

15.Aşağıdakilerden hangisi Atatürkçü düşüncede "Milli Güç" unsurlarından değildir?

- A.Ekonomi B.Milli Dil C.Siyaset D.Askerî güç

16."Yurtta sulh, dünyada sulh" sözü Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı esasların hangisiyle ilgilidir?

- A.Milli Dil B.Akılcılık C.Milli Kültür D. Barışçılık

17."Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" sözü Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı esasların hangisiyle ilgilidir?

- A.Milli Egemenlik. B.Milli Kültür. C.Barişçılık. D.Akılcılık.

18.Aşağıdaki Atatürk ilkelerinin hangisi devletin yönetim biçimiyle alakalıdır?

- A.Cumhuriyetçilik B.Milliyetçilik C.Halkçılık D.Laiklik

19.Atatürk'ün "Ne Mutlu Türküm Diyene!" sözü aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A.Devletçilik B.Laiklik C.Milliyetçilik D.Halkçılık

20.Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması Atatürk ilkelerinin hangisiyle ilgilidir?

- A.Halkçılık B.İnkılapçılık C. Laiklik D. Devletçilik

21.Atatürk ilkelerinin hangisi çağdaşlaşmayla ilgilidir?

- A.Milliyetçilik B.Halkçılık C.Cumhuriyetçilik D.İnkılapçılık

22.Cumhuriyetçilik ve Milliyetçilik ilkeleri ile arasında sıkı bir ilişki bulunan ilke hangisidir?

- A. Halkçılık B. İnkılapçılık C.Devletçilik D. Laiklik

23.Atatürk ilkelerinin hangisi ekonomik,kültürel ve sosyal kalkınmayla ilgilidir?

- A.Laiklik B.Devletçilik C.Cumhuriyetçilik D.Halkçılık

24.Aşağıdakilerin hangisinde Atatürk ilkeleri doğru olarak verilmiştir?

- A.Cumhuriyetçilik-Milliyetçilik-Halkçılık-Devletçilik-Laiklik-İnkılapçılık
B.Halkçılık-Milliyetçilik-Akılcılık-Devletçilik-Laiklik-Cumhuriyetçilik
C.Barişçılık-Laiklik-Akılcılık-Devletçilik-Milliyetçilik-Halkçılık
D.Laiklik-Cumhuriyetçilik-Barişçılık-Milliyetçilik-Halkçılık-Devletçilik

25.Aşağıdakilerin hangisinde Atatürk'ün doğum yeri ve yılı doğru olarak verilmiştir?

- A.1880-İstanbul B.1881-Ankara
C.1881-Selanik D.1938-İstanbul

26.Atatürk'ün hayatı ile ilgili ifadelerden hangisi doğrudur?

- A.1939 yılında Dolmabahçe Sarayında ölmüştür.
B.1881 yılında İstanbul'da doğmuştur.
C.Çocukluğu ve gençliği İstanbul'da geçmiştir.
D.Annesi Zübeyde Hanım,babası Ali Rıza Bey'dir.

27. Gittiği hangi okulda Atatürk'e matematik öğretmeni tarafından "Kemal" ismi verilmiştir?

- A. Şemsi Efendi İlkokulu B. Selanik Askeri Rüştiyesi
C. Manastır Askeri İdadisi D. Harp Okulu

28. Atatürk'ün askeri alandaki ilk başarısı hangi savaşta gerçekleşmiştir?

- A. Büyük Taarruz B. Sakarya C. Trablusgarp D. Çanakkale

29. Aşağıdakilerden hangisi Atatürk'ün eserlerinden değildir?

- A. Türkiye Cumhuriyeti B. Nutuk
C. Vatandaş İçin Medeni Bilgiler D. Anayasa

30. Aşağıdakilerden hangisi Atatürk'ün kişiliği ve özellikleriyle ilgili değildir?

- A. Lider oluşu. B. Vatan Sevgisi.
C. Tek yönlü olması. D. İleri Görüşlülüğü.

31. Atatürk'ün Çanakkale Savaşı sırasında düşman donanmasının Gelibolu Yarımadasına nereden çıkarma yapılacağını önceden tahmin etmesi Atatürk'ün hangi özelliğini gösterir?

- A. İleri görüşlülüğü. B. İnsan sevgisi.
C. Millet sevgisi. D. Çok yönlülüğü.

32. Atatürk hangi tarihte ve nerede ölmüştür?

- A. 10 Kasım 1938-Gülhane Parkı B. 10 Kasım 1938-Dolmabahçe Sarayı
C. 19 Kasım 1938-Dolmabahçe Sarayı D. 10 Kasım 1939-Anıtkabir

33. Atatürk'ün naaşı Etnoğrafya Müzesi'nden nereye taşınmıştır?

- A. Selanik B. Gülhane Parkı
C. Anıtkabir D. Dolmabahçe Sarayı

EK 5- Öğrenci Anketi

Anket

Açıklama:Değerli öğrenciler,bu anket ilköğretim 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersiyle ilgili olarak yapılacak olan tez çalışmasında kullanılacaktır.

Yüksek lisans tez çalışmasına veri toplamak amacı ile hazırlanan bu ankette elde edilen veriler bireysel olarak değerlendirilmeyecektir. Verilen yanıtların içtenliği ve doğruluğu araştırmayı olumlu yönde etkileyecektir. Yardım ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Hasan KARAKAŞ

C.B.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Y.Lisans Öğrencisi

1. Babanızın öğrenim durumu nedir?

1. () Okula hiç gitmemiş.
2. () İlkokul mezunu.
3. () Ortaokul mezunu.
4. () Lise mezunu.
5. () Üniversite mezunu.
6. () Yüksek Lisans mezunu

2. Annenizin öğrenim durumu nedir?

1. () Okula hiç gitmemiş.
2. () İlkokul mezunu.
3. () Ortaokul mezunu.
4. () Lise mezunu.
5. () Üniversite mezunu.
6. () Yüksek Lisans mezunu

(Ablası ya da ağabeyi olanlar cevaplayacaklardır)

3. Ablanız ya da ağabeyinizin öğrenim durumu nedir?

1. () Okula hiç gitmemiş.
2. () İlkokul mezunu.
3. () Ortaokul mezunu.
4. () Lise mezunu.
5. () Üniversite mezunu.
6. () Yüksek Lisans mezunu

4. Babanızın mesleği nedir?

1. () Çiftçi
2. () Esnaf
3. () İşçi
4. () Memur
5. () Diğer (Belirtiniz) : _____

5. Annenizin mesleği nedir?

1. () Ev Hanımı
2. () İşçi
3. () Memur
4. () Diğer (Belirtiniz) : _____

6. Ailenizde ya da çevrenizde derslerinize yardımcı olan biri var mı?

1. () Hayır
2. () Evet

(7-10 soruları sadece 6. soruya Evet cevabı verenler cevaplayacaktır.)

7. Derslerinize yardım eden kişinin (anne, baba, abla, ağabey, akraba vb.) öğrenim durumu nedir?

1. () Okula hiç gitmemiş.
2. () İlkokul mezunu.
3. () Ortaokul mezunu.
4. () Lise mezunu.
5. () Üniversite mezunu
6. () Yüksek Lisans mezunu

8. Derslerinize aileniz ya da yakınlarınız tarafından hangi sıklıkla yardım ediliyor?

1. () Derslerime yardım edilmiyor.
2. () Ayda bir kez
3. () Haftada bir kez
4. () İki günde bir kez
5. () Her gün
6. () Günde 2-3 kez

9. Derslerinize yapılan yardımın günlük ortalama süresi ne kadardır?

1. () 15 dakika
2. () 15 - 30 dakika arası
3. () 30 dakika – 1 saat arası
4. () 1 saat - 2 saat arası
5. () 2 saat – 3 saat arası
6. () 3 saatten daha fazla

10. Aileniz tarafından derslerinize yapılan yardım size göre yararlı oluyor mu?

1. () Derslerime yardım edilmiyor.
2. () Hiç yararlı olmuyor
3. () Bazen yararlı oluyor
4. () Genellikle yararlı oluyor
5. () Her zaman yararlı oluyor

11 . Okulunuzun bulunduğu yer neresidir?

1. () Köy
2. () Belde
3. () İlçe merkezi
4. () İl merkezi

12. İlköğretim okulunu bitirdikten sonra hangi öğretim kurumuna devam etmek istiyorsunuz?

1. () Okula devam etmeyeceğim
2. () Çıraklık Eğitimi
3. () Meslek Lisesi
4. () Genel Lise
5. () Diğer (Belirtiniz) : _____

13. Okuldaki derslerden en çok ilgi duyduğunuz hangileridir?

1. () Matematik- Fen dersleri
2. () Beden Eğitimi, Müzik dersleri
3. () Sanatsal faaliyetlerle ilgili dersler (İş Eğitimi- Resim vs.)
4. () Türkçe- Sosyal dersleri
5. () Ayırdetmiyorum

14. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi notunuz (karnedeki not ortalaması) kaçtı?

1. ()

2. ()

3. ()

4. ()

5. ()

EK 6- İzleme Testlerindeki Soruların Karşılık Geldiği Hedef-Davranışlar ve Erişi Düzeyleri

Tablo 29. Vatan ve Millet Ünitesinin Okul Türlerine Göre Erişi Düzeyleri

soru	Vatan ve Millet Ünitesi		Erişi Düzeyleri		
	hedef	davranış	İl	ilçe	köy
1	1	1	0,72	0,60	0,64
2	1	2	0,53	0,65	0,76
3	2	1	0,21	0,37	0,18
4	3	1	0,79	0,91	0,82
5	4	1	0,86	0,70	0,76
6	4	2	0,49	0,60	0,70
7	4	3	0,74	0,67	0,52
8	4	4	0,67	0,60	0,45
9	5	1	0,79	0,70	0,67
10	5	2	0,51	0,40	0,27
		toplam	6,33	6,21	5,76
		ort.	0,63	0,62	0,57

Tablo 30. Cumhuriyet Ünitesi 1. Bölümünün Okul Türlerine Göre Erişi Düzeyleri

soru	Cumhuriyet Ünitesi 1. Bölüm		Erişi Düzeyleri		
	hedef	davranış	il	ilçe	köy
1	1	1	0,79	0,63	0,67
2	1	1	0,95	0,79	0,94
3	1	1	0,88	0,74	0,70
4	2	1	0,81	0,67	0,67
5	2	2	0,49	0,63	0,67
6	3	1	0,70	0,53	0,76
7	3	2	0,23	0,40	0,42
8	3	3	0,47	0,40	0,33
9	3	4	0,40	0,37	0,36
10	3	5	0,74	0,60	0,64
11	4	1	0,84	0,63	0,85
12	4	2	0,51	0,60	0,48
13	4	3	0,65	0,67	0,58
14	4	4	0,33	0,47	0,33
15	5	1	0,30	0,26	0,18
16	5	2	0,26	0,40	0,24
17	6	1	0,23	0,40	0,55
18	6	2	0,67	0,67	0,64
19	6	3	0,65	0,58	0,58
20	6	4	0,35	0,35	0,39
21	6	5	0,67	0,51	0,48
22	6	6	0,37	0,65	0,42
23	6	7	0,47	0,44	0,48
24	6	8	0,60	0,42	0,33
25	6	9	0,51	0,49	0,45
26	6	10	0,40	0,37	0,36
27	6	11	0,26	0,40	0,24
28	7	1	0,46	0,65	0,45
29	7	2	0,35	0,33	0,48
30	7	3	0,65	0,42	0,55
		toplam	16	15,47	15,24
		ort.	0,53	0,52	0,51

Tablo 31. Cumhuriyet Ünitesi 2. Bölümünün Okul Türlerine Göre Erişi Düzeyleri

soru	Cumhuriyet Ünitesi 2.Bölüm		Erişi Düzeyleri		
	hedef	davranış	il	ilçe	köy
1	1	1	0,35	0,42	0,30
2	1	2	0,40	0,53	0,33
3	1	3	0,84	0,60	0,52
4	1	4	0,53	0,49	0,48
5	1	5	0,37	0,35	0,15
6	2	1	0,53	0,51	0,48
7	2	2	0,93	0,72	0,55
8	2	3	0,91	0,79	0,48
9	2	4	0,35	0,30	0,27
10	2	5	0,72	0,56	0,58
11	2	6	0,70	0,70	0,48
12	2	7	0,47	0,56	0,21
13	3	1	0,72	0,72	0,67
14	3	2	0,81	0,79	0,48
15	3	3	0,30	0,51	0,18
16	3	4	0,77	0,51	0,64
17	3	5	0,40	0,21	0,24
18	4	1	0,98	0,84	0,73
19	5	1	0,60	0,60	0,52
20	5	2	0,60	0,40	0,39
21	5	3	0,72	0,53	0,52
22	5	4	0,26	0,44	0,30
23	5	5	0,26	0,26	0,15
24	5	6	0,35	0,23	0,30
25	6	1	0,98	0,91	0,91
26	6	2	0,81	0,77	0,70
27	6	3	0,14	0,49	0,06
28	6	4	0,33	0,49	0,33
29	6	5	0,33	0,37	0,30
30	6	6	0,95	0,81	0,82
31	6	7	0,91	0,67	0,52
32	7	1	0,42	0,53	0,39
33	7	2	0,44	0,53	0,52
		toplam	19,16	18,16	14,52
		ort.	0,58	0,55	0,44

Tablo 32. Üç izleme testi sonucunda farklı okul türlerinin üç izleme testinde elde ettikleri aritmetik ortalamalar.

	İl	İlçe	köy
1.ünite	6,33	6,21	5,76
2.üni.1.böl.	16	15,47	15,24
2.üni.2.böl.	19,16	18,16	14,52
toplam	41,49	39,84	35,52
genel ort.	13,83	13,27	11,84

KAYNAKÇA

Aksel, Engin. “Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği

Bölümü Programının Değerlendirilmesi.” I. Eğitim Bilimleri Kongresi

(Kavram- Uygulama- Araştırma) Bildiriler, Cilt 1, Çukurova Üniversitesi

Eğitim Fakültesi Basımevi. Adana, 1994.

Aydın,Ahmet. “Birleştirilmiş sınıf Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarının gerçekleşme

düzeyi.” (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı tezi). Gazi Üniversitesi, 1997.

Aydın, Semiha. “ Pratik Kız Sanat Okulu Giyim Bölümü Temel Kursu Yetiştirilmesinin

Değerlendirilmesi.” (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Hacettepe Ünivetrsitesi, 1984.

Bilen, Mürüvvet. “ Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulunda Okutulmakta Olan Ev

Yönetimi Dersinin Değerlendirilmesi”. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Hacettepe

Üniversitesi, 1975.

Bloom B.S. İnsan Nitelikleri Ve Okulda Öğrenme. (Çev. : Durmuş Ali Özçelik)

Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. İstanbul 1995

Candan,Ragıp.” İlkokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerinin amaçlarının

gerçekleşme düzeyi.” (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı tezi) Ankara Üniversitesi,

1990.

Deliktaş, Murat. "1.2.3. sınıf Hayat Bilgisi ders programının amaçlarına ulaşma düzeyinin Saptanması." (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı tezi) Ankara Üniversitesi, 1999.

Demirel, Özcan. "Ortaöğretimde Yabancı Dil Öğretim Programının Değerlendirilmesi." (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1979.

Demirhan Gıyasettin ve Tanju Bağırman. "Bilişsel Alan Öğrenmelerinin Devinışsel Alan Erişisine Etkisi." I. Eğitim Bilimleri Kongresi (Kavram-Uygulama-Araştırma) Bildiriler, Cilt 1, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Basımevi. Adana, 1994.

Dilbaz, Belgüzar. "İlkokul Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğrencilerinde Türkçe Dersi Bilişsel Alanla İlgili Hedeflerin Gerçekleşme Düzeyi." (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara, 1988.

Dilbaz, Yaşar. "İlkokul Beşinci Sınıf Matematik Programında Yer Alan Kesirler Ünitesine Ait Hedef Davranışların, Önkoşul İlişkileri Yönünden Birbirleriyle Tutarlılıklarının Değerlendirilmesi." (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi. Ankara, 1989.

Egelioğlu, Fatma. "Okuduğunu Anlama Düzeyinin ve Öğrenme İçin Harcanan Zamanın

Bilişsel Öğrenme Düzeyine Etkisi." (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, 1989.

Erden, Münire. Sosyal Bilgiler Öğretimi. Alkım Yayınevi. Ankara, 1996.

Ertürk, Selahattin. Eğitimde Program Geliştirme. 2. Baskı Yelkentepe Yayınları. Ankara, 1975

Fidan Nurettin ve Münire Erden. Eğitime Giriş. Alkım Yayınevi. Ankara, 1993.

Güvendi, Mustafa. "Bilişsel Giriş Davranışları İle Akademik Başarı Arasındaki İlişki." Selçuk Üniversitesi. VII. Ulusal Eğitim Kongresi (I -II. cilt). Selçuk Üniversitesi Yayınları. Konya, 1998.

Kahveci, Ahmet. "Ortaokullarda Sosyal Bilgiler Ders Programlarının Değerlendirilmesi" (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi) Ankara Üniversitesi, 1986.

Kanbur, Meriç. "Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü İlköğretimde Program Geliştirme Dersi Hedeflerinin Gerçekleşme Düzeyi." (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi) İzzet Baysal Üniversitesi, 1997.

Karasar, Niyazi. Bilimsel Araştırma Yöntemi. 7. Basım. 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti. Ankara, 1995.

Kaptan, Saim. Bilimsel Araştırma ve İstatistik Yöntemleri. 11. Basım. Tekışık Web Ofset Tesisleri. Ankara, 1998.

Kılıççı, Yadiğar. “İlköğretmen Okulu Eğitim Psikolojisi Programının Değerlendirilmesi” (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi 1975.

Kocabaş, Ayfer. “1986–Lise Müzik Dersi Öğretim Programının Ege Bölgesi’nde Görevli Müzik Öğretmenlerinin Görüşlerine ve Çağdaş Program Geliştirme İlkelerine Göre Değerlendirilmesi.” I. Eğitim Bilimleri Kongresi (Kavram- Uygulama- Araştırma) Bildiriler, Cilt 1, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Basımevi. Adana, 1994.

Mentiş, Ayşe. “İlköğretim 1. Aşama Sosyal Bilgiler Dersi Duyuşsal Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı tezi). Çukurova Üniversitesi. Adana, 1997.

Öncü, Hüseyin. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ofset Yayıncılık. Ankara, 1995.

Özcelik, Durmuş Ali. Eğitim Programları ve Öğretim. ÖSYM Eğitim Yayınları 8, Ankara, 1989

Rıza, Enver Tahir. Eğitim Teknolojileri Uygulamaları. Anadolu Matbaası.
İzmir, 1997.

Senemoğlu, Nuray. Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya. Gazi
Kitapevi . Ankara, 2001

Sönmez, Veysel. Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu. MEB Yayınları.
İstanbul, 1999.

_____, Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı. Adım Yayıncılık.
İstanbul, 1991.

Süer, Rıdvan. " Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Öğretim".
(Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi, 1980.

Sezer, Sezin. " İlkokul Üçüncü Sınıf Matematik Programına Göre, Ankara' da
Farklı Sosyo-Ekonomik Çevre İlkokullarında Sunulan Öğretim Hizmetinin
Programın, Bilişsel Hedeflerini Gerçekleştirme Yönünden Etkililik
Derecesi." (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi) Hacettepe Üniversitesi.
Ankara, 1987.

Şeker, Hasan. " İlköğretim Okulları ve Programları Üzerine Bir Araştırma" I. Eğitim

TC YÜSEYKÜŞETİM KURULU
BAKURMANTASYON KURULU

Bilimleri Kongresi (Kavram- Uygulama- Araştırma) Bildiriler, Cilt 1,
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Basımevi. Adana, 1994.

Şenünver Güler ve diğerleri. Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı. Milli Eğitim
Basımevi. İstanbul, 1999.

Tan, Şeref ve diğerleri. Öğretimi Planlama ve Değerlendirme. (Geliştirilmiş 3. Baskı).
Anı Yayıncılık. Ankara, 2002.

Taşlı, İsmail. "Sınıf Öğretmenlerinin Yetiştirilmesinde Bir Model Olmak Üzere
Öğrenci Merkezli Yöntemlerle Coğrafya Öğretimi Üzerine Uygulamalı Bir
Çalışma." Selçuk Üniversitesi. VII. Ulusal Eğitim Kongresi (I -II. cilt).
Selçuk Üniversitesi Yayınları. Konya, 1998.

_____. Sosyal Bilgiler Öğretimi. Tekin Matbaası. Demirci, 2000.

Teyfur, Mehmet. "İlköğretim 2. Kademe amaçlarının gerçekleştirme düzeyleri."
(Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi) Gazi Üniversitesi, 1992.

Tezcan, Mahmut. Eğitim Sosyolojisi. Feryal Matbaası. Ankara, 1996.

Uçan, Ali. "Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Bölümü Müzik Alanı Birinci Yıl

Yetiřeęinin Değerlendirilmesi." (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi .Ankara, 1982.

Ural, Mehmet. "Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Ölçme Ve Değerlendirme Dersi Programının Değerlendirilmesi." (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Ankara, 1980.

Varış, Fatma. Eğitimde Program Geliştirme. (Dördüncü Baskı) Ankara Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Yayınları. Ankara, 1988.

Yanpar, Tuęba ve Gıyasettin Demirhan. "İlkokul Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde İlçemizi Tanıyalım Ünitesinin Hedef ve Davranışlarını Kazandırmada Planlı Eğitimin Etkililiği." I. Eğitim Bilimleri Kongresi (Kavram- Uygulama- Araştırma) Bildiriler, Cilt 1, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Basımevi. Adana, 1994.

Yücel, Adem. "Matematik Yetişek Tasarısının Hedefleri, İçeriği, Öğrenme- Öğretme Durumlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi." (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara, 1992